

NASIL ÖLDÜRÜLDÜLER?

ahmet ele

2. BASKI

ALPEREN YAYINLARI: 62

Nasıl Öldürüldüler?

ISBN 978-975-7016-62-5

(Ahmet Efe Serisi:2)

Kitap Tasarımı

Amir Candan

Birinci Baskı

Mart 2007

İkinci Baskı

Şubat 2008

Film Çıkış

Merkez Repro

(312) 384 78 98-99

Baskı

Sistem Ofset

(312)395 81 12

Alperen Basım Yayın ve Tanıtım Tic. Ltd. Şti.

Hükümet Caddesi Nur Plaza No: 2/3

Ulus - Ankara

Tel: (312) 312 72 31 Faks: 309 49 67

www.alperenyayinleri.com

www.alperenkitabevi.com

NASIL ÖLDÜRÜLDÜLER?

A H M E T E F E

İ Ç İ N D E K İ L E R

G İ R İ Ş

J. arih, bir ibret vesikası olarak ö n ü m ü z d e duruyor. Orada, insanoğlunun ilk gününden bugüne kadar yaşananları buluyor, çoğu zaman t a m bir dehşet içinde hadiseleri seyrediyoruz. Kenarına oturduğumuz bu deniz öylesine çalkantılı ve karanlık ki, zaman zaman bulutları yırtan şimşek parıltıları olmasa, ne o n u n bir kan seli halinde kabarmış

olduğunu görebilir, ne bazen durgunlaşıp sütliman haline geldiğini farkedebiliriz.

Uçsuz bucaksız bu okyanus üzerinde kadırgalar dolaşıyor. İçlerine binmiş olanlar fırtınalar sebebiyle birbirlerinin boğazlarına sarılmış, ü s t t e kalma m ü c a d e l e s i veriyorlar. Kapkara dalgalar içine düşenler, biraz daha yaşayabilmek için daha zayıf olanların boğulmasına aldırış etmeden onların üstüne abanıyorlar. Tutunacak bir ağaç parçası bulanlar, güçsüzseler, hemen parmaklarına inen darbelerle o ağaç parçasını bırakmak ve ölümün kucağına atılmak zorunda kalıyor.

İnsanoğlu en vahşi yaratıklardan daha acımasız davranarak hemcinslerini öldürmekten çekinmiyor.

Kimileri de içinde bulundukları kadırganın kaptanı olmak için akıl almaz entrikalar tezgahlıyor. Her şey sabun köpüğü gibi ayakları kaydırmakta; insanlar balık istifi, birbirlerinin üstüne yıkılmakta...

Tarihin her döneminde dehşet verici bir panik yaşıyor insanlar. Girdikleri tünelin ucu görünmüyor.

Işıksız, boğuluyorlar.

Kabil, kirli tırnaklarıyla yerden söküp çıkardığı kaya parçasını kardeşinin m a s u m başına b ü t ü n hıncıyla indirirken; bir gün başka bir kaya parçasının kendi başını paramparça edeceğini hayaline bile g e t i r m e m i ş t i . İlk kan, H a b i l ' i n başı y a n ı n d a pıhtılaşmış küçük bir göl oluşturduğunda, İblis'in korkunç sevinç çığlıklanyla âlemi hüzne boğduğunu anladık. Sezgimize göre bundan sonra daha çok kan akacak; dereler ve deryalar, çöller ve dağlar, ormanlar ve vadiler bu sıcak ve kırmızı sıvıya duyacaklardır.

Ve daha ilginci haksız yere akıtılmış her kanın vebalinden bir hisse, o ilk kanı döken ve bu işte önderlik yapan Kabil'in hissesi olarak bir kenara konulacak.

Nasıl

Öldürüldüler?

Bu akıl almaz vebale Kabil niçin düştü?

12

Tarih bize kibir, hırs ve bunların sonucunda doğan kıskançlık kelimelerini fısıldıyor. Sebep bu!

Kirlenmiş insan da tıpkı ilk isyancı İblis gibi daima

"Ben!" diyor ve ruhunu alçaltan bu kelimeyi başının altın tacı olarak taşıyor.

" B e n " d e m e k y e r y ü z ü n ü kaplayan b ü t ü n kötülüklerin sebebidir. "Ben daha bilgiliyim, daha zenginim, daha güzelim, daha yetenekliyim, daha güçlüyüm, daha hayırlıyım... Öyleyse taç b e n i m başımda duracak. Tahta ben çıkacağım!"

İblis, bu sözü, kendi yaratıcısına bile söylemekten çekinmemişti: "Sen Âdem'i topraktan beni ateşten yarattın. Ateş topraktan hayırlıdır!"

Şüphesiz ki körlük içinde ve bencilce söylenmiş

bir sözdü bu. Kibrin ve kıskançlığın işaretiydi. İblis, ateşin topraktan daha hayırlı olduğunu sadece bir zanna kapılıp söylemişti. Hakikate dayanmıyordu.

Zannın çoğunun suç ve günah olduğunu farket-memişti. Aldandığını anladığında ise suçunu itaraf edeceğine, inkârını sürdürme talihsizliğini gösterdi ve lanetlendi. Zannı büyüdü ve çizdiği yolda pek çok dost bulacağını düşündü. "Eğer bana izin verirsen k e n d i m e Â d e m ' i n o ğ u l l a r ı n d a n pek çok d o s t b u l a c a ğ ı m ı z a n n e d i y o r u m " d e d i . " O n l a r ı n damarlarına girer, piyade ve süvarilerimle çevirir ve onları ateşe doğru sürürüm!" Bu da geminin kaptanı olma isteğinden başka bir şey değildi elbette. Yine baş olma isteğiydi. Kibir, kıskançlık, hırs ve zan tek vücut olmuş, birleşip kaynaşmış ve İblis'in mayası haline gelmişti. Bu mayadan bir parçası Kabil'e sürüldüğünde o, masumca uyumakta olan kardeşinin başını bir kaya ile parçalayıp öldürmekten çekinmedi.

İblis, mayasından Âdem'in bütün oğullarına bir parça sürmek istiyordu ama Allah'ın salih kullarına yanaşmaya güç yetiremedi. Değirmen taşı gibi b ü y ü m ü ş gözleriyle gördü ki bu salih kullar hiç

"Ben" demiyorlar, bilakis büyük bir olgunluk ve vakarla "Abd" yani, "Kul" olduklarını söylüyorlardı.

Sultan olarak Allah'ı seçmiş ve kendilerini "Kul"

olarak tarif etmişlerdi. Onlar bu teslimiyetle asıl özgürlüğe kavuşunca İblis'in faaliyet sahası sınırlandı.

Fakat yola çıkmıştı bir kez, asla geri dönemezdi.

Kıyamete daha çok vardı ve daha iğfal edilecek sayısız âdemoğlu bulacaktı. Buldu da. Kabil'in çocukları doğup yeryüzünü doldurdular. Bir çok kabileler ve milletler ortaya çıktı. Devletler, hanedanlar kuruldu.

Şehirler ve mezarlar çoğaldı. Denizler ve karalar kanla doldu. Taşlar, mızraklar, oklar, mancınıklar, toplar, tüfekler ve atom bombaları atıldı. Kimyasal silahlar devreye girdi ve sayısız insan kömürleşmiş

cesetler halinde yere yıkıldı. " B e n " diyenlerin i m p a r a t o r l u k l a r ı n d a zindanlar d o l u p taştı. Bu zindanlarda sırtlanları dahi tiksindiren işkence ve ölümler yaşandı. Çoğu zaman bu "Ben" diyenler birbirine düşüp, birbirini boğazladı. Kim ne yapmışsa bir benzeriyle karşılaştı ama hiç kimse bundan bir sonuç çıkartmaya çalışmadı. Önceleri taşla ezilen başlar sonra kılıçlarla kesilmeye başlandı. Soylular,

"kanımız yere dökülmesin" diye boyunlarını yay kirişlerine uzatıp boğuldular. Saltanatlarının ayakları altından kaydığını gördükleri zaman bile "Ben",

"Benim kanım!" diyorlardı.

N e m r u t , N a n n a r tapınağının en yüksek dinî lideri olduğunu iddia edip N a n n a r ' a tapındığını söylemişti ama aslında kendisinin Nannar olduğunu söylemek istemişti. "Bana tapınacaksınız!" demek istediğini

herkes anladı. Günlerden bir gün b ü t ü n putları baltasıyla paramparça eden genç bir adam çıktı karşısına. Para, şehvet, şöhret, kibir ve azgınlık putlarının teker teker yere devrildiğini görünce, N e m r u t , korkunç bir gürültüyle kendisinin yere devrilmekte olduğunu hissedip ürktü. Hemen ateşe N a s , ı müraca t edip , putlar ı yıkan genç adamı , İbrahim'i , **öldürüldüler?** ateşle yok etmek istedi. Aptalca zanlar içindeydi o.

14 Ateş hep yakar zannediyor, ateşi de yaratan ve kendisinden başka bir yaratıcı olmayan Allah'ı tanımıyordu. Ateş İbrahim'i yakmayınca tek olan ilahı bulacağı yerde, "Bu, içine şeytan girmiş olan İ b r a h i m ' i n s i h r i d i r ! " diye d ü ş ü n d ü . " B e n " d e n burnuna girmiş bir sivrisinek bile kurtaramadı onu.

"Ben böyle kıvranacak adam değildim, tokmağı daha hızlı vurun başıma. Zira bu sivrisinek beynimi zonklatıyor!" deyip öldü.

Firavun'u tanıyorsunuz. O da "Ben sizin en büyük Rabbınız değil miyim?" diye sorup duruyordu teb'ası altındaki insanlara. Kendi sarayında büyüyüp yetişmiş olan Musa'ya müstehzi nazarlarla bakıp;

"Sen bizim yetiştirdiğimiz çocuk değil m i s i n ? "

demişti. Hâmân bir kule yapacak, Firavun Musa'nın ilâhını öldürecekti! Bu zanla okunu göklere doğru fırlattı. Son gününde Kızıldeniz ortasında açılmış

kupkuru yolu görünce, içeri girmemelerini söyleyen a d a m l a r ı n a "Bu yoldan y ü r ü y ü p geçmeye ben Musa'dan daha lâyık değil miyim?" diye haykırıp cehennemine doğru daldı.

Güneş binlerce kez doğup battı, ay binlerce kez doğup battı ve ırmaklardan sayısız sular akıp durdu.

Şehirler ve mezarlar kuruldu. Binalar ve saraylar yıkıldı. Kundağındaki bebekler öldürüldü. İnsan ancak acıktığında avlanmaya çıkan vahşi hayvanları utandırırcasına karnı tokken bile cana kıymaktan usanmadı. H a t t a b u n d a n sadistçe bir zevk aldı.

R o m a ' n ı n N e r o n ' u vücutlarına reçine s ü r ü l m ü ş

yüzlerce mahkumun, geçeceği yol kenarında, parlak mumlar gibi yakılmasını emredip; bu dehşetengiz güzergahtan geçerken, kulağına gelen çığlıkları keyifli bir müzik dinler gibi, gözleri yarı kapalı vaziyette ve kendinden geçmişcesine dinledi. Bütün şehir, dağlar misli büyümüş alevler ortasında cayır cayır yanarken sarayının balkonunda org çalıp keyifle seyretti.

Yahudi Heredos, Hazreti Yahya'nın genç başını gümüş bir tepsi içinde; kıpkırmızı bir yakut gibi, fahişe sevgilisine sunarken zevkin doruğundaydı.

İnkarcı zalimler kocaman bir ağacı, ellerindeki testereyle ikiye biçiyor; içine saklanmış olan ihtiyar Zekeriyya'yı ikiye biçtiklerini bildiklerinden korkunç bir keyifle kahkahalar savuruyorlardı.

Çok kan akıtıldı yeryüzünde.

"Ben" demeyenler acımasızca katledildiler. "Ben"

diyenler de, tahtları devrildiğinde, amanları asla dinlenmeden boğazlandılar.

Müşrik Arapların bir kız çocukları doğduğunda suratlarının kapkara kesildiğini ve bu masumları yürüyecek çağa geldiklerinde, bayramlık elbiselerini giydirerek uzakta deşilmiş bir çukura diri diri gömdüklerini biliyoruz. Onlar, yavrularının çığlıklarını d u y m a m a k için parmaklarıyla kulaklarını tıkıyorlardı.

Romalılar, İsa yanlılarını arenalarda aç ve vahşi hayvanlara parçalatma işini tam bir şölen haline getirmişlerdi. Çırılçıplak soyulan bu m a s u m l a r arslan, pars, domuz ve kaplanların acımasız dişlerinden kaçacak hiç bir yer bulamıyorlardı.

Sonra suratları kararmış papazlar engizisyon mahkemeleri kurdular ve afaroz ettikleri kimseler için odun yığınları hazırlayıp onları diri diri yaktılar.

Elleri bir direğe sımsıkı bağlanan bu zavallıların vücutları saatlerce yanıyor, akan yağlar ateşi güçlendirdikçe papazlar, suçlunun ruhunu şeytandan temizlediklerini d ü ş ü n ü p büyük sevinç duyuyorlardı.

İşkence aletleri o kadar çoğalmış ve çeşitlenmişti ki, bu artık bir sanat olarak görünüyordu. Nitekim bağlı bulunduğu Tirana yaranmak için insan aklının **4§/** tasarlamış olduğu en korkunç işkence aletlerinden **Nasıl** birini icad etmiş olan Perilaus isimli bir adam, pirinç **öldürüldüler?** boğasını büyük bir gururla tirana tanıttı. Metalden **16** yapılmış bu alet, gerçekten bir boğanın ölçüleri ve biçimindeydi. İçinde boş bir bölüm ve arkasında giriş için kapak şeklinde bir kapı vardı. Mucid Perilaus'un anlattığına göre suçlu kimse boğanın içine kapatılıyor ve altından bir ateş yakılıyordu.

Kapatılan mahkum, öyle büyük acılar çekecekti ki, ıstırap ve dehşet ile kopardığı çığlık ve feryatlar boğanın burun deliklerine çok zekîce yerleştirilmiş

fülütler aracılığıyla ahenkli bir böğürtüye dönü

şecekti.

Tiran, onca acımasızlığına rağmen bu pirinç boğayı yapan mucidden iğrendi. Aleti denemek için Perilaus'un içine girmesini emretti! Kapak kapatılıp boğa kızdırıldı ve gerçekten boğanın b u r n u n d a n çıkan seslerle mucidin feryatlar içinde kıvrandığı anlaşıldı. Onu oradan çıkartıp bir uçurumdan aşağı fırlattılar. Paramparça oldu.

Bu pirinç boğa şimdi Avrupa'da birinci Phalaris Tapınağı'nda teşhir edilmektedir.

Orta çağ, Avrupalı'nın dehşet ve vahşet çağıdır.

İnsan aklını d o n d u r a n işkencelerle o kadar çok m a s u m katledilmiştir ki b u n u saymak m ü m k ü n olamaz. Konuyla ilgili araştırma yapanlara göre işkence çeşitlerinden bazıları şöyle sıralanabilir: Çarmıha germe, kazığa bağlayıp yakma, dağlama, haşlayarak ö l d ü r m e , kızgın tavada pişirme, ipe çekme, işkence çarkında parçalama, taşlayarak öldürme, kuleden ya da yüksek bir yerden atma, kamçı ile öldürme, at arabasına

bağlayıp parçalama, sürükleyip dörde bölme, kafa derisini yüzme, aç bırakma, suda boğma, testereyle kesme, şişleme veya kılıçla kesme...

Sözü uzatmaya gerek yoktur. Şeytanın, amellerini süslediği zalimler asırlar boyunca cinayetlerini sürdürdüler.

Tarih çok şey öğretir. Bir ilim olarak insanı en yakından ilgilendiren tarihin, dürüstçe nakli, yalan i m p a r a t o r l u k l a r ı n a v u r u l m u ş e n b ü y ü k d a r b e olacaktır. Bunun için nakledilen her bilgi mihenkten geçirilmeli, başkalarıyla karşılaştırılmalı ve haberin en doğrusu ortaya çıkarılmalıdır. Elbette zorlu ve şerefli bir uğraştır bu.

Yıllardır din, edebiyat ve devletler tarihi ile ilgili okumaları s ü r d ü r ü p , doğruyu bulmaya çalıştık.

Çarpıcı ve dehşetengiz bilgilere ulaştık. Gücümüz yettiğinde hakikati sahiplendik ve bu noktada aslolan şeyin Hak ile batılın mücadelesini olduğuna kesin kanaat getirdik. Var olan şey; doğru ile yanlış, çirkin ile güzel, günah ile sevap gibi hep iki kutuptan, çiftten ibaretti. Evet, en küçükten en büyüğüne cisimler âleminde var olan gibi, ruhlar âleminde de böyle bir ikilik m e v c u t t u . Tek olan ve benzeri bulunmayan yegâne varlıktı bütün bu çiftleri yaratan.

Burada sübjektife devreye girebilir mi? Çiftler içinde benim iyidir deyip güzel gördüğüm şey, senin kötü kabul ettiğin şey olabilir mi? Şüphesiz ki olur, zaten çift dediğimiz şey bundan başka nedir ki?..

Biz, takip edebildiğimiz b ü t ü n hayat hikâyelerinde insan oğlunun güçlü ve güçsüz yanına şahit olduk. İyi olmak isteyenlerin kötülüğe meyledebildiklerini gördüğümüz gibi, k ö t ü n ü n de zaman zaman iyiliğe yöneldiğini farkettik. R u h u m u z d a sürüp giden mücadelede ibre bir o yana, bir bu yana sallanıp duruyordu. Gerçekten kıl kadar ince bir sıratın üzerindeydik hepimiz ve en küçük tereddütte ayağımız kayıyordu. Dışardan ve içerden hücuma geçmiş düşmanlarımız bizi ebedi bir felakete çekmek için hiç d u r m a d a n k o n u ş u y o r d u . Kulaklarımızı tıkasak bile bütün sesleri; frekansları ne kadar düşük yahut yüksek olursa olsun içimizde bir yerde duyabiliyorduk.

Kuruntulara yuvarlandığımızda gözümüzün hiç fgj bir şey görmediği de açıktı. Gün ışığında körleşiyor **N a s , ı** ve n e yaptığımızı n farkın a yaramıyorduk . O vaki t **öldürüldüler?** birilerinin sırtına basıp yükselmek ve yukarılara **18** çıkmak için canavarlaştığımız oluyordu. İşin kötüsü bunu da farkedemiyor ve her geçen gün biraz daha bencilleşiyorduk. Evet, bazen para, bazen kadın, b a z e n ş ö h r e t ve mevki için, y a h u t i ç i m i z d e b ü y ü t t ü ğ ü m ü z bir put için mücadeleye atılıyor; vuruyor, kırıyor, çalıyor, çırpıyor ve öldürüyorduk.

Hazreti İsa'nın " Ö l d ü r m e y e c e k s i n " e m r i n e rağmen en çok kanı ona inandıklarını söyleyenlerin döktüğünü görünce şaşkınlık geçirmekteyiz. Yahut İsa'nın bir kral olmadığını ve dünyevî bir saltanat ve güç vadetmediğini gören Yahudilerin asırlar boyunca hiç dinmeyen kin ve zulümlerine şahit olunca, insanlığımızdan utanıyoruz. Onlar, dünyanın her yerinde çıban başları gibi karşımıza çıkıyorlar.

Kâh k o m ü n i z m i n m u c i d i Karl M a r k s , k â h kapitalizmin temsilcisi Russo, kâh Lenin, kâh Rusweld, kâh Emanuel Karasu olarak karşımıza çıkıyorlar.

Yeryüzünde b ü t ü n tarih boyunca çok şehirler ve mezarlar kuruldu. Çok şehirler ve mezarlar yok oldu. Geçen asırlar içinde ömür sürmüş kimilerinin cesetleri kül edilip nehirlere atıldıysa da isimleri u n u t u l m a d ı . Mezar taşları yıkılmış binlerce isim hafızamızdan silinmedi. Tarihi oluşturmuş, yahut t a r i h i n o l u ş t u r d u ğ u binlerce i n s a n ı n hikâyesi nesilden nesile aktarıldı. Biz gördük ki, b ü t ü n hikâyeler yarımdır ve h e m e n hepsinin ana başlığı

"Ben" şeklindedir.

İnsanlar birbirlerini öldürdüler. Ölenler her zaman m a s u m değillerdi elbette. Kimisinin yok edilişini öğrendiğimizde yanık yüreğimize su serpilir gibi o l d u ğ u n u da h i s s e t t i k . Ve çoğu z a m a n öldürülmüşleri daha güçsüz ve mağdur görüp acıma hissiyle dolduk. Bunlardan isimlerini bilmediklerimizin sayısını ancak Allah bilir. İsimlerini bildiklerimiz ise binleri, hatta onbinleri bulabilir.

Meydan muharebelerinden ve bu muharebelerde kanlar içinde yere serilmiş sayısız insan kalabalıklarından hiç söz etmiyoruz. Yuvarlak rakamlara bakılsa bile sadece II. D ü n y a Savaşı sırasında katledilen insan sayısı 36 milyonu aşmaktadır. İki atom bombasının düştüğü iki şehirde öldürülen insan sayısı 100.000'den fazladır.

Birileri bir kaç günlük dünya saltanatı uğruna hemcinslerini gaz odalarına doldurup boğdu. Topluca k u r ş u n l a y ı p g ö m d ü . Yahut idam s e h b a l a r ı n d a sallandırdı. Allah'ın arzı bu kadar genişken vahşice süren bu kavgayı anlamak m ü m k ü n müdür?

"Öldürülenler"in Tarihi'ni yazarken yaptığımız şeyin deryadan sadece bir katre sunmaktan ibaret olacağını biliyorduk. Elbette bu uzun yolculukta her köşe başında durup oyalanmamız m ü m k ü n değildi.

Bir savaşlar tarihi de y a z m a d ı ğ ı m ı z d a n t o p l u öldürülmelere temas edemedik. Nemrud, Firavun, Sezar, İskender, Attilla, Cengiz, Hülagu, Piyer Lermit, Deli Petro yahut Lenin, Stalin, Mao, Saddam, Bush gibi adamların akıttıkları kandan ayrı ayrı bahsetmeye kalksaydık elbette g ü c ü m ü z yetmeyecekti. Son d ö n e m d e işlenmiş cinayetlerin bile yüzlercesini görüp geçmek zorunda kaldık. Geçtiğimiz asır içinda sayısız insan gerçekten hiç denilebilecek amaçlar ve adamlar yüzünden hayatlarını kaybettiler ve ne yazık ki geçtiğimiz yüz yıl dünya insanlığının tarihi boyunca görmediği en büyük katliamları gördü. I. ve II. Dünya savaşları ve daha sonra yaşananlar hafızalardaki canlılığını koruyor.

Biz aslında geçtiğimiz seksen yıl içinde sadece ü l k e m i z d e y a ş a n m ı ş ö l d ü r ü l m e l e r i sıralamaya kalksaydık bile gücümüz yetmeyecekti. O vakit, boyunları idam sehbalarında kırılmış İzmir Suikastı sanıklarından İsmail Canbulat'ı, Eskişehir Mebusu Arif Bey'i, Batumlu Gürcü YusuPu, Ziya Hurşit, Halis Turgut, Hafız Mehmet ve yaftaları üzerinde isimleri okunamamış daha yüzlerce zâtın hikâyesini yazmamız gerekirdi. Bir kaç misal verip geçtik. Zaten damlanın deryaya işaret ettiğini herkes bilir.

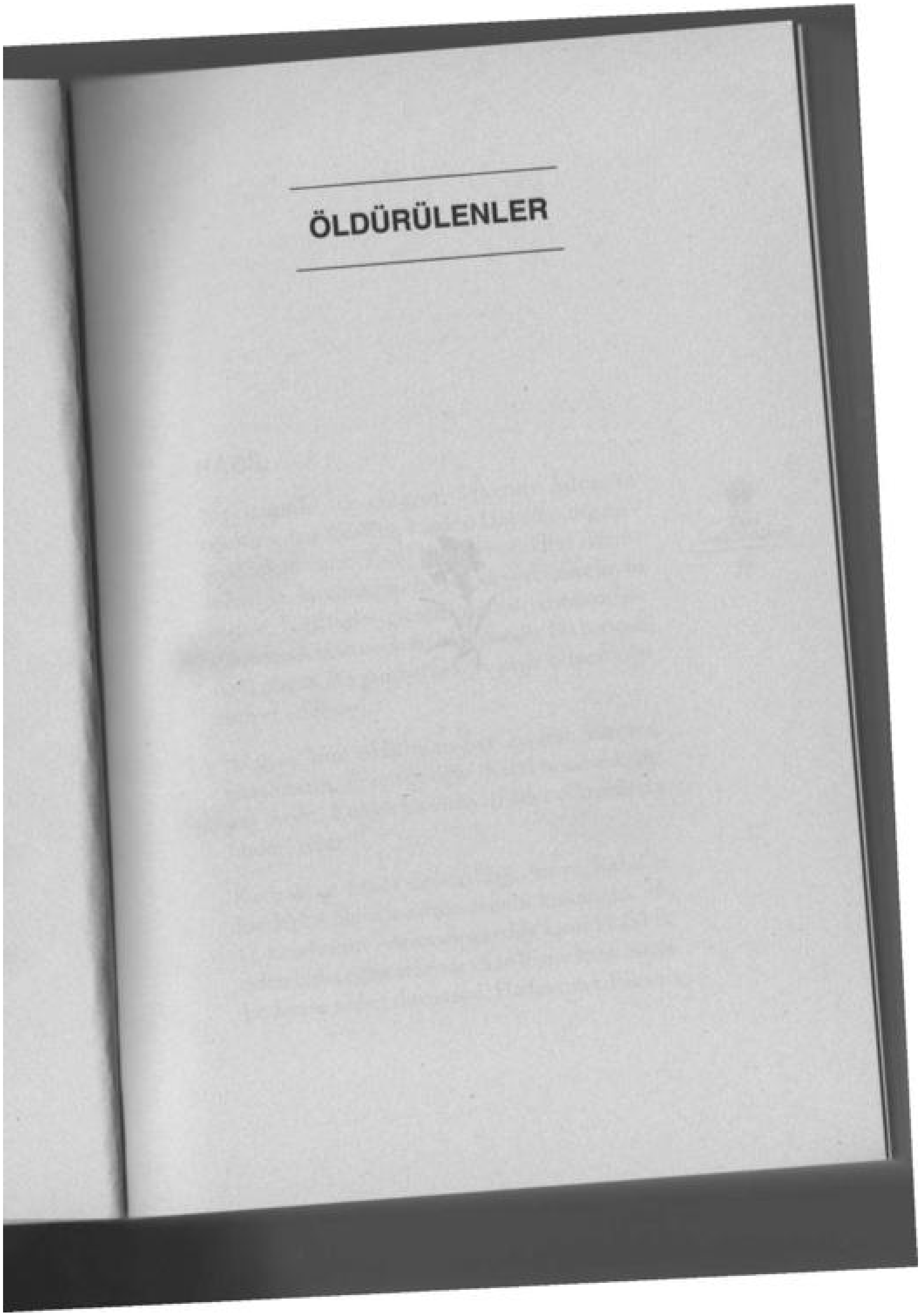
"Nasıl Öldürüldüler?" isimli bu eser, küçük bir kitaptır. İçinde kronolojik sırayla hikâyesine yer verilmiş 156 şahsın hikâyesi anlatılmıştır. Siz bu sayıyı istediğiniz kadar artırabilirsiniz. Bunu yapmakta fayda da var. Zira bir şey bilinmeden hakkında hüküm verilemez. Doğruyu bilmek için,

yanlışı görmek lazım. Tarih tetkikleri daha güzel bir dünya kurmak ve yaşananlardan ibret almak için değilse neye hizmet eder?

Her şeyin doğrusunu bilen Allah'tır ve O, ne güzel vekildir.

Ahmet Efe

3.12.2006/Konya

ÖLDÜRÜLENLER

HABİL ***(m.ö. ?)***

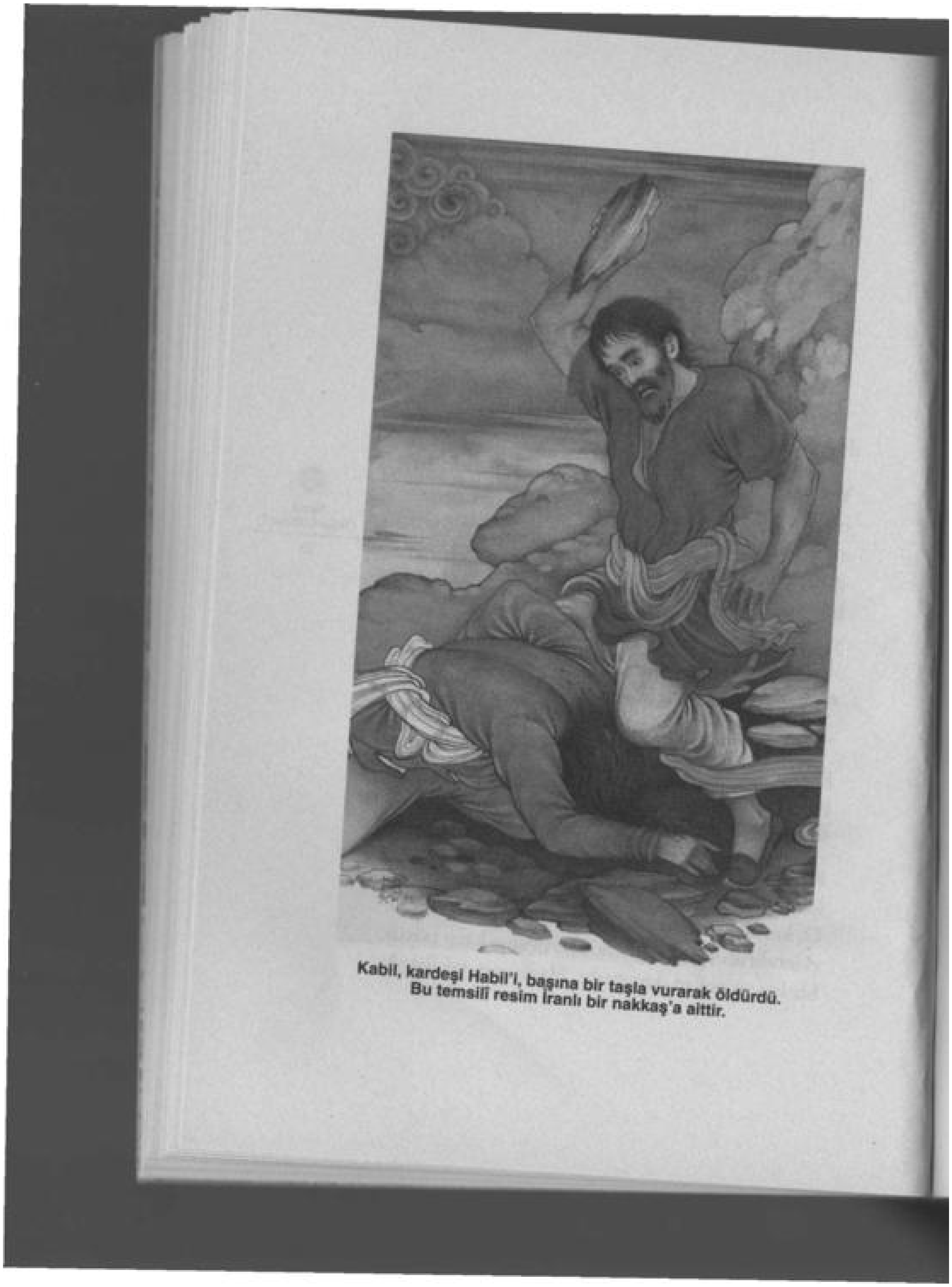
Yeryüzünde ilk cinayet, H a z r e t i A d e m ' i n oğullarından Kabil'in, kardeşi Habil'i öldürmesiyle işlenmiştir. Kabil katillerin önderi olması

itibariyle, kıyamete kadar haksız yere cana kıyan b ü t ü n katillerin g ü n a h ı n ı n bir mislini de yüklenecek olan bedbaht bir insandır. Bu konuyla ilgili olarak Peygamberimizin şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir:

"Haksız yere öldürülen her insanın kanının günahından, Adem'in oğlu (Kabil hesabına) bir pay ayrılır. Çünkü bu cinayeti âdet edinenlerin önderi odur."

Kaynaklarımızda belirtildiği üzere Kabil'in kardeşini öldürmesinin sebebi kıskançlık idi.

O, kendisinin evlenmek istediği kızın Habil ile evlendirileceğini anlayınca kardeşine karşı büyük bir kin ve nefret duymuştu. Hadisenin tafsilatıyla

Kabil, kardeşi Habil'i, başına bir taşla vurarak öldürdü.
Bu temsilî resim İranlı bir nakkaş'a aittir.

ilgili verilen bilgilere göre Hz. Adem ve Havva Cennet'ten çıkartılıp yeryüzüne indirildikten sonra yüce Allah onlara bir çok oğullar ve kızlar verdi. Hz. Havva her batında bir erkek, bir de kız olmak üzere ikiz çocuklar doğurdu. Bunlar gençlik çağlarına eriştiklerinde ilk doğan ikizlerden erkek

olan, daha sonra doğan ikizler içindeki kız ile evleniyor; ilk doğan kız ise ikinci batında doğan erkek ile evleniyordu. O günler içinde yeryüzünde başka insan olmadığı için bu bir süre böyle devam etmek zorundaydı. Kabil kendi ikizinin daha güzel olması sebebiyle, Habil ile doğan kızı almak istemedi ve babasının emirlerine aykırı hareket ederek kendi ikizi ile evlenmek istediğini bildirdi. Çıkan anlaşmazlık üzerine Hz. Adem onların Allah'a birer kurban takdim etmelerini e m r e t t i . Böylece kimin kurbanı kabul edilirse o n u n haklı olduğu anlaşılacaktı. Daha çok hayvancılıkla meşgul olup ailenin koyun sürüsünü gütmekte olan Habil, Allah'a takdim edeceği kurban için, koyunları içinde en değerli olan bir koçu seçip ayırdı. Ziraat işleriyle meşgul olan Kabil ise yüreğini bürüyen kıskançlık ve inkâr sebebiyle takdim edeceği kurbana ehemmiyet vermeyip değersiz bir takım şeyler sundu. Neticede Allah Habil'in kurbanını kabul edip de bu meselede Kabil'in haksız olduğu anlaşılınca onun inkâr ve sapkınlığı daha da arttı ve bulduğu ilk fırsatta Habil'i katletmeyi düşündü. Üstelik kendisinden daha güçlü ve kuvvedi bir kimse olan kardeşini uyurken, başına vurduğu büyük bir taşla

öldürmeyi planlayıp sonunda da bu menfur

emelini gerçekleştirdi. Habil, koyunlarının arasında, bir ağacın dibinde uyurken ona yaklaştı ve yerden aldığı büyükçe bir taşı, kin ve hırs içinde kardeşinin başına vurup onu katletti.

Böylece yeryüzünde ilk kan dökülmüş, ilk cinayet işlenmiş oluyordu. Kabil, kardeşinin kanlar içinde uzanan cesedini ne yapacağını ve nasıl saklayacağını düşünürken bir karganın ölü olan başka bir kargayı toprağa gömdüğüne şahid **Nasıl**

öldürüldüler? olmuş, "Eyvah bana! Bir karga kadar olamadım!"

2 6 demiştir.

Hazreti Âdem'in oğullan ile ilgili bu kıssa Kur'anı Kerim'de şöyle anlatılmıştır:

"Onlara, Adem'in iki oğlunun haberini gerçek olarak oku: Hani birer kurban takdim etmişlerdi de birisinden kabul edilmiş, diğerinden ise kabul

edilmemişti. (Kurbanı kabul edilmeyen kardeş, kıskançlık yüzünden) "Andolsun seni öldüreceğim" dedi. Diğeri de, "Allah ancak kendinden korkanların k u r b a n ı n ı kabul e d e r " d e d i .

"Andolsun ki sen, öldürmek için bana elini uzatsan bile ben sana, öldürmek için el uzatacak değilim. Ben âlemlerin Rabbi olan Allah'tan korkarım. Ben istiyorum ki sen, hem benim günahımı, hem de kendi günahını yüklenip ateşe atılacaklardan olasın. Zalimlerin cezası işte budur" dedi.

Nihayet nefsi onu, kardeşini öldürmeye itti de onu öldürdü. Bu yüzden de kaybedenlerden

oldu. Derken Allah kardeşinin cesedini nasıl gömeceğini ona göstermek için yeri eşeleyen bir karga gönderdi. "Yazık bana! Şu karga kadar olup da kardeşimin cesedini gömmekten aciz mi o l d u m " dedi ve ettiğine yananlardan oldu.

(Mâide Sûresi: 2 7-31)

Kabil, Habil'i öldürdükten sonra istediği kızı da kaçırarak baba ocağından ayrılmıştır. Gittiği yerde nesli çoğalmış, ayrı bir kabile oluşturmuştur. Hazreti Adem'in diğer çocukları onlarla temas kurmaktan uzun süre sakınmışlarsa da daha sonra, kendilerine gönderilmiş olan

peygamberlerinin sözünü dinlemeyerek Kabil oğullarının yurduna gidip gelmeyi ve orada işlenen suç ve günahlara bulaşmayı a d e t edinmişlerdir. Hazreti Şit aleyhisselâmın bu konuda kavmini uyarıp ikaz ettiği, hatta küçük bir ordu tertipleyerek Kabil oğullarıyla savaşa tutuştuğu rivayet edilmiştir.

Yine bazı kaynaklarda ve tefsirlerde ifade edildiğine göre Kabil, ateşe tapanların da önderidir. O, bulunduğu bölgede büyük bir ateşgede kurmuş, çocuklarının burada yanan ateşe tapınmalarını istemiştir. İyice yaşlandığı bir sırada, âmâ olarak doğmuş olan öz oğullarından biri tarafından, başına fırlatılan taş

sebebiyle öldürülmüştür.

NEMRUT *(m.ö. 2000)*

Milattan önce 2000'li yıllarda Irak toprakları üzerinde büyük bir hakimiyet kurarak, başkent Ur'da (Babil) krallık yapan Nemrud b. Kenan, büyük peygamberlerden Hazreti İbrahim'le

mücadeleye girişen ve onu ateşe atarak öldürmek isteyen zalim ve hain bir hükümdardı.

Gençlik döneminde başına topladığı serserilerle isyan ve kargaşalıklar çıkartarak babasını katletmiş, kral olduktan sonra da kendisinin tanrı olduğunu ilan etmişti. Nannar TapınağŸnı yaptıran ve insanların bu adla anılan puta ve çeşitli yıldızlara tapmalarını emreden Nemrud ayrıca bir ateşgede kurmuş ve kendi iktidarını korumak için akıl almaz zulüm ve kötülükler işlemiştir.

O n u n ahmak ve aklî melekeleri zayıf bir kişi olduğu bilinmektedir. Kendisini Firavun'la karşılaştıran bazı müfessirler Nemrud'un ondan daha geri zekalı ve aptal bir hükümdar olduğunu belirtmişlerdir. Nitekim, ismi açıkça zikredilmese de, Kur'an-ı Kerim'de onun Hz. İbrahim'le yaptığı bir tartışma sırasında söylediği sözler cehalet ve aptallığının boyutlarını göstermesi bakımından ilginçtir.

Bakara Sûresi'nin 258. âyet-i kerîmesinde şöyle buyurulmaktadır:

"Kendisine mülk ve peygamberlik verdi diye, Rabbi hakkında ibrahim ile tartışmaya gireni görmedin mi! İşte o zaman ibrahim: "Rabbim dirilten, yaşatan ve öldürendir" deyince, "Ben de yaşatır ve öldürürüm" dedi. Bunun üzerine ibrahim: "Bil ki, Allah güneşi doğudan getirir, sen de onu batıdan getir!" dedi. Münkir olan o anda söyleyecek söz bulamayarak dili tutuldu.

Allah zalim kimseleri hidayete erdirmez."

Hazreti ibrahim'den sonra yüce Allah Ur şehrine ve N e m r u d ' a düşmanlarını musallat ederek devletlerini paramparça etmiştir. Orduları üzerine üşüşen sivrisinekler sebebiyle büyük yenilgiler yaşayan N e m r u d da burnuna giren bir sivrisinek sebebiyle korkunç acılar çekmeye başlamış, hizmetçilerine başını tokmaklattırarak sakinleşmeye çalışmışsa da nihayet

muhafızlarından birinin usanç getirmesi ve tokmağını hızlıca indirmesi sebebiyle, başı parçalanarak hak ettiği sona kavuşmuştur.

FİRAVUN *(m.ö. 1700)*

Hazreti Musa aleyhisselâm ile olan mücadeleleri Kur'an-ı Kerim'de uzunca anlatılan Firavun, dünyaca meşhur Mısır hükümdarlarından biridir.

Bazı kaynaklarda onun İL Ramses olduğu, bazı kaynak-larda da Ramses'in oğlu Menfiteh olduğu yazılmıştır. İslâm tarihlerinde ismi Velid b.

Musab olarak zikredilir ve Firavun kelimesi azgın, cebbar, zorla hakimiyet kurmuş kimse manâsına kullanılır. Araplar, İran hükümdarlarına Kisra, Bizans krallarına Kayser, Habeş krallarına (P Necaşi, Mısır hükümdarlarına da Firavun **Nasıl** demişlerdir.

Öldürüldüler? 3

Kur'anda Hazreti Musa ile mücadelesi verilen Firavun, o dönemde kendi topraklarında yaşayan İsrailoğulları'nı köle gibi çalıştıran; onlardan nefret ettiği için doğan erkek çocuklarını öldüren zalim ve acımasız bir kimse idi. Hazreti Musa'nın risâletini kabul etmemiş ve inkârında sonuna kadar direnmişti. Çaresiz kalıp, Israiloğullan'nın başka topraklara göç etmesine izin vermesine rağmen sonra pişman olmuş ve onları takip edip Kızıldeniz kıyısında sıkıştırmıştı.

Bir mucize kabilinden deniz yarılıp ortasında bir yol açılmış; Hazreti Musa ve kavmi kurtulmuş, fakat bu yola giren Firavun ve adamları tekrar kapanan deniz sebebiyle boğulup

ölmüşlerdir. Firavun'un son anda iman etmek istediği, fakat yüce Allah'ın:

"Şimdi mi? Halbuki sen daha önce isyan etmiş, daima fesatçılardan o l m u ş t u n " buyurduğu Kur'an âyetleriyle sabittir. ***(Bak: Yûnus Sûresi, âyet: 90-***

92) Firavun'un cesedi daha sonra gelenlere ibret olsun diye karaya atılmıştır.

Hz. ÂSİYE (m**.ö.** ***1700)***

Hazreti Musa aleyhisselâm'ı, Nil Nehri'nde bir sandık içinde bulup da, Firavun'un sarayında büyütüp yetiştiren ve kendisine iman ederek, cennetin yüksek mertebelerini kazanan büyük hanımlardandır. Firavun'un karısı olmasına rağmen imanında sebat etmiş ve bu zalimin ağır işkenceleri altında şehid edilerek öldürülmüştür.

Hz. Asiye'nin Israiloğullarından bir kadın veya F i r a v u n ' u n amcasının kızı olduğuna dair rivâyeder vardır. Islâmî kaynaklarda ismi Asiye binti Müzâhim olarak geçer. Hz. Musa'ya iman eden bir kadının tandıra atılarak yakılmasından etkilenip iman etmiş olduğu rivayeti yanında, Musa aleyhisselâmın sihirbazlara galebe

çalmasından sonra iman ettiği de söylenmiştir.

Hz. Asiye'nin dünya kadınlarının en büyük-t e r i n d e n olduğuna dair peygamberimizin hadisleri vardır. Bunlardan biri Buhari'de şu şekilde kayıtlıdır:

" E r k e k l e r d e n çoğu fazilette kemâle erişti.

Halbuki kadınlardan yalnız Firavun'un karısı Asiye ile Imran'ın kızı Meryem'den başka hiç biri kemâle erişemedi. (Ümmetimin kadınlarına karşı) Aişe'nin fazileti de tiridin, başka yemeklere karşi fazileti gibidir." ***(Buharı Muhtasarı, C:9, S. 148)***

Gerek Kur'an âyetlerinde övülmesi, gerekse hadisi şeriflerde m e t h e d i l i p yüceltilmesi sebebiyle bazı İslâm âlimleri Hz. Asiye'nin nübüvvetine kail olmuşlardır. Genellikle kabul görmemesine rağmen İmam-ı Eşari; aralarında Hz. Havva, Sâre, Hz. Musa'nın annesi, Hacer, Asiye ve Hz. Meryem'in bulunduğu altı kadının nebilerden olduğunu söylemiştir. Maturûdî akaidine göre fazilederi ne kadar yüksek olursa olsun kadınlardan peygamber gelmemiştir.

Hz. Asiye'nin Musa aleyhisselâma iman ettiğini gören Firavun, önce onu bu imanından vazge

çirmeye çalışmışsa da muvaffak olamamış, bunun üzerine kendisine işkence etmeye başlamıştır.

Sonunda hanımı için yere dört kazık çaktırmış, elleri ve ayaklarını o kazıklara bağlatarak, yukardan attırdığı büyük bir kaya parçası ile vahşice kadetmişur. Bu esnada Hazreti Asiye'nin güldüğünü ve sevinç içinde can v e r m e k t e olduğunu gören Firavun: "Şunu tutan deliliğe bakınız ki, işkenceler içinde gülüyor!" demiştir.

Kur'an-ı Kerim'de şöyle buyurulur: "Allah iman edenlere de Firavun'un zevcesini bir misal olarak irad etti. O vakit O: "Ey Rabbim! Bana, katında, Cennet'in içinde bir ev yap. Beni Firavun'dan ve onun kötü amel ve hareketlerinden kurtar.

Beni o zalimler güruhundan selâmete çıkar."

demİŞtİ. ***(Tahrim Sûresi: 1 I)***

KEYHÜSREV *(m.ö. 528)*

İran Pers İmparatorluğu'nun kurucusu olan Keyhüsrev, büyük zaferler kazanmış kudredi bir hükümdardı. Medleri, Lidvalıları ve İL Babil Devletini ortadan kaldırarak adeta bir dünya imparatorluğu kurdu. Hazar Gölü ve Hindistan arasındaki kavimler ve İskitlerle savaştı.

Keyhüsrev, Kafkas topraklarına yöneldiğinde Massagetlerin kraliçesi Tomris'le karşı karşıya geldi. Yapılan kanlı savaşta Tomris'in oğlu tutsak alınarak öldürüldü. Oğlunun intikamı için yeni ve büvük bir ordu toplayan Tomris, M.O. 528

yılında Perslerle yeniden kavgaya tutuşup galip gelmeyi başardı ve esir aldığı Keyhüsrev'i ağır hakaret ve işkencelere uğrattıktan sonra başını kan dolu bir tulum içine sokup feci şekilde öldürdü.

Daha sonra Keyhüsrev'in hikayesi efsâne haline dönüşerek İran'da pek çok sanatçıya konu oldu.

Meşhur şairlerden Firdevsî'de "Şehname" isimli eserinde Keyhüsrev ve İran'ın diğer esâtirî hükümdarlarının hikâyelerini anlatmıştır.

SOKRAT *(m.ö. 399)*

Çg> Hazreti İsa'nın doğumundan 470 sene önce **Nasıl** Atina'da doğan Sokrat, aradan geçen 25 asra **Öldürüldüler? _ . , , , , , , ., . , .**

— rağmen ısmı unutulmayan, deha sahibi bir insandı. Gençlik yılları içinde babasının mesleği olan heykeltraşlıkla uğraşmış, fakat b u n u bırakarak kendisini "Hikmet" dediği büyük fikir ve düşüncelere adamıştı. Başına topladığı insanlara tapmakta oldukları putları kötülüyor, tek olan hakikati bulmalarını öğütlüyordu.

Özellikle gençlerle ilgilenmekte, sorulu cevaplı diyaloglarla onları doğru çizgiye çekmekteydi.

Meşhur talebelerinden Eflatun, onunla ilgili pek çok hatırayı daha sonra yazarak, ismini ölümsüzler arasına katmayı başarmıştır.

S o k r a t ' ı n uyarılarıyla, devam e d i p giden putperest düzenlerinin sarsılmaya başladığını gören Atina hakimleri, onu susturmak istediler.

501 kişilik büyük bir mahkeme kurarak kendisini sorguladılar. O, t a r i h e mal olan m e ş h u r müdafasını yaparak savunmasını bitirdiğinde 220 berat oyuna karşılık, 281 oyla ölüm cezasına çarptırıldı. Hapse girdiğinde talebelerinin ve ailesinin kendisiyle görüşmesine izin verildi.

Başta Eflatun olmak üzere talebeleri bir an olsun onu yalnız bırakmadılar. Kaçması için yapılan bütün telkin ve teklifleri, "ölümden korkmadığını, üstelik öldükten sonra bir çok dosta kavuşacağını" söyleyerek reddetti, içmesi için getirilen baldıran otu zehrini, öğrencilerinin gözlerinin içine bakarak başına dikti. O sırada yetmiş yaşına erişmiş, saçları ve sakalı bembeyaz bir ihtiyardı.

Zehir kısa sürede tesirini göstermiş ve vücudu soğumaya başlamıştı. Son kez gözünü açıp

talebelerinden Kriton'a:

"Asklepyos'a bir horoz borçluyuz! Parasını ver, u n u t m a ! " dedikten sonra ruhunu teslim etti.

ARŞİMET ***(m.ö. 212)***

Hazreti İsa'dan 287 yıl önce Sicilya'da doğmuş; tahsil için İskenderiye'ye geçip, dönemin ünlü hocalarından dersler almış ve müsbet ilimlerde kendini yetiştirerek ünlü bir bilgin olmuştur.

Daha çok matematik, fizik, mekanik ve astron o m i sahasında uzmanlaştığı, g e o m e r i y e yenilikler getirdiği ve kendi adıyla anılan kanunlar bulduğu bilinmektedir. Arşimet Kanunu denilen şey; "Suya daldırılan cismin, taşırdığı suyun ağırlığı kadarını kendi ağırlığından kaybettiği"

prensibidir. Onun bu kanunu banyo yaparken, su içindeki vücudunun hafiflemiş olduğunu farketmesi sonucu bulmuş olduğu, büyük bir sevinçle ve çıplak olduğunu unutarak "Buldum!

Buldum!" diye sokağa fırladığı söylenmiştir.

Romalıların Sicilya'yı ele geçirmek için giriştikleri

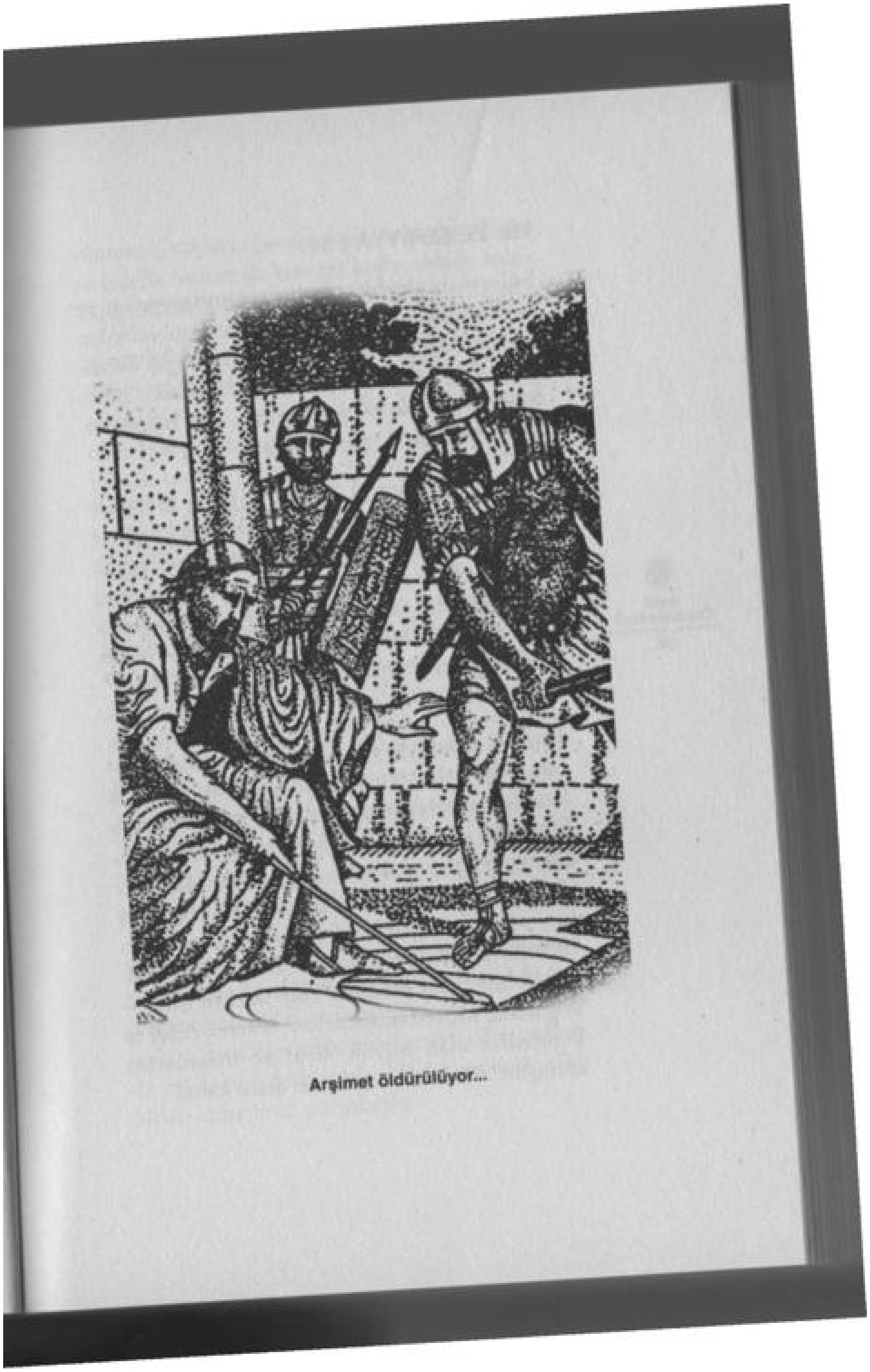
#

muhasara sırasında, memleketinin savunması **öldürüldüler?** için canla başla çalışan Arşimet, büyük aynalar **36** yaparak düşman gemilerinin bir kısmını yakmışsa da şehir yine Romalıların eline düşmüştür.

Romalı komutanın kendisini aramakla görevlendirdiği askerler bir süre sonra onu şehrin bir sokağında, toprağa çizdiği geometrik şekillerin başında d ü ş ü n ü r k e n bulmuşlar; kendisini götürmeye geldiklerini bir kaç kez söyledikleri halde, onun, düşünce âleminden kurtulmadığını görüp sinirlenmiş ve başına vurdukları kılıç darbeleriyle öldürmüşlerdir. Son sözünün:

"Şekillerimi bozmayın!" olduğu söylenmiştir.

Arşimet öldürüldüğünde 75 yaşında bulunuyordu.

Arşimet öldürülüyor...

Hz. ZEKERIYYA *(30)*

Süleyman aleyhisselâmın soyundan gelen ve Israiloğulları'na gönderilen son peygamberlerden biridir. Kur'an-ı Kerim'de ismi bir çok âyette

geçmekte ve bazı kıssaları anlatılmaktadır. Beyti Makdis'te oturur; peygamber, din bilgini ve danışman olarak görev yapardı.

Imam-ı Müslim'in " S a h i h " isimli eserinde belirtildiğine göre o, Beyt-i Makdis'deki görevi karşılığında kimseden bir ücret istemez, dülgerlik

^ yaparak elinin emeği ile geçinirdi. Zaten bütün N a s ı | peygamberle r yaptıkları tebliğin karşılığında **öldürüldüler?** kavimlerinden bir ücret talep etmemiş, "bizim mükafaatımız âlemlerin Rabbi olan Allah'a aittir"

demişlerdir.

Hazreti Zekeriyya'nın 70 yaşına kadar çocuğu olmadığı, daha sonra yüce Allah'a niyaz ederek kendisinin görevine varis olacak hayırlı ve salih bir evlat istediği Kur'an âyetleriyle sabittir.

M e r y e m Sûresi'nin ilk âyetlerinde Hazreti Zekeriyya'nın bu duası ve kendisinin Yahya isimli bir oğulla m ü j d e l e n d i ğ i anlatılmaktadır.

Zekeriyya aleyhisselâm bu niyazı sırasında:

" R a b b i m ! Sana duamda (bir istekte bulunduğumda) hiç red olunmadım" diyerek Allah'ın kendisine olan büyük lütuf ve ihsanlarını anmıştır. Nitekim bu sefer de duası kabul olunmuş, saçları ağarmış yaşlı bir insan olduğu ve üstelik hanımı da kısır bir kadın olduğu halde Hazreti Yahya ile müjdelenmiştir.

Hazreti Zekeriyya'nın hem küçük yaşta kendisine ilim ve hikmet bağışlanan sevgili oğlu Yahya aleyhisselâmın, hem de hanımının kızkardeşi olan Hanne'nin kızı Meryem'in yetişmesinde büyük emeği geçmiştir. Hazreti M e r y e m ' i n bakım ve terbiyesini üstlenmiş, onun için Beyti Makdis içinde bir hücre yaptırıp orada dua ve niyaz içinde, tertemiz bir hayat sürmesini sağlamıştır.

Sonunda kavmi olan nankör ve hain Yahudiler; Hazreti Meryem'in babasız olarak Hazreti Isa aleyhisselamı doğurması üzerine Zekeriyya aleyhisselâma ağır iftiralar atmaya başlamışlar, gözleriyle gördükleri mucizelere rağmen onu öldürmeye kalkışmışlardır. Tehlikenin büyüdü

ğünü farkeden Zekeriyya aleyhisselâm bulunduğu yerden kaçmaya çalışmışsa da, gizlendiği ağacın içinde yakalanarak, bir testere ile başı hizasından kesilip hunharca şehid edilmiştir.

Kur'an âyetlerine ve Hadis-i Şeriflere göre Yahudiler, kendilerine gönderilen pek çok peygamberi şehid ettikleri gibi, vefatı sırasında hayli yaşlı olduğu bilinen Zekeriyya aleyhisselamı da böylece şehid etmiş, büyük zulümlerden birine daha imza atmışlardır.

Hz. YAHYA ***(30)***

Yüce Allah'ın büyük peygamberlerinden biri ve Hazreti Zekeriyya aleyhisselâm'ın oğludur.

Kendisine hikmet, kalp yumuşaklığı ve safiyet verilmiş; daha önce hiç kimseye verilmemiş olan Yahya ismi ile şereflenmiştir. Hazreti İsa'nın çağdaşı ve anne tarafından yakın akrabasıydı.

Yahya aleyhisselâm çok genç yaşta vaaz ve irşad görevine başlamış olup, Kudüs ve civarındaki insanları Allah'ın yüce dinine davet etmiştir. O

Tevrat'ı t a m a m e n bilen ve ona göre amel edilmesini isteyen bir nebî idi. Daha sonra İncil **Nasıl**

öldürüldüler? nazil olunca Hazreti İsa'nın şeriatı ile amel etmeye ve fetvalarını da buna göre vermeye başladı.

D ö n e m i n idarecisi Vali H e r o d o s bir Yahudi olmasına rağmen, bağlı b u l u n d u ğ u Roma devletine yaranmak için kendi idaresi altında bulunan kimselere zulmeden hain ve zalim bir despottu. O, kendisinden başka kimseyi düşünmez, heva ve heveslerinin arkasında koşup, büyük günahlar içinde yaşardı. Kardeşinin kızını metres edinmiş, sonunda onunla evlenmek için Hazreti Yahya'dan bir fetva istemişti. Yeni şeriata göre bunun haram kılındığını bildiren büyük nebî istediği fetvayı vermeyince h e m e n onu tutuklatıp hapse atmıştı.

Önceleri Hazreti Yahya'nın halk nazarındaki itibar ve sevgisinden çekinerek kendisini öldürmekten korkan Heredos bir eğlence sırasında iyice sarhoş

olmuş; bu arada huzurunda dans e d e n bir fahişenin isteği üzerine Hazreti Yahya'nın katledilmesi emrini vermiştir.

Hemen Yahya aleyhisselamın kapatıldığı hücreye giden cellatlar onun mübarek başını kesip bir tepsi üzerine koyarak getirmiş ve Heredos ile fahişesine takdim etmişlerdir.

SEZAR *(44)*

Hazreti isa'nın doğumundan önceki 101 yılında dünyaya gelen Sezar (Caisus Julies Caesar) eski Roma'nın soylu ailelerinden birine mensuptu.

Kendisini iyi yetiştirmiş; hatip, yazar ve yetenekli bir asker olarak temayüz etmişti. Genç yaşından itibaren Roma'nın başına geçip imparator olma isteği d u y m u ş , ç a l ı ş m a l a r ı n ı b u n a g ö r e y ü r ü t m ü ş t ü . U z u n m ü c a d e l e l e r d e n sonra emeline kavuştu. 49 yaşına eriştiğinde o, artık bütün dünyanın tanıdığı, bir çok parlak zaferlere imza atmış, doğu ve batının bir çok devletini mağlup ederek Roma'nın sınırlarını akıl almaz derecede büyütmüş bir imparatordu. Beş yıl süreyle Roma'nın tek hakimi olarak göründü.

Dinî ve siyasî bütün liderlikleri kendinde toplayarak, olağanüstü bir güç kazandı. Halk tarafından da sevilip sayılıyor, ağzından çıkan her söz kanun yerine geçiyordu.

Ancak yüksek Roma Senatosu'ndaki arkadaşları, onun bir tiran haline geldiğini görünce kendi aralarında gizlice anlaştılar ve senatoda yapılan bir t o p l a n t ı sırasında Sezar'ı a r a l a r ı n d a sıkıştırarak hançerlemeye başladılar. Kendisini öldürmeye çalışanlar arasında çok güvenip sevdiği ve evlatlık olarak yetiştirdiği Brütüs de vardı.

Vücudunu delik deşik eden hançer darbeleri altında son nefesini verirken:

"Sen de mi Brütüs?" demiş ve bu sözüyle de **42**

tarihe geçmiştir.

Anadolu'yu fethettikten sonra söylediği "Geldim, gördüm, yendim" (Veni, vidi, vici) sözü de ona aittir.

Sezar öldürüldüğünde 57 yaşındaydı.

PAVLUS (Sen Pol) ***(67)***

Hıristiyanlığın miman olarak kabul edilen Pavlus (Sen Pol) Tarsus'lu bir Yahudidir. Soydaşı Yahudilerin bir çoğu gibi H a z r e t i İsa ve havarilerinin amansız düşmanlarından biri olarak kendini göstermiş, fakat daha sonra bu yeni dine girdiğini, Şam yolundaki bir seyahat sırasında isa'nın kendisine göründüğünü ve elçi olarak vazifelendirdiğini söylemiş; akıl almaz bir azim ve kararlılıkla icad ettiği dini yaymak için çalışmıştır.

Hazreti İsa'yı hiç görmediği bilinen Pavlus, havariler tarafından da şiddede eleştirildiği halde yoluna devam ederek, "Teslis Akidesi"ni yaymak için uğraş-mıştır. Ona göre Hazreti İsa Allah'ın oğludur.

Allah, oğlu İsa ve Ruhu'l-Kuds üçlemesiyle gerçek bir şirk dini doğuran Pavlus, bir kısım araştırmacılara göre Hazreti İsa'nın tebliğleriyle köşeye sıkışıp yok olma tehlikesi geçiren Yahudiliği kurtarmak için böyle bir yol çizen, iki yüzlü bir kimsedir.

Pavlus, davası uğruna uzun seneler hapis yatmış

ve nihayet R o m a ' d a , d ö n e m i n p u t p e r e s t imparatoru ve adamları tarafından, miladın 67.

yılında, başı kılıçla kesilmek suretiyle öldürülmüştür.

NERON *(68)*

D ü n y a t a r i h i n i n en zalim ve eli kanlı h ü k ü m d a r l a r ı n d a n biri olan N e r o n , Roma imparatorlarındandı.

Annesi, Agrippina isimli bir kadındı. Bu kadın, kocası öldükten sonra imparator Claidius'la evlenmiş, oğlu Neron'un imparator tarafından evlat

edinilmesini sağlamıştı. Asıl maksadı ise bir yolunu bulup onu h ü k ü m d a r yapmaktı.

Nitekim bir süre sonra kocasını zehirleyerek öldürdü ve sentoyu da kendi safına çekip henüz 17 yaşında bulunan Neron'u imparator olarak ilan ettirdi. Acımasız bir katil olan Neron ise imparatorluğun asıl veliahdı olan üvey kardeşini h e m e n ortadan kaldırıp kendisini emniyete aldıktan sonra, devlet üzerindeki g ü c ü n ü h a z m e d e m e d i ğ i annesini d e ö l d ü r m e k t e n **Nasıl**

öldürüldüler? k a ç ı n m a d ı . K a r ı s ı n d a n b o ş a n ı p o n u d a 4 4 öldürttükte n sonra safahat alemleriyle günün ü gün etmeye başladı. Hakkında en küçük şüphe duyduklarını h e m e n yok ediyor, evlerini ve sokaklarını beğenmediği Roma'yı yakıp yeniden inşa etmek istiyordu. Bir süre sonra bu çılgın emelini de gerçekleştirerek bütün şehri ateşe verip, evlerin ve insanların yanışını sarayının balkonunda lir veya keman çalarak seyretti. Şehir harabeye döndükten sonra yeni inşa faaliyederine girişti ve kendisi için "Alün Ev" dediği muhteşem bir saray yaptırdı. Yangının suçunu da, Petrus ve Pavlus önderliğinde gittikçe yayılmaya başlayan ilk Hıristiyanların üzerine atıp, onları da arenalarda vahşi hayvanlara parçalatarak keyifli günler geçirdi. Yakalanan asiler, geçeceği yol kenarındaki direklere sıra sıra bağlanıyor, reçine s ü r ü l m ü ş çıplak v ü c u t l a r ı t u t u ş t u r u l u p yakılıyordu.

14 yıl kadar vahşetin her türlüsünü sergileyerek imparatorluk yapan Neron nihayet ispanya'da çıkan ve dalga dalga yayılarak bütün ülkesini kuşatan ayaklanmalar karşısında ne yapacağını şaşırdı ve kendisini hain ilan eden senatodan canını kurtarmak için Roma'yı terketti. Aldığı bütün tedbirlere rağmen yolda yakalandı ve azadlı bir köle tarafından hunharca öldürüldü.

Onun, yakalandığı sırada intiharı tercih ettiği yahut kaçtığı bir çölde vahşi hayvanlar tarafından parçalandığı da söylenmiştir.

MANİ *(277)*

Maniheizm adıyla bilinen bir dinin kurucusudur. M.S. 215 veya 216 yılında Irak'ta doğduğu, kendisinin Hazreti Isa tarafından müjdelenen son peygamber olduğunu iddia

ettiği bilinmektedir. Kaynaklarımızda eski İran, Mazdekizm, Süryanilik, Hıristiyanlık, Yahudilik ve Budizm karışımı ve güya bütün cihana şâmil, universal bir din ortaya koymak istediği

nakledilmiştir. Mani, b u n u n için muhtelif kavimlerin dinî fikirlerini ve teolojik ıstılahlarını kullanmıştır.

Kısa zamanda etrafına büyük kalabalıklar

toplamaya başaran bu yalancı peygamber, 26

Şubat 277 yılında, derisi yüzülerek öldürülmesine rağmen öğretilerinin tesiri devam etmiş; hatta aradan asırlar geçmesine rağmen 7 5 9

yılında tahta çıkan bir Uygur hakanı Manihei/mi resmî din olarak kabul ve ilân etmiştir. Yine kaynaklarımıza göre bu dinin üç büyük esası

"elin, dilin ve belin muhafaza edilmesi" tarzında ifade edilen ahlâkî bir telakkidir.

İslâm dünyasında dalâlete sapmış fırkalara, yani Mani akidelerine kapılan kimselere "zındık"

Nasıl

veya "mülhid" denilir.

Öldürüldüler?

Islamın Irak, Suriye, İ r a n ve T ü r k i s t a n topraklarına yayıldığı sıralarda burada yaşayan kimselerin pek çoğunun mani akidesine bağlı kimseler olduğu b i l i n m e k t e d i r . Bunların çoğunluğu İslâm'ı kabul etmişlerse de içlerinedn bir kısmı, eski inançlarından kopamayıp, yeni dine bu batıl fikirleri bulaştırmayı istemişlerdir.

Bu hususta bir çok yalan yani (mevzu) hadis uydurulmuştur. Müslüman idarecilerin "zındık"

adı verilen bu gruplarla uzun mücadeleleri tarih sayfalarını doldurmaktadır. Büyük hadis alimleri zındık ve mülhidlerin İslâm'a sokmak istediği batıl itikatları yıkarak, uydurdukları hadisleri ortaya çıkarmış, Mani akidesini k ö k ü n d e n yıkmayı başarmışlardır.

ATİLLA *(453)*

Dünya tarihinin en büyük cihangirlerinden biri kabul edilen Batı Hun imparatoru Atilla, M.S.

400'lü yıllarda O r t a Macaristan'da h ü k ü m sürmüştür.

Bütün Almanya'yı fethederek inanılmaz zaferler kazananan Atilla, daha sonra İstanbul ve İtalya üzerine y ü r ü m ü ş , buraları da fethetmesi mümkünken anlaşmalarla geri çekilmiş; İtalya seferinden dönüşünde, 60 yaşında iken, yeni evlendiği genç bir kadın tarafından, zifaf gecesi, zehirlenerek öldürülmüştür.

Nasıl

Öldürüldüler?

Sabahleyin büyük i m p a r a t o r u n cenazesini

görenler, bir iç kanama geçirdiğini, ağız ve burnundan kan gelerek öldüğünü anlamışlardır.

(M.S.453)

Mezarının nerede olduğu bilinmemektedir.

Hz.YASİR (r.a.) ***(612)***

Peygamberimize iman eden ilk Müslümanlar

arasındadır. Hazreti Sümeyye'nin kocası, büyük sahabi Hazreti Ammar'ın babasıdır. Mekke'ye, Yemen'in bir köyünden gelmiş, burada Sümeyye isimli bir cariye ile evlenmiş ve oğlu Ammar'la birlikte t o p l u c a M ü s l ü m a n o l m u ş l a r d ı r .

Kendilerine ağır işkenceler uygulanarak

islâm'dan döndürülmek istenmelerine rağmen, b ü y ü k sabır g ö s t e r e r e k d i r e n m i ş l e r ve Resûlullahın: "Sabrediniz ey Yasir ailesi! Allah'ın size va'dettiği C e n n e t t i r " sözü üzerine dinlerinden vazgeçmemişlerdir. Sonunda Mekke reislerinden, müşriklerin lideri Ebû Cehil; işkence edilmek üzere kızgın kumlar üstüne yatırılarak elleri ve kolları bağlanan Yasir ve Sümeyye'yi, mızrağı ile vurarak şehid etmiştir.

Yasir ve Sümeyye İslâm'ın ilk şehidleri olarak kıyamete kadar şeref ve hayırla anılacaklardır.

M| Kendilerini hunharca katleden Ebû Cehil de N a s ı | Bedi r H a r b i ' n d e baş ı kesilme k suretiyl e **öldürüldüler?** Cehennem e gönderilmiştir.

48

EBÛ CEHİL ***(624)***

islâm'ın azılı düşmanlarından biri ve Kureyş

müşriklerinin liderlerindendir. Asıl ismi Amr İbni Hişam, künyesi Ebu'l-Hakem'dir. İslâm'a ve Müslümanlara olan düşmanlığı sebebiyle, peygamberimiz, o n u n künyesini Ebû Cehil şeklinde değiştirmiştir. Rivayetlere göre çirkin suratlı, şaşı ve ahlakî zaaflarla dolu bir kimse idi. Mekke dönemi boyunca Müslümanlara

eziyet etmiş, onlar içinde zayıf ve kimsesiz bazı kimseleri öldürmüş veya kışkırttığı kimselere öldürtmüştür. Acımasız, zalim ve inatkâr bir kimse idi. Bedir H a r b i sırasında, Kureyş

müşriklerinin lideri olarak savaşırken Muaz ile Muavviz isimli iki ensarlı genç tarafından vurularak atından düşürülmüş, tam ölmek

üzereyken b a ş u c u n a gelen ve daha ö n c e kendisine akıl almaz zulümleri reva gördüğü Abdullah İbn-i Mesud'a bakarak: "Sizin öldürdüğünüz kimse yüksek kimsedir!" diye övünmeyi sürdürmüştür.

İbn-i Mesud (r.a.) konuyla ilgili olarak şunları anlatmıştır:

"Ben vardığımda Ebû Cehil'i son nefesinde buldum, ayağımı boynuna basarak: 'Ey Allah'ın düşmanı! Allah seni hor ve zelil kılsın' dedim.

Ebû Cehil: 'Niye beni horluyorsun? Sizin gibi adamların öldürdüğü kişi hakir olur mu?' dedi.

Ben de onun başını kopartıp sürüyerek Resûlullah'ın huzuruna getirdim."

Hz. HAMZA (r.a.) ***(625)***

Peygamberimizin amcasıdır. İslâm'ın ilk

dönemlerinde Müslüman olmuş; pehlivanlığı, cesareti ve kahramanlığı ile ün salmıştır.

Medine'ye hicretten sonra müşrik ordusuyla yapılan U h u d Savaşı sırasında, Vahşî isimli bir kölenin ustaca fırlattığı kısa bir mızrakla şehid edilmiştir. Daha sonra mübarek nâşı parçalanarak; burnu, kulakları ve diğer azaları kesilen Hazreti Hamza, "Şehidlerin Efendisi" olarak tarihe geçmiş, vefat ettiği meydana defnedilmiştir.

İlginçtir ki Hazreti Hamza'yı şehid eden Vahşî ve vücudunu parçalayan müşriklerin çoğu daha sonra Müslüman olarak, İslâm'a hizmet için yarışmışlardır. N i t e k i m Vahşî M ü s l ü m a n olduktan sonra yalancı peygamber Müseyleme'yi kadederek şeref kazanmıştır.

^ Hz. HARAM b. MİLHAN (r.a.) ***(626)***

Öldürüldüler?

so Sevgili Peygamberimizin arkadaşlarından; Suffe ehli sahabelerden, bilgili ve fedakar bir kimsedir.

Bi'ri Maûne Faciası sırasında, Amir b. Tüfeyl'in bir a d a m ı t a r a f ı n d a n s ı r t ı n d a n saplanıp göğsünden çıkan bir mızrak darbesiyle şehid edilmiştir. Onu, Reis Amir'in kaş göz işaretiyle arkasından mızraklayan Cebbar isimli şahsın anlattığına göre H a r a m B. Milhan, mızrağı yedikten sonra iki avucuyla kavramış, kanlı ellerini yüzüne sürerek: "Vallahi kazandım gitti!"

diye haykırmış ve şehid olmuştur. Bunu duyan ve çok şaşıran Cebbar da daha sonraki günlerde Müslüman olmuştur.

Haram b. Milhan ve yetmiş kadar arkadaşını Maûne Kuyusu civarında kadeden Amir b. Tufeyl ve kabilesi, Resûlullah'ın bedduası ile, deve h u m m a s ı denilen bir hastalığa yakalanarak topluca helak olmuşlardır.

Hz. MUS'AB b. UMEYR (r.a.) ***(625)***

Mekkeli asil ve zengin bir ailenin oğludur.

Resûlullah'a ilk iman eden gençler arasına girmiş, o n u n t a r a f ı n d a n y e t i ş t i r i l e r e k M e d i n e l i Müslümanları teşkiladamak üzere gönderilmiştir.

Son derece yakışıklı, güzel konuşan, etkili ve samimi bir sahabedir. U h u d Savaşı sırasında müşriklerce şehid edilerek dünyadaki hayatını tamamlayıp Cennet yurduna göçmüştür. Defni sırasında üzerine örtecek bir kefen bulunamadığından, Peygamberimizin, cenazesi başında gözyaşı döktüğü rivayet edilmiştir.

Hz. ZEYD b. HARİSE (r**.a.)** ***(629)***

Küçük bir çocukken kaçırılıp köle yapılan Zeyd b. Harise, Hazreti Hatice tarafından Peygamberimizin hizmetine verilmiş ve burada yetişerek İslâm'ı ilk kabul eden sahabelerden biri olmuştur.

Daha sonra kendisini bulan öz babası ile

m e m l e k e t i n e d ö n m e y i p Peygamberimizin yanında kalmayı tercih eden Hazreti Zeyd, Medine döneminde, Mûte'ye gönderilen İslâm ordusuna başkomutan tayin edilmiştir. Sayıca kendilerinden çok üstün olan Bizans ordusu karşısında kahramanca vuruşan Hazreti Zeyd, düşmanlarının vurduğu yüzlerce mızrak darbesi ile şehid oldu. Savaşın başlangıcında sayıca az olduklarını söyleyerek geri dönmek isteyen bazı arkadaşlarına: "Biz ne sayı, ne kuvvet ve ne de çokluk için harbederiz. Biz ancak dinimiz için döğüşürüz!" demiştir. Kur'an-ı Kerim'de ismi açıkça zikredilen tek sahabe O'dur.

3ı **Hz. CAFER-İ TAYYAR (r.a.) (629)**

Öldürüldüler?

52 Peygamberimizin amcası Ebû Talib'in oğlu, Hazreti Ali'nin ağabeyidir. İslâm'ın ilk günlerinde Habeşistan'a hicret etmiş, on yıl kadar orada kaldıktan sonra, Hayber'in fethi sırasında Medine'ye gelmiş ve Resûlullah tarafından M û t e ' y e g ö n d e r i l e n 3 0 0 0 kişilik İslâm o r d u s u n u n ikinci k o m u t a n ı olarak tayin edilmiştir. Mûte'de sayıca çok üstün olan Bizans ordusu karşısında Hazreti Zeyd b. Harise'nin şehadeti ile komutayı

devralan Hazreti Cafer, kahramanca ileri atılmış, nihayet sağ elini koparan bir darbe alınca İslâm sancağını sol eliyle t u t m u ş ; o da koparılınca göğsü ve pazularıyla sancağı kavrayıp yere düşürmemiş, nihayet bir başka kılıç darbesiyle ikiye parçalanıp şehid olmuştur. Peygamberimiz bir Hadis-i Şeriflerinde: "Cafer'i Cennet'te gördüm. Onun kana boyanmış kanatları vardı" buyurmuştur.

Hz. ABDULLAH b. REVAHA (r.a.) ***(629)***

Medineli Müslümanlardan, yani Ensardandır.

Kudretli bir şair; ince, zarif ve soylu bir sahabe idi. İslâm'a pek çok hizmetler yaptıktan sonra Mûte'ye gönderilen orduya üçüncü kumandan olarak tayin edilmiş, Hazreti Zeyd ve Cafer'in şehadeti üzerine İslâm sancağını eline alarak d ü ş m a n ü z e r i n e akılmış ve k a h r a m a n c a çarpışarak şehid olmuştur. Peygamberimiz bir Hadis-i Şeriflerinde Mûte şehidleri için: "Onlar cennette benim yanıma yükseltildiler" buyurmuştur.

HÜSREV PERVİZ ***(630)***

M.S. yedinci yüzyılda yaşamış İran hükümdarlarından biridir. Dedesi, adaletiyle meşhur olduğu söylenen Nûşirevan'dır.

Peygamberimiz zamanında iktidar koltuğunda oturan Hüsrev Perviz'e İslâm'a davet mektubu gönderildiğinde o, Peygamberimizin adının kendi adından önce yazılmış olduğunu görüp sinirlenmiş, mektubu parçalayarak yere atmıştır.

Kibirli, zalim ve düşük karekterli bir kral olan b u a d a m ı n h a r e k e t i R e s û l u l l a h ' a h a b e r verildiğinde O:

"Allah da onun mülk ü saltanatını parçalasın!"

buyurmuştur.

Aradan çok geçmeden, iktidar hırsıyla harekete geçen Kisra'nın oğlu, bulduğu ilk fırsatta babasının karnını kılıçla deşerek öldürmüş ve

^ onun tahtına oturmuştur. Daha sonra kız kardeşi

™ saltanatı ele geçirmişse de bir süre sonra **öldürüldüler?** Müslümanlar bütün İran topraklarını fethederek **54** kisraların iktidarına son vermişlerdir.

Hz. ZEYD b. ASIM (r.a.) ***(632)***

Peygamberimizin sevgili sahabelerindendir.

Çocuk yaşta iken anne ve babası ile birlikte Akabe'de Resûlullah'a biat ederek Müslüman olmuş; Medine'de İslâm'ın yayılması için çalışmış

ve Resûlulah'ın vefatına yakın bir sırada ortaya çıkan yalancı p e y g a m b e r M ü s e y l e m e ' y e , Peygamberimizin bir m e k t u b u n u g ö t ü r m e k üzere elçi olarak görevlendirilmiştir. Genç ve iman yüklü bir sahabe olan Zeyd, Müseyleme'nin yanına vanp Peygamber mektubunu verdiğinde, yalancı peygamber çok sinirlenmiş ve elçiye zeval olmaz kaidesini de hiçe sayarak Zeyd b. Asım b. Habib'i huhnarca katlettirmiştir. Onu, kendi peygamberliğine inandırmaya kalkışınca red cevabı alan Müseyleme; önce sağ, sonra sol kulağını, daha sonra da burnunu, parmaklarını ve diğer azalarını k e s t i r e r e k işkence ile öldürmesine rağmen Zeyd b. Asım hiç bir fütur g e t i r m e m i ş ve son nefesine kadar kelimei şehadeti haykırmaktan geri durmamıştır.

M Ü S E Y L E M E T Ü ' L - K E Z Z Â B ***(633)***

Peygamberimizin vefatına yakın bir sırada ortaya çıkarak kendisinin de Allah'ın elçisi olduğunu ilan e d e n ve kısa sürede etrafına toplanan k i m s e l e r l e b ü y ü k b i r g ü ç o l u ş t u r a n Müseylemetü'l-Kezzab, H a z r e t i E b u b e k i r zamanında, üzerine, Halid b. Velid komutasında gönderilen ordu ile çarpışmış; tarihin en kanlı muharebelerinden biri olan bu savaş sonunda, bir bahçe içinde sıkıştırılarak, Uhud Savaşı'nda Hazreti Hamza'yı şehid eden Vahşi'nin aynı mızrakla kendini vurması sonucu öldürülmüştür.

Bu kanlı muharebede ensar ve muhacirin önde gelen bir çok siması da şehid olmuşlardır ki içlerinde Hazreti Ö m e r ' i n kardeşi Zeyd b.

Hattab ve Ensarın reislerinden Sabit b. Kays'

da vardır.

Tarihî kayıtlara göre Peygamberimizin "Yalancı Müseyleme" sıfatını uygun gördüğü bu adam, Benî Hanife kabilesine mensup; ufak tefek, fakat teşkilatçı ve hatip bir kimseydi. Resûlullah'ın başarılarını gördükten sonra, kabilesi Hanefilerin de tıpkı Kureyşliler gibi üstün bir k o n u m a geçmesini istemiş, en azından iktidarı onlarla paylaşmayı arzulamıştı. Önceleri İslâm'ı kabul eden Beni Hanife, onun bu teklifleri üzerine dinlerinden d ö n ü p irtidat ederek kendisine bağlanmışlar ve verdikleri sözde durarak son anına kadar onun yanından ayrılmayıp kılıçtan geçirilmişlerdir.

Nasıl

Öldürüldüler?

56

Hz. I K R I M E (r.a.) ***(634)***

islâm'ın en azılı düşmanlarından biri olan Ebû Cehil'in oğludur. Mekke'nin Fethi sırasında öldürülmesi için hüküm çıkarılmışsa da, hanımının Müslüman olması ve şehirden kaçan kocasını da bulup getireceği ve onun da İslâm'ı kabul etmesini sağlayacağını söylemesi üzerine affa uğradı. Gerçekten bu fedakar hanım, İkrime'yi bir deniz sahilinde buldu ve Peygamberimizin huzuruna getirerek Müslüman olmasını sağladı.

Ikrime bundan sonra seçkin sahabeler arasına girdi ve üstün komuta yeteneği sayesinde bir çok parlak zaferle kendini gösterdi. Daha önce İslâm'a ve Müs-lümanlara verdiği zararları ödercesine çalışıyor, büyük bir iman ve tevbe ile eski hatalarını affettir-meye uğraşıyordu.

Hazreti Ebubuker'in vefatına yakın bir sırada, Yermuk'ta, sayıca çok üstün Bizans ordusu ile çarpış-maya giren Müslümanların arasında

İkrime b. Ebû Cehil'de vardı. Orada büyük bir cesaret ve kahraman-lıkla savaştı ve islâm ordusu, Halid b. Velid'in komu-tasında parlak bir zafer daha kazanırken Hazreti İkrime ve oğlu Amr, aldıkları yaralar sebebiyle şehid oldular.

Bu harp esnasında, kendisinin ileri atılmasına engel olmak isteyen başkomutana, Hazreti

İkrime'nin şöyle söylediği rivayet edilmiştir:

"Beni bırak ey Halid! Senin, Resûlullah'la güzel bir geçmişin var. H a l b u k i b e n ve b a b a m Resûlullah'a en çok eziyet edenlerdendik. Beni bırak da daha önce yaptıklarımı ödeyeyim.

Resûlullah'a karşı birçok yerde savaştım. Bugün Bizanslılara karşı savaşmaktan mı kaçayım?"

Hz. Ö M E R (r.a.) ***(644)***

İslâm tarihinin unutulmaz simâlarındandır.

Mekkeli, Hattab isimli bir zatin oğludur. Pehlivan, hatip, kültür sahibi, celalli ve cesur

bir insandır. İslâm'ı kabul e t t i k t e n sonra Peygamberimizin en yakınlarından biri olmuş, hemen her savaşta bulunarak yararlık göstermiş, H a z r e t i E b u b e k i r ' i n v e f a t ı n d a n s o n r a Müslümanların halifesi seçilmiş ve bu şerefli görevi on yıl yapmıştır. 63 yaşına eriştiğinde, Medine'de, bir sabah namazı kıldırırken, hemen arkasında saf tutan Ebu Lü'lü isimli bir köle tarafından, sırtından h a n ç e r l e n e r e k şehid edilmiştir. Ebu Lü'lü'nün Medine'de sanat ve ticaretle uğraştığı ve İslâm'ı kabul etmediği

mk bilinmektedir. O n u n münafıklar tarafından t u t u l m u ş bir kiralık katil olduğu z a n n e -

Nasıl 3 o

öldürüldüler? dilmektedir. Hazreti Ömer'i n şehid olmasından 5 8 sonr a Ebu Lü'lü d e hak ettiği cezaya uğratılıp, katledilmiştir.

Hz. O S M A N (r.a.) ***(656)***

Peygamberimizin yakın akrabalarındandır.

Resûlullah'ın iki kızı ile evlendiği için kendisine

" Z i n n û r e y n " , yani iki nur sahibi denilmiştir.

Son derece cömert, ihlaslı ve gerçek haya sahibi bir sahabedir. Hazreti Ö m e r ' i n şehadetinden sonra İslâm halifesi olmuş; uzunca bir süre bu görevde kaldıktan sonra, Yahudi ve münafıkların çıkardığı bir isyan sonucu, kuşatıldığı evinde, Kur'an-ı Kerim okurken şehid edilmiştir.

Kendisini öldürmek için içeri girenler, hanımı Naile'nin de parmaklarını kılıç darbeleriyle kesmişler ve 80 yaşına erişmiş bulunan Hazreti Osman'ı

katlederek kaçmışlardır.

Mübarek cenazesi Medine'de Cennetü'l-Baki Kabristanı'na defnedilmiştir.

H z . T A L H A (r.a.) ***(656)***

Peygamberimizin yakın arkadaşlarından ve daha dünyada iken cennede müjdelenen on sahabeden biridir. M e k k e ' n i n zengin ve hatırı sayılır kişilerin-dendir. Islâmiyeti kabul ettikten sonra bütün mal ve servetini Resûlullah'ın yolunda harcamış, Uhud Savaşı sırasında vücudunu, kılıç v e m ı z r a k d a r b e l e r i n e k a l k a n e d e r e k Peygamberimizi korumuştur. Onun, kendisine inen bir kılıç darbesine kolunu uzattığını ve ağır biçimde yaralandığını gören Resul-i Ekrem, Hazreti Talha'ya "Hayırkâr" unvanını vermiştir.

Hazreti Talha, Hazreti Osman'ın şehadetine çok üzüldüğü için Hazreti Aişe ile birlikte Cemel Vakası'na karışmış; içinde bulunduğu ordu H a z r e t i Ali'nin askerleriyle karşılaşınca, münafıkların fitneleri sonucu ufak çaplı bir arbede yaşanmış ve bu arada atılan serseri oklardan biri de bu büyük sahabenin şehadetine sebep olmuştur. Defninin nasıl cereyan ettiği ve k a b r i n i n n e r e d e o l d u ğ u kesin olarak bilinmemektedir.

Hz. Z Ü B E Y R (r.a.) ***(656)***

Sevgili Peygamberimizin yakın arkadaşlarından ve dünyada iken c e n n e t l e m ü j d e l e n e n on sahabeden biridir. Resûlullah'ın halası Hazreti Safiye'nin oğludur. Bütün hayatını İslâm davası uğruna sarfetmiş, bir çok savaşlarda unutulmaz İP yararlıklar göstermiş ve Hazreti Ali'nin hilafeti **öldürüldüler?** sırasında, Hazreti Aişe ile birlikte hareket ederek **60**

Cemel Vakası'na karıştığı için; savaş meydanını terkedip çekildiği halde, kendisini takip eden bir hain tarafından vahşice katiedilmiştir. Hazreti Zübeyr'i şehid eden adam belki bir mükafat alırım düşüncesiyle Hazreti Ali'ye durumu haber verdiğinde büyük sahabenin acı ve üzüntüyle kıvrandığı ve iğrenerek baktığı kanlı katili, Resûlullah'ın bir hadisini söyleyerek yanından kovduğu b i l i n m e k t e d i r . Bu h a d i s e g ö r e Peygamberimiz şöyle buyurmuşlardır:

" H e r peygamberin bir havarisi vardır. Benim havarim de Zübeyr'dir." Peygamberimiz bir başka hadisin- de de: "Safiye'nin oğlu (Hazreti Zübeyr'i) öldürene cehennemi müjdeleyiniz!"

buyurmuşlardır.

Hz. A M M A R b. YASİR (r.a.) ***(657)***

İslâm'ı ilk kabul eden büyük sahabelerdendir.

Babası Yasir ve annesi Sümeyye de Müslüman oldukları için Ebû Cehil tarafından şehid edilen, hatta İslâm için kanları dökülmüş ilk şehidlerdir.

Hazreti A m m a r da dini uğruna akıl almaz işkencelere uğramış, fakat büyük bir sabır ve metanet göstererek mücadelesini sürdürmüştür.

Peygamberimiz, her türlü eziyete uğrayan

A m m a r ' a s a b r e t m e s i n i , çektiği eziyetler karşılığında C e n n e t e kavuşacağını müjdelemiştir.

Daha sonraki yıllarda Medine'ye hicret eden A m m a r B e d i r , U h u d v e H e n d e k gibi Resûlullah'ın b ü t ü n gazvelerine iştirak edip y a r a r l ı k l a r g ö s t e r m i ş , P e y g a m b e r i m i z i n vefatından sonra da halifelere yardımcı olmuş

ve nihayet Hazreti Ali'nin hilafeti sırasında meydana gelen Sıffin Muharebesi'nde, onun komutanlarından biri olarak vazife yaparken, 93 yaşında ihtiyar bir kimse olmasına rağmen, fiilen savaşa iştirak edip şehid olmuştur. Uzun boylu, iri gövdeli ve yakışıklı bir insan olan H a z r e t i A m m a r a s l e n Y e m e n l i d i r .

Peygamberimizden 62 hadis-i Şerif rivayet etmiştir.

Hz. V E Y S E L K A R A N Î (r.a.) ***(657)***

Tabiîn'in en büyüğü olarak kabul edilen Hazreti Veysel Karanî, Yemen'in Karen Köyü'nden Amir isimli bir zatın oğludur. Asıl ismi Üveys'dir ve bu kelime Arapça'da "Kurt yavrusu" manasına gelir.

Peygamberimiz henüz hayattayken, kendisini görmediği halde Müslümanlığı kabul eden Veysel Karanî büyük bir aşkla bağlandığı dinini en iyi şekilde yaşamak için uğraşmış, yaşlı annesinin

.<*Q* bakımı sebebiyle kendi köyünden ayrılıp bir N a s M yere gidememiştir. Yemen'den Medine'ye gidip **Öldürüldüler?**

gelenler onun zühd ve takvasından bahsetmişler, **62**

sevgili Peygamberimiz de Hazreti Ömer'e Veysel Karanî'nin çok hayırlı bir kimse olduğunu, onun d u a s ı n ı a l m a l a r ı n d a fayda b u l u n d u ğ u n u söylemiştir.

Rivayete göre Resûlullah'ın vefatından sonra Medine'ye gelen Veysel Karanî Hazreti Ömer'le görüşmüş, daha sonra Kufe'ye gidip yerleşmiş

ve nihayet Hazreti Ali'nin hilafeti sırasında Sıffın savaşına katılarak, kalbine isabet eden bir ok sebebiyle şehid olmuştur. Hazreti Ali ve Hazreti Muaviye arasında cereyan e d e n bu kanlı muharebe sırasında, peygamberimizin seçkin sahabelerinden bir çok kimse de şehid olmuştur ki içlerinde A m m a r b. Yasir hazretleri de bulunmaktadır.

Hz. A L İ (r.a.) ***(661)***

Peygamberimizin amcası Ebû Talib'in küçük oğludur. Resûlullah'ın evinde ve onun terbiyesi altında yetişmiş, henüz çocuk yaşta iken İslâm'ı kabul edip Resûlullah'a tabi olmuş, b ü t ü n ömrünce ona hizmet etmiştir. Sahabeler arasında en cesur, en bilgili ve en kahraman kimse olarak tanınır. Teke tek giriştiği hiç bir mücadeleden m a ğ l u p ayrıldığı g ö r ü l m e m i ş t i r . H a z r e t i Osman'ın şehadetinden sonra dördüncü halife olarak Müslümanların başına geçmiş fakat, onun hilafetini kabul etmeyen Şam Valisi Hazreti Muaviye ve adamlarıyla uzun mücadelelere

girmek zorunda kalmıştır. D ö n e m i n d e hayli üzücü olaylar yaşandıktan sonra, 63 yaşında iken, Kufe'de, sabah namazını kıldırmak için camiye giderken, İbn-i Mülcem isimli bir Haricî tarafından, zehirli bir kılıç darbesiyle şehid edilmiştir. Cenaze namazı oğlu Hazreti Hasan t a r a f ı n d a n k ı l d ı r ı l d ı k t a n s o n r a N e c e f ' t e defnedilmiştir.

Hz. H A S A N (r.a.) ***(671)***

Hazreti Ali ve Hazreti Fatıma'nın büyük oğludur.

Sevgili Peygamberimizin, kendisine çok benzeyen t o r u n u , C e n n e t g e n ç l e r i n i n e f e n d i s i , Müslümanların beşinci halifesidir. Babası Hazreti Ali'nin şehadetinden sonra halife olmuş fakat Hazreti Muaviye'nin de Şam'da halifeliğe devam etmesi sebebiyle, altı ay kadar sonra, kendi isteğiyle hilafet iddiasından vazgeçerek Medine'de yaşamaya başlamıştır. Ü m m e t arasında kan dökülmesini istemediği için bir çok hakkından feragat eden Hazreti Hasan, Medine'de ibadet ve taatle vakit geçirip, çevresine toplananlara öğütler vererek, ilim ve irfanla uğraşırken, Hicretin 49. senesinde, 46 veya 47 yaşlarında iken vefat etmiştir. Ölümüne, hanımının içirdiği bir zehrin sebep olduğu rivayet edilmiştir.

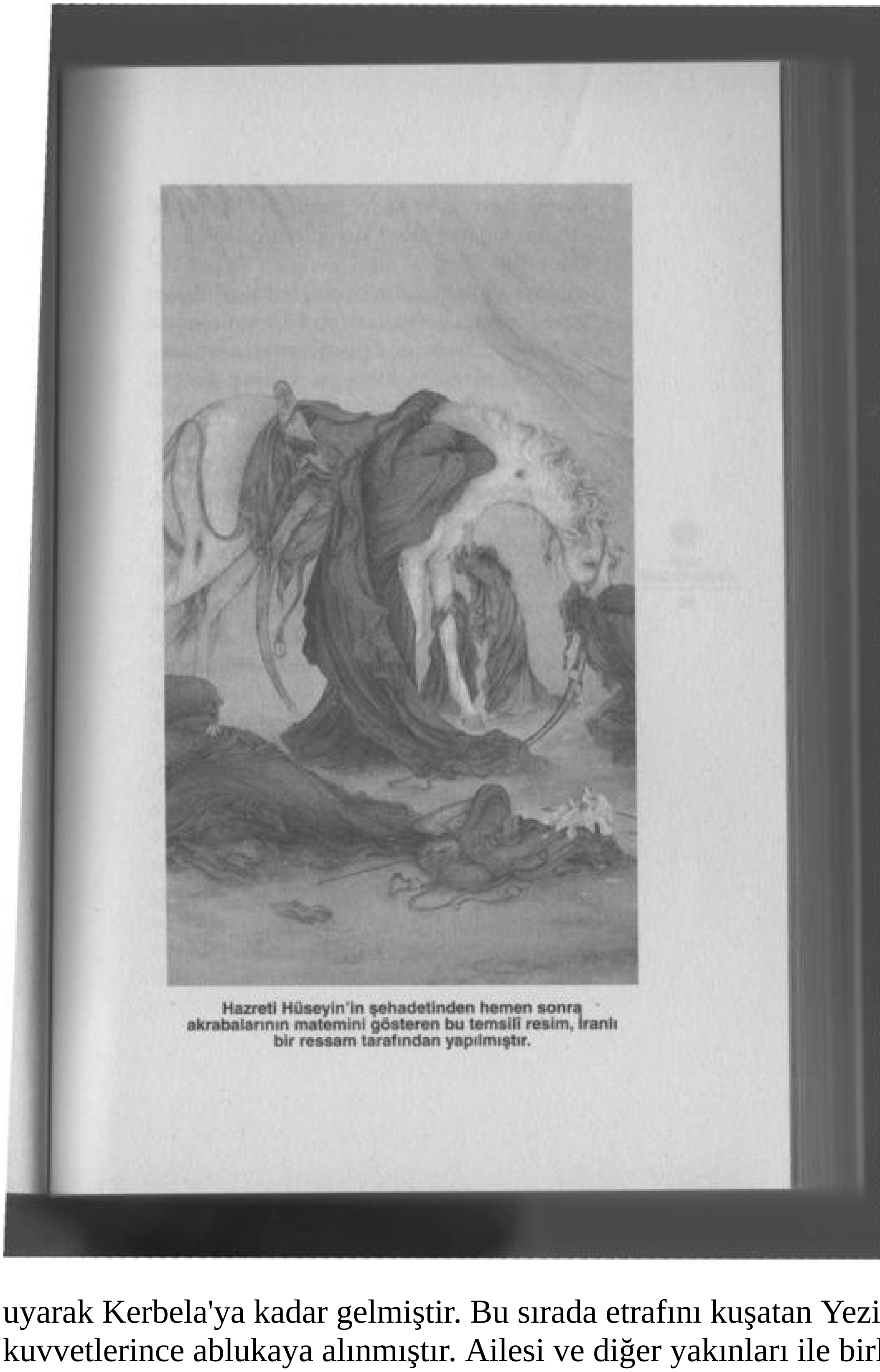
M ü b a r e k c e n a z e s i Baki K a b r i s t a n ı ' n a **Nasıl**

öldürüldüler? defnedilmiştir. Hazreti Hasan'la, 30 yıllık İslâm 6 4 hilafeti devri son a ermi ş v e saltana t dönem i başlamıştır.

Hz. H Ü S E Y İ N (r.a.) ***(680)***

Peygamberimizin t o r u n u , H a z r e t i Ali ve Fatıma'nın oğludur. Ağabeyi Hazreti Hasan'ın hilafet iddiasından vazgeçmesinden sonra

Hazreti Muaviye tek başına halife olmuş fakat vefatından sonra yerine geçen oğlu Yezid'e bir çok sahabe tarafından biat edilmemiştir. Bunlar arasında Hazreti Hüseyin de vardır. Nitekim bir süre sonra isyana kalkışmış; kendisini şehirlerine davet eden Kulelilerin çağrısına

Hazreti Hüseyin'in şehadetinden hemen sonra akrabalarının matemini gösteren bu temsili resim, İranlı bir ressam tarafından yapılmıştır.

uyarak Kerbela'ya kadar gelmiştir. Bu sırada etrafını kuşatan Yezid kuvvetlerince ablukaya alınmıştır. Ailesi ve diğer yakınları ile birlikte günlerce susuz bırakılan ve cengaver akrabalarını birer birer kaybeden Hazreti Hüseyin sonuna kadar muharebeye devam ettikten sonra,

m u h a r i p olarak tek başına kalmış; Emevi kumandanı Şimr'in emri üzerine hücum eden dört kişi ile de vuruşmuş, nihayet sol eline yediği bir kılıç darbesi ile atından yere düşmüş, tekrar kalkarken, başka bir hasmı tarafından mızrakla vurulmuş ve mübarek ruhunu teslim etmiştir.

Onu mızraklayarak şehid eden Sinan Bin Enes-Nasıl

Öldürüldüler?

i Nihaî isimli adam atından inip kutlu başını **66**

keserek vücudundan ayırmış ve bu mübarek baş

önce ordu komutanı Ubeydullah'a, sonra da halife Yezid'e gönderilmiştir. Hazreti Hüseyin'in na'şında 33 mızrak yarası, 34 darp eseri, ayrıca bir çok ok yarası sayılmıştır.

İslam dünyasının birbirine girmesine sebep olan bu cinayetten sonra da pek çok kanların

döküldüğü bilinmektedir.

Hazreti Hüseyin'in başsız vücudu Kerbela'daki t ü r b e s i n d e , başı işe Ş a m ' d a k i Emeviyye Camii'nin yanındaki bir hücrede gömülüdür.

M E R V A N *(685)*

Dördüncü Emevi Halifesidir.

Daha önceki halife Yezid'in hanımı olan U m m ü Haşini t a r a f ı n d a n , oğluna h a k a r e t ettiği gerekçesiyle, uyurken, cariyeleri ile beraber üzerine çökülerek, yüz yastığı ile boğulup öldürülmüştür.

A B D U L L A H b. Z Ü B E Y R *(692)*

Cennede müjdelenmiş on büyük sahabeden biri olan Hazreti Zübeyr ile Hazreti Ebubekir'in kızı ve Hazreti Aişe'nin kızkardeşi Hazreti Esma'nm oğlu olan Abdullah, Emevi halifesi Abdülmelik'in hilafetini kabul etmeyerek, Mekke'de kendi hilafetini ilan etmiş, uzun mücadelelerden sonra

4 0 . 0 0 0 askerle Mekke'yi kuşatan Emevi komutanı Haccac-ı Zalim karşısında mağlup olmuş, giriştiği kahramanca mücadele sonunda şehid edilmiştir. Döneminde 50.000 erkek ve 30.000 kadının hapishanelerde can verdiği rivayet edilen Haccac-ı Zalim, Mekke'yi ele geçirdikten sonra Hazreti Abdullah'ın mübarek nâşını bir dar ağacına asıp teşhir etmiş, oğlunun cesedi yanına gelen H a z r e t i Esma'ya iyi davranmaya çalışmıştır.

Büyük şehid Abudllah b. Zübeyr, son anlarında annesi ile görüştüğünde Hazreti Esma'nın

söylediği sözler tarihe geçmiştir ki bunlar şöyledir:

"Oğlum! Sen kendini daha iyi bilirsin. Eğer Hak yolda olduğuna inanıyorsan ve Hakka davet ediyorsan, Hakkın yolunda ölünceye kadar diren ve Benî Umeyye çocuklarına kendini maskara etme..."

Nitekim o vakitler 70 yaşında bulanan Hazreti Abdullah, annesinin dediği gibi, teslim olmak **Nasıl**

yerine çarpışmayı tercih ederek şehadet rütbesine **Öldürüldüler?**

kavuş-muştur.

68

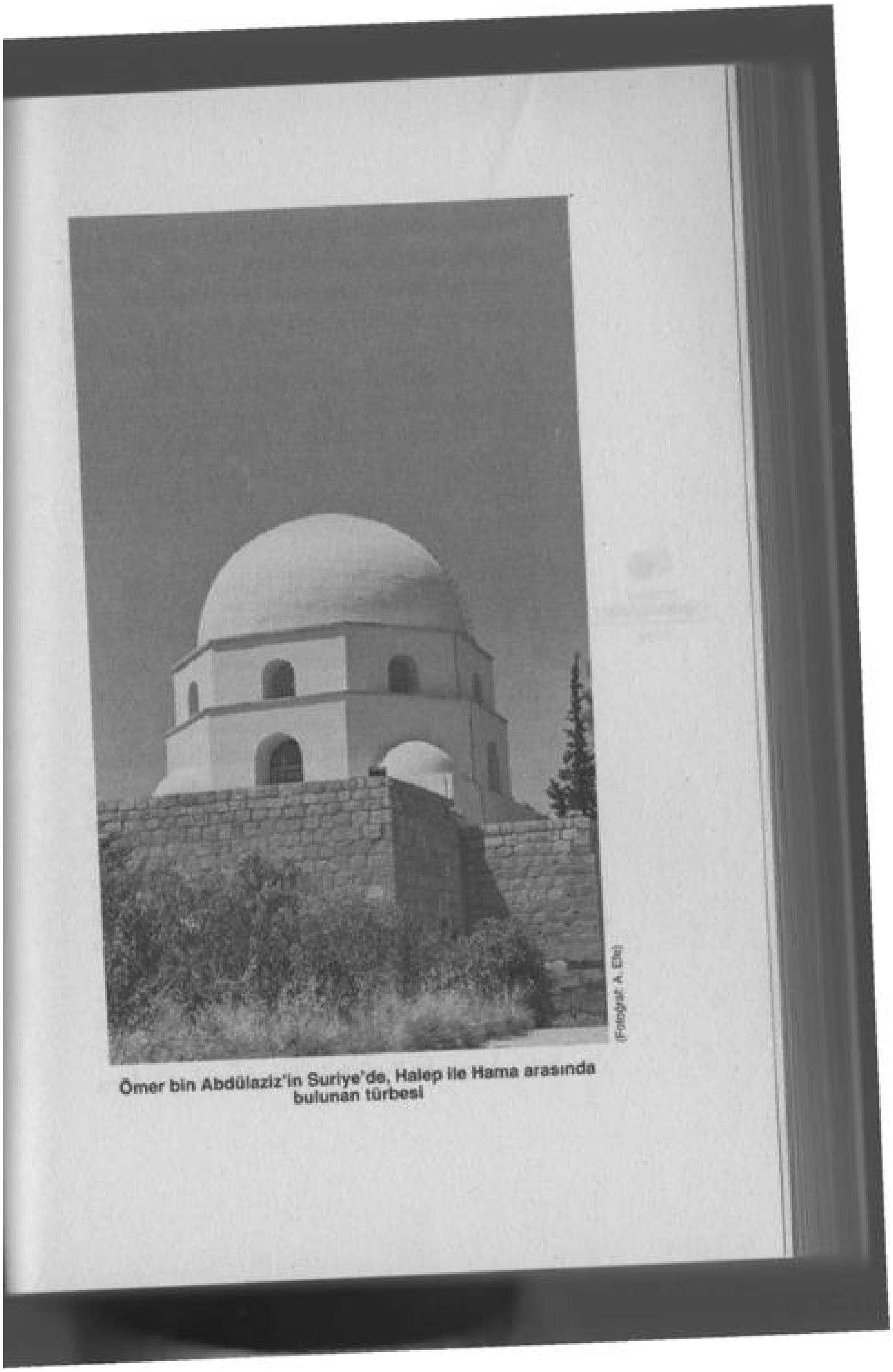
Ö M E R b. A B D Ü L A Z İ Z ***(720)***

Emevi halifeleri arasında isminden en çok söz edilen büyük bir şahsiyettir. 6 8 3 yılında M e d i n e ' d e d o ğ m u ş , iyi bir tahsil yaparak yetişmiş, 706 yılında Hicaz valiliğine getirilmiştir.

O dönemde halife olan amcası Abdülmelik'in kızı Fatıma ile evlenen Ö m e r b. Abdülaziz 712

yılında, sekizinci Emevi halifesi olarak İslâm dünyasının başına geçmiştir.

iki yıl kadar süren hilafeti sırasında idaresi alünda bulunan herkes maddî ve manevî bir rahatlama ve huzur yaşamıştır. Adaletiyle de

Ömer bin Abdülaziz'in Suriye'de, Halep ile Hama arasında bulunan türbesi

m e ş h u r olduğu için kendisine İkinci Ö m e r denilmiştir. O ayrıca d ö r t büyük halifenin beşincisi sıfatıyla da anılmıştır. Gerek kendisi, gerekse hanımı Fatıma çok dindar, Allah'tan korkan kimselerdi. Devlet yönetiminde hiç bir hata yapmamaya gayret ediyorlardı. Onların bu adilâne siyasederi ve

Peygamberimizin sünnetine olan bağlılıkları etraflarındaki fâsık ve zalim kimselerin işine gelmemiş ve Ömer b. Abdülaziz h e n ü z 37 yaşında iken zehirlenerek şehid edilmiştir.

§£v Kabri Suriye'de, Halep ile Hama arasındaki bir **öidcSıer?** köydedir.

70

B İ L G E K A Ğ A N *(734)*

G ö k t ü r k Devleti'nin en büyük h ü k ü m d a r larından biridir. İl Teriş Kağan'ın oğlu, meşhur vezir Bilge Tonyukuk'un damadıdır. Kardeşi Kültigin'le beraber devletinin yükselişi için mücadele vermiş; Çinlilerle bitip tükenmez savaşlara girişmiş ve milletine karşı gösterdiği büyük sevgi ve merhamet sebebiyle daima hayırla anılmıştır.

Bilge Kağan kayınpederi Tonyukuk'un öğüderini dinleyerek akıllıca hareket eden bir hükümdardır.

Şehir kurmak, Budha dinine girmek gibi bazı fikirlere kapılmışsa da Tonyukuk, bunların Türkler için tehlikeler doğuracağını söyleyerek onu düşüncelerinden vazgeçirmiştir.

Bilge Kağan kardeşi Kültigin'le de çok iyi anlaşmıştır. Ordulara komuta ederek büyük zaferler kazanan Kültigin bir sefer sırasında öldürülünce t ü m ülkede yas ilan etmiş, onun adına anıtlar yaptırmıştır. M e ş h u r O r h u n Abideleri'nde Bilge Kağan'ın, Kültigin ve Bilge Tonyukuk'un mücadeleleri ve sözleri yazılıdır.

Çinlilerle iyi ilişkiler geliştirmek ve aradaki savaşlara son vermek isteyen Bilge Kağan aslında onlar tarafından da sevilip sayılmakta, ince ruhlu büyük bir hükümdar olarak kabul edilmektedir.

Bu sebeple onun cinli bir perensesle evlenme isteği olumlu karşılanmış, fakat düğün hazırlıkları yapılırken bu büyük h ü k ü m d a r kendi yakın adamlarından biri tarafından, 7 3 4 yılında, zehirlenerek öldürülmüştür.

E B Û M Ü S L İ M H O R A S Â N Î *(756)*

Emevilerin yıkılışı ve Abbasilerin iktidarı ele geçirişi sırasında, unutulmaz başarı ve zaferler kazanarak İslâm tarihinin önemli simalarından biri haline gelen Ebû Müslim'in, son derece zeki, cesur, dikkatli, soğukkanlı, acımasız

ve teşkilatçı bir kimse olduğu söylenmiştir. Nitekim o, Abbasilerin iktidarı için bütün hayatını ortaya koymuş, Horasan bölgesinde çok büyük bir

askeri güç oluşturup Emevileri mağlup etmiş

ve bağlı bulunduğu insanlara tam bir sadakatle hizmet ederek devletin en etkili kişilerinden biri haline gelmiştir. Ne var ki kazandığı güç ve iktidar, halifeleri bile gölgede bırakmaya başlayınca, öteden beri kendisine düşmanlık hissi besleyen Halife Mansur tarafından, bir çok yalan vaadler ve sözlerle Medayin Sarayı'na

^ çağrılmış; yanındaki az sayıda askeriyle halifenin N a s | | bulunduğ u yere gelen v e huzurun a çıkan Eb û **öldürüldüler?** Müslim , orada , M a n s u r ' u n kendisin e ağır **72**

hakaretler yapmaya başladığını duyunca şaşırmış

ve nihayet sinirlenerek; "Ben Allah'tan başka hiç kimseden korkmuyorum!" diye bağırmıştır.

Bu arada halife, ellerini birbirine çarparak odaya daha önce gizlenmiş olan adamlarına işaret vermiş ve onlar bütün şiddederiyle Ebû Müslim ü z e r i n e ç u l l a n ı p , v ü c u d u n u delik deşik etmişlerdir. Hadise 756 yılının Ocak ayında vuku bulmuştur. Cesedi bir kilime sarıldıktan sonra bir kaç gün bekletilen Ebû Müslim'in adamlarına da, o n u n sarayda bir süre daha i s t i r a h a t e d e c e ğ i , d a ğ ı l m a l a r ı g e r e k t i ğ i söylenmiştir.

Öldürüldüğü öğrenilince bütün Horasan'da

isyanlar patlak vermisse de Abbasiler zor kullanarak ve çok kan dökerek bu isyanları bastırmayı başarmışlardır.

Aslında kendisi de hedefine ulaşmak için büyük katliamlar gerçekleştirmiş bir asker olan Ebû Müslim, daha sonra efsanevî bir kahraman haline getirilerek h e m Iran ve I r a k ' t a , h e m de Anadolu'da anılmaya devam etmiştir.

İMAM-I A Z A M E B Û H A N İ F E ***(772)***

Dört büyük mezhep imamının birincisi ve Hanefi Mezhebi'nin kurucusudur. Hicri 80 yılında Kufe'de doğmuştur. Asıl ismi Numan, babasının ismi ise Sabit'tir.

Kufe, Basra ve Mekke gibi şehirlerde ilim tahsil ederek İslâm fıkhında üstad olmuş, 40 yaşında iken hocası H a m m a d b. Süleyman'ın yerine geçip ders vermeye başlamıştır.

Kısa zamanda şöhreti yayılan ve yetiştirdiği talebeleriyle de adından sıkça söz ettiren büyük imam, 70 yaşlarına eriştiğinde Abbasi halifesi Mansur'un kadı olması için yaptığı teklifi kabul etmemiş, onun bütün ısrarlarına rağmen hiç bir taviz vermediği gerekçesiyle hapsedilmiş ve her gün on kırbaç vurulmak suretiyle işkenceye tabi tutulmuştur. Hapsedilişinin 15. gününde sağlığı iyice b o z u l a n fakat b u n a r a ğ m e n kararından dönmeyen imam, tahliye edilerek evine gönderilmişse de hiç kimseye fetva

vermemesi istenmiştir. Zaten buna da gerek kalmamış, dünyanın en büyük şahsiyederi arasına girmeyi hak eden İmam-ı Azam Ebû Hanife,

Hicretin 150. yılında Bağdat'ta, şehid olarak yüce Rabbine kavuşmuştur. Cenazesine 50.000

kişinin katıldığı, bunlar arasında halife Mansur'un da b u l u n d u ğ u rivayet e d i l m i ş t i r . Kabri Bağdat'tadır.

HÂDÎ ***(786)***

D ö r d ü n c ü A b b a s i H a l i f e s i d i r . A n n e s i Hayzuran'ın devlet işlerine müdahalelerini ö n l e m e k için, o n u zehirleterek öldürmeyi istemişse de; daha atik ve akıllı davranan Hayzuran ele geçirdiği bazı cariyeler aracılığıyla, oğlunu yatakta b o ğ d u r a r a k ö l d ü r t m ü ş t ü r .

Cariyeler Hadi'nin hasta olarak yatağında istirahat ettiği sırada başının üstüne o t u r u p nefessiz b ı r a k m ı ş l a r v e ö l ü n c e y e k a d a r ö y l e c e durmuşlardır. Hadise 786 yılında Bağdat'ta vuku bulmuştur.

C A F E R B E R M E K Î ***(803)***

Abbasi halifelerinin en kudretlisi olarak kabul edilen Harun Reşid'in yakın dostu ve veziri idi.

Genç yaşta olmasına rağmen zekası, bilgisi, dirayeti ve dehasıyla devletin en yüksek mevkisini işgale lâyık görülmüş, fakat bir süre sonra, çocukluk arkadaşı olan halife H a r u n Reşid tarafından idamına hükmedilmiştir.

Bir gece yarısı saraya davet edilen Cafer, giyinip kuşandıktan sonra yanındaki görevli ile saraya ulaştığında kendisini h e m e n bir çadır içine sokmuşlar ve onu kadetmekle vazifeli olan adam tarafından, bütün yalvarmalarına rağmen; boynu kılıçla kesilmek suretiyle öldürülmüştür. Kesik başı h e m e n saraya götürülüp H a r u n Reşid'e gösterilmiştir. Arkadaşı ve vezirinin kanlar içindeki başına bakan H a r u n ' u n çok üzülüp ağladığı da rivayet edilmiştir.

Cafer Bermekî'nin idamına bir çok sebepler gösterilmekle b e r a b e r asıl mesele, H a r u n Reşid'in, gittikçe büyük bir itibar kazanan Bermekî sülalesinin, ilerde kendi iktidarını sarsacağını düşünmüş olmasıdır. Buna benzer hadiseler tarihte o kadar çok yaşanmıştır ki sayılacak olsa bitmez. Ne var ki insanoğlu hadiseleri çabucak u n u t u r ve o n d a n ders çıkartmasını da bilmez. Büyüklerden birinin şu sözü ne kadar manidardır: "Saray erkanı, tıpkı yüksek bir dağa tırmanıp da sonra aniden düşen insanlara benzerler. Ne kadar yükselirlerse düşüşleri de o kadar feci olur."

E M İ N *(813)*

Altıncı Abbasi Halifesidir. H a r u n Reşid'in vefatından sonra, merkezde bulunduğu için kendisine biat edilmiş, Horasan'da bulunan kardeşi M e m u n ise bir süre sonra ona itaat Pi etmeyeceğini bildirince aralarında kavgalar **öldürüldüler?** başlamıştır. Ü ç yıl kadar süren ve ülke içinde **76** bir çok karışıklıklara sebep olan iktidar kavgası sonunda, Me'mun'un ordusu halifeyi Bağdat'ta sıkıştırmış; o, bir kayıkla Dicle'yi geçip kurtulmak isterken rakiplerinin hücumuna uğramış, kayığı batırılmış olmasına rağmen kıyıya çıkmayı başarmışsa da yakalanıp hapsedilmiştir.

Aynı gece içinde mahpus tutulduğu hücreye giren bir kaç İranlı asker tarafından boğularak öldürülen Emin'in başı kesilerek M e ' m u n ' a gönderilmiştir.

M Ü T E V E K K İ L *(861)*

O n u n c u Abbasi Halifesidir. El Mu'tasım'ın oğludur. Özel muhafız birliklerini Türklerden oluşturmuş, kendisinden sonra yerine geçecek olan halife konusunda onlarla aykırı düşünce; tertip edilen bir eğlence gecesinin sabahında, muhafızlarının aniden üzerine saldırması sonucu hançer ve kılıç darbeleriyle öldürülmüştür.

MUNTASIR *(862)*

On birinci Abbasi Halifesidir. Babasını öldürerek kendisinin halife olmasını sağlayan T ü r k birliklerini tesirsiz hale getirmek ve böylece iktidarını sağlamlaştırmak isteyen Muntasır'ın *«V

niyetleri ortaya çıkınca saraya hakim güçler, **öldürüldüler?**

kendisinden kan alan doktorla anlaşarak, onun, **77**

zehirli bir n e ş t e r l e halifeyi ö l d ü r m e s i n i sağlamışlardır.

Muntasır öldürüldüğünde henüz 26 yaşında

bulunuyordu.

M U S T A İ N *(866)*

On ikinci Abbasi halifesidir. Samarra'da görev yapmaktayken, hilafet merkezini değiştirerek Bağdat'a çekilince, buradaki Türk birlikleri Mu'tez'i halife seçip biat ettiler. Bağdat ve Samarra'da bulunan halifeler bir yıldan daha fazla bir süre mücadele ettikten sonra, Mustain mağlubiyeti kabul edip çekildi. Ancak Vasıt ş e h r i n e g i t m e k i s t e r k e n , yolda M u ' t e z taraftarlarınca yakalanıp öldürüldü. 866 yılında yaşanan bu olay sırasında Mustain Billah 35

yaşında bulunuyordu. Asıl ismi Ahmed'dir.

M U H T E D Î *(870)*

On d ö r d ü n c ü Abbasi Halifesidir. Hilafet merkezini tamamen kontrol altında tutan Türk askeri birliklerinin iktidara getirdiği Mühtedi, bir süre sonra onları tesirsiz hale getirmek için

W faaliyetlere girişmişse de, tıpkı selefleri gibi, **öldürüldüler?** başarılı olamamış, kaçmak istemesine rağmen **78**

yakalanıp hapsedilmiş ve bir kaç gün sonra da boğularak öldürülmüştür.

Ancak b i r yıl k a d a r hilafet m a k a m ı n d a kalabilmişti.

HALLAC-I M A N S U R *(922)*

Ünlü mutasavvıflardandır. İran'da doğduğu, Basra'da yetiştiği ve genç yaşından itibaren tasavvuf mesleğine girerek kısa zamanda üne kavuştuğu b i l i n m e k t e d i r . D ö n e m i n ü n l ü mutasavvıflarından C ü n e y d - i Bağdadi ile görüştüğü ve fakat Cüneyd'in kendisine ilgi göstermediği rivayet edilmiştir.

Hallac-ı M a n s u r aşırıya k a ç a n fikir ve düşüncelerini ortaya saçınca devrin yöneticileri tarafından izlenerek yakalanmış; uzun süre hapiste yattıktan sonra hakkında Maliki kadısı tarafından verilen "zındık" hükmü gereğince Bağdat'ta, idam edilerek öldürülmüştür.

Mutasavvıflar arasında asırlar boyunca isminden en çok söz edilen şahıslardan biri olan Hallaç,

" E n e ' l - H a k " yani " B e n H a k k ' ı m " sözüyle meşhur olmuştur. Bu söz âlimler nezdinde küfür telakki edilmiş, fakat bir kısım tasavvuf erbabınca savunulmaya devam edilmiştir. Hallac'ın asılmak s u r e t i y l e ö l d ü r ü l ü ş ü d e o n u n ü n ü n yaygınlaşmasına sebep olmuştur.

M U K T E D İ R *(932)*

On altıncı Abbasi Halifesidir. 13 yaşında iken halife yapılmış, 25 sene kadar süren hilafetinden s o n r a Bağdat'ta çıkan b i r isyan ü z e r i n e öldürülmüştür. Muktedir'den sonra da Abbasi hanedanına mensup bir çok

kişi hilafet mevkiine çıkmışsa da onlar artık eski güç ve kuvvetlerini tamamen yitirmiş durumda idiler.

G A Z N E L İ SULTAN M E S U D *(1041)*

Gaznelilerin büyük hükümdarı M a h m u d ' u n vefatından sonra yerine küçük oğlu Muhammed geçtiyse de, ağabeyi Mesut kısa bir süre sonra onu tahtından indirip hükümdar oldu. Mesud, Muhammed'in gözlerine mil çektirip bir kalede hapsetti ve uzunca süre tahtta kalmayı başardı.

F a k a t s o n u n d a D a n d a n a k a n M e y d a n Muharebesi'nde Selçuklulara yenilince gücünü kaybedip kaçtı. Ordusunun da isyanı üzerine hapiste bulunan kardeşi Muhammed ikinci kez (P sultan yapıldı. Mesut yakalanarak esir edildi,

.... Na,5;1, zincire vuruldu, hanımı Sare Hatu n ile beraber **Öldürüldüler? a '**

~ Gîri Kalesi'ne hapsedildi ve bir müddet sonra da bu kalede öldürüldü. (17 Ocak 1041)

Oğlu Mevdud, amcası M u h a m m e d ' e isyan ederek Gazne'ye girdi ve henüz dört ay kadar tahtta oturabilmiş olan sultanı yakalayarak öldürttü.

Gazneliler bundan sonra da taht mücadeleleri ile iyice yıprandılar ve nihayet 1191 yılında son Gazneli Sultanı Hüsrev Melik ve oğlu Behramşah, G u r H ü k ü m d a r ı Gıyaseddin M u h a m m e d tarafından esir edilip öldürülünce bu Türk devleti tarih sahnesinden çekilmiş oldu.

A L P A R S L A N *(1072)*

Büyük Selçuklu Devleti hükümdarlarındandır.

1071 yılında kazandığı Malazgirt Meydan

Muharebesi ile Anadolunun kapılarını Müslüman Türklere açmış, bir çok zaferler kazanarak devletini, imparatorluk haline getirmiştir. Selçuk Bey'in oğullarından Çağrı Bey'in küçük oğlu olup, iki ağabeyi ile giriştiği mücadeleden galip çıkarak ve onların hayatlarına dokunmayarak sultan

olmuştur. 1072 yılında kalesini muhasara ettiği Yusuf H a r i z m î isimli bir k u m a n d a n tarafından, kendi çadırında, hançerlenerek şehid edilmiştir. Gerçek bir cani ve batinî olan Yusuf Harizmî daha fazla mukavemet edemeyeceğini anlayınca içkili bir eğlence tertip etmiş; gece yansı, ele geçmesinler diye eşini ve üç çocuğunu öldürmüş, sabaha doğru teslim olacağını ve Alparslan'la görüşmek istediğini bildirmiştir.

Sultanın kendine olan aşırı güveninden istifade ederek yanına kadar sokulmuş ve çizmesi içine gizlediği hançeri ile Alparslan'ı göğsünden vurarak şehid etmiştir. Tabi hemen yakalanan Yusuf Harizmî de oracıkta katledilmiştir.

Alparslan'ın, Yusuf H a r i z m î ' n i n h a n ç e r i n i yedikten sonra ihtiyatsız davrandığını itraf ettiği ve "gururum yüzünden bu aciz duruma düştüm.

Halbuki herhangi bir sefere girişirken daima

Bir Türk pulu üzerinde Sultan Alparslan

Allah'tan y a r d ı m d i l e r d i m " dediği rivayet edilmiştir.

Alparslan'ın hançerlendikten sonra dört gün daha yaşadığı ve cenazesinin Merv'e nakledilerek defnedildiği bilinmektedir.

R O M O N E S D İ O G E N E S *(1072)*

Sultan Alparaslan'ın Malazgirt Meydan Muharebesi'nde mağlup ettiği Bizans imparatorudur.

Daha sonra serbest bırakılmış, fakat tekrar tahta çıkmasına müsade etmeyen üvey oğlu tarafından gözlerine mil çekilmek suretiyle Kınahada 'da hapsedilmiş ve 1072 yılının Ağustos ayında feci şekilde öldürülmüştür.

KUTALM1Ş O Ğ L U S Ü L E Y M A N Ş A H *(1086)*

Anadolu Selçuklu Devleti'nin kurucusudur. Pek çok mücadelelerden sonra Melikşah'm kardeşi Tutuş'un ordusuyla, Halep yakınlarında girdiği savaşta öldürülmüş, cesedi bulunarak Halep Kalesinin dibine defnedilmiştir. ikinci bir rivayete göre Süleyman Şah savaşı kaybedince kaçmaya çalışmış, ıssız bir yerde atından inip kalkanını bir tarafa fırlatmış ve kendisini yakalamaya gelen Tutuş'un adamlarını görünce hançerini çekip kendi bağrına saplayarak intihar etmiştir.

M E L I K Ş A H *(1092)*

Büyük Selçuklu hükümdarı Melikşah, Alparslanın oğludur. Babasının şehid edilmesinden sonra tahta o t u r m u ş , bir çok zaferler kazandıktan sonra, genç denilecek bir çağda; henüz 37 yaşında iken, bir takım saray entrikaları ve Batinîlerin gizli gayretleri sonucu Bağdat'ta zehirlenerek w öldürülmüştür. (20 Kasım 1092) Bu ölümde, **öldürüldüler?** hanımı Terken Hatun'un , Bağdat'tan çıkmaya **84** zorlanan Halife Muktedî'nin ve nihayet bir ay kadar önce Batinîler tarafından hançerlenerek katledilen büyük Nizamülmülk'ün adamlarının payı olduğu rivayet edilmektedir. Sultanın zehirlenmesi işi yakın kölelerinden H u r d e k isimli biri tarafından gerçekleştirilmiştir.

Cenazesi İsfahan'a getirilen Melikşah, mansıp kavgalarına girişen devlet erkanınca adeta u n u t u l m u ş ve sultanlara yaraşır bir cenaze merasimi yapılmadan kabrine defnedilmiştir.

N I Z A M Ü L M Ü L K *(1092)*

Büyük Selçuklu Devleti'nin ünlü veziri

Nizamülmülk, hem Alparslan hem de Melikşah zamanında devletin en yetkili ikinci şahsı olarak faaliyet göstermiş, tarihe mal olmuş büyük hizmetleri ve "Siyasetnâme" isimli eseriyle unutulmazlar arasına girmeyi başarmış yüksek bir şahsiyettir.

Ö m r ü n ü n son günlerinde, Melikşah'ın hanımı Terken Hatun ve yerine geçmek isteyen hasmı Tacü'l-Mülk'ün entrikalarıyla görevinden alınan Nizamülmülk b u n a ziyadesiyle üzülmüş ve nihayet 96 yaşında iken Nihavend denilen

şehirde, kendisine bir arzuhal vermek istediğini söyleyen Batinî bir suikastçı t a r a f ı n d a n , göğsünden hançerlenerek şehid edilmiştir. 1092

yılının Ekim ayında vuku bulan bu cinayet üzerine Sultan Melikşah'ın çok üzüldüğü ve eski veziri için Bağdat'ta üç gün yas ilan ettirdiği rivayet edilmiştir.

T E R K E N H A T U N *(1093)*

Büyük Selçuklu Sultanı Melikşah'ın hanımı olan bu kadın son derece büyük bir hırs ve cesaret sahibi idi. Devlet işlerine doğrudan müdahale ederek ve uzun yıllar Selçuklu hanedanı arasında kan d ö k ü l - m e s i n e s e b e p o l a r a k faaliyet göstermiş; başta Nizamülmülk olmak üzere bir çok insanın bedduasını almış ve nihayet kendisine daha fazla tahammül edilemeyeceği anlaşılınca b i r suikast s o n u c u ö l d ü r ü l m ü ş t ü r . Bazı kaynaklarda h a s t a l a n a r a k ö l d ü ğ ü rivayet edilmiştir.

C A K A BEY *(1095)*

Anadolu Selçuklularının ilk d ö n e m l e r i n d e , Kutalmış oğlu Süleyman Şah'ın valisi olarak A izmi r ve yöresind e hükü m süre n Caka Bey, ilk **W** T ü r k denizcilerinden büyük bir şahsiyettir, **öldürüldüler?** Süleyman Şah'ın vefatından sonra müstakil **86** olarak hareket etmeye başlamış; Caka Beyliği'ni kurmuş, kısa zamanda büyük güç ve zenginlik kazanarak Bizans imparatorluğunu yıkma planları yapmaya başlamıştır. B u a r a d a kızını **I.**

Kılıçarslan'la da evlendiren Caka Bey, Bizansın entrikaları sonunda, damadı tarafından çağrıldığı iznik'te, onuruna verilen bir yemek sırasında öldürülmüştür.

I. K I L I Ç A R S L A N *(1107)*

Anadoluyu Haçldara mezar e d e n Sultan **I .**

Kılıçarslan, Kutalmış oğlu Süleyman Şah'ın oğludur. 1107 yılında Habur Nehri civarında, Büyük Selçuklu Devleti'ne bağlı Çavlı Bey'in askerleriyle savaşa t u t u ş m u ş , o r d u s u n u n dağılması üzerine, bizzat Çavlı Bey üzerine saldırdıysa da müthiş ok yağmuru altında Habur Suyu'na yönelmek zorunda kalmış, karşı kıyaya geçip kurtulmayı düşünürken, atı ve kendisi zırhlı o l d u ğ u n d a n , n e h r i n o r t a s ı n d a suya gömülerek boğulmuştur. Cesedi bir tabuta

konularak Silvan'a nakledilmiştir.

Ş A H İ N Ş A H *(1117)*

Sultan I. Kılıçarslan'ın oğludur. Babasının Habur Nehri'nde boğıulduğu sırada 11 yaşında idi ve yakala-narak Büyük Selçuklu Sultanı Muhammed Tapar'ın yanına gönderilmişti. Isfahan Sarayı'nda yetiştirildikten sonra 13-14 yaşlarında iken saltanat mücadelesine girişmiş, saraydan kaçıp Anadolu'ya gelmiş, Konya'yı ele geçirip, Anadolu Selçuklu Sultanı olmuştur. 6 yıl kadar çeşitli mücadeleler vererek sultanlık yapan ve henüz 20 yaşlarına ulaşmış olan Şahin Şah, kardeşi Sultan Mesud'la giriştiği taht kavgaları sonunda mağlup edilip yakalanmış; önce gözlerine mil çekilerek kör edilmiş, fakat görme duyularını tam olarak yitirmemiş olabileceği düşünülerek, kardeşi M e s u d ' u n emriyle ve yay kirişiyle boğulmak suretiyle öldürülmüştür.

İ N A N Ç HATUN *(1133)*

Doğu Anadolu'da 1100 ydından 1207 ydına

kadar ayakta kalan Sökmenliler Beyliği'ni kuran Sökmen'in hanımıdır. Kocasının vefatından sonra, beyliğin başına geçen oğlu Zahirüddin ibrahim

zamanında nüfuzu iyice artmış; hırs ve ihtirasla, iktidarı tek başına ele g e ç i r m e k istemiştir.

Zahirüddin ibrahim, annesinin gölgesi altında 14 yıl kadar hükümdarlık yaptıktan sonra 1126

g| yılında ölmüş ve yerine kardeşi Ahmed yahut N a s ı ı Yakup hükümda r olmuştur. Bu oğullarının değil **Öldürüldüler?**

de, t o r u n u II. Sökmen'in tahta çıkması için **88**

siyasî faaliyetlere girişen İnanç Hatun, emelini gerçekleştirdikten sonra bizzat idareyi ele almayı başarmıştır. Devlet adamları, bu ihtiraslı kadının bir süre sonra torununu da öldürerek tam istiklal ile devlete hakim olmak niyetinde bulunduğunu ö ğ r e n i n c e , 1 1 3 3 y ı l ı n d a o n u b o ğ a r a k öldürmüşlerdir.

DAVUD Ş A H *(1151)*

Doğu Anadolu'da kurulan Türk beyliklerinden Mengûcek Oğulları'nın kudretli beylerinden biridir. Melik İshak'ın oğullarındandır. Babasının ölümünden sonra onun memleketini kardeşleri ile bölüşmüş, Erzincan'da h ü k ü m sürmeye başlamıştır.

Erzincan Beyi Davud Şah, 1151 senesinde karısı tarafından yay kirişi ile boğdurulmuş ve bu kadın Davud Şah'ın Divriği'de hüküm süren kardeşi Süleyman Şah'ı çağırarak onunla evlenmiş ve memleketi onun idaresine teslim etmiştir

K U T B E D D İ N İSMAİL *(1151)*

Büyük Selçuklu Sultanı Melikşah'ın amcası olan Yakutî'nin oğludur. Melikşah'ın zehirlenerek öldürülmesinden sonra hanımı Terken Hatun, İsmail ile e v l e n m i ş , İsmail, Azerbaycan Türkmenlerini ve orada hüküm süren büyük

emir Sav Tekin'in askerlerini yanına alarak İsfahan'a gitmiş ve Terken Hatun'la evlenerek siyasî mücadelelere girişmiştir. İsmail'in, sultan ilan

edilen şehzade M a h m u d ' a rağmen daha geniş yetkilerle hareket ettiği görülünce Halep emiri Aksungur ve Urla emiri Bozan Beyler'e emir verilmiş ve onlar Kutbeddin İsmail'i yay kirişiyle boğarak öldürmüşlerdir.

BEG-TİMUR *(1197)*

Sökmenli Beyliği'nin son hükümdarlarından Beg-Timur, bin dinar altına satın aldığı kölesi Ak-Sungur'a çok değer vermiş, kısa zamanda onu kendi emirlerinden biri haline getirmiş, hatta kızı Ayna Hatun ile evlendirmiştir. Ne var ki, eline geçen fırsat ve imkanlarla iyice şımaran Ak-Sungur, kölelikten hükümdarlığa çıkma

düşüncesiyle velinimeti ve kayınbabası Beg-Timur'u hunharca katlederek tahta oturmayı başarmış ve kısa bir süre hükümdarlık yaptıktan sonra 1197 senesinde ölmüştür. Bazı kaynaklarda Beg-Timur ile Ak-Sungur'un aynı tacirden satın **M|** alınan iki köle oldukları, Sökmenli Beyliği'ni ele geçirdikten sonra taht kavgasına tutuştukları **öldürüldüler?** V e B e g - T i m u r ' u n , B a t i n î l e r t a r a f ı n d a n 9 0 öldürüldüğ ü yazılıdır.

GAZİ B E L E K *(1124)*

Artuklu Beyliği hükümdarlarından İl Gazi'nin yeğeni Belek kahraman, cesur, mert ve dindar bir kimse idi. Haçlılarla girişilen bir çok savaşta büyük yararlıklar göstermiş, komutan olarak görev yapmış ve nihayet Harput ve Palu'ya sahip olarak kendine ait bir beylik kurmuştu. 1124

yılında, Halep yakınlarında, Haçlıları büyük bir bozguna uğrattığı sırada göğsüne saplanan bir okla şehid oldu. Bu düşman okunu vücudundan bizzat kendi eliyle çıkarmış, fakat oracıkta vefat etmiştir. Nâşı Haleb'e götürelerek defnedilmiştir.

I. A N D R İ N İ K O S *(1185)*

Anadolu Selçukluları'nın 1176 yılında, Bizans ordusuna karşı kazandığı ve II. Malazgirt Zaferi olarak bilinen savaştan sonra, Bizans iyice karışmış, siyasî istikrarsızlık başgöstermiş ve g ü c ü ele g e ç i r e n i m p a r a t o r l u k t a h t ı n a oturmuştur. 12 yaşındaki veliahd Aleksius'u öldürüp

imparatorluk tacını giyen I. Andrinikos, iki yıl kadar saltanat sürdükten sonra, 1185

Eylülünde, İstanbul'da çıkan bir halk ayaklanması sebebiyle tahtından indirilmiş ve tarihte eşine az rasdanır bir vahşetle katledilmiştir.

İmparator, yakalandıktan sonra boynuna ve ayaklarına zincir takılarak Anemos Kalesi'nde hapsedilmiş ve isyanın elebaşlarından Isokios'a gösterildikten sonra, binbir türlü hakaretle yumruklanıp tekmelenmeye başlanmıştır. Dişleri kırılıp, saçları yolunan eski imparator daha sonra dışarı çıkarılınca, kocalarını öldürdüğü yahut kör ettirdiği kadınlar ona tokat atmak için yarışmışlar; bundan sonra bir eli ve cinsel organı kesilmiş, ekmeksiz ve susuz bırakılarak daha önce kaldığı zindana atılmıştır.

Bir kaç gün sonra bir gözü çıkarılarak, başı açık olduğu ve sırtında sadece bir iç gömleği olduğu halde bir deveye bindirilip İstanbul sokaklarında dolaştırılmıştır. Halk içinden en aşağılık ve reziller, ne onun işgal etmiş olduğu mevkiye, ne de vaktiyle ona karşı vermiş oldukları bağlılık yeminine hiç bir saygı göstermeksizin, kızgınlığın s o n h a d d i n d e k ü f ü r l e r s a v u r m a k için birikmişlerdir. Bazıları kafasına sopalarla vurmuş; başkaları suratına pislik atmış, daha başkaları taşlar savurup vücuduna şiş saplamışlardır.

iyice sapıtmış bir kadın başından aşağı bir kazan dolusu kaynar su boşaltmıştır.

Nasıl

Öldürüldüler?

Nihayet onu ayaklarından asmışlar, bütün bu **92**

azaplara inanılmaz bir dayanıldık gösterdiğine şahit olmuşlardır. Bir ara ağzını açarak bu kudurmuş barbar kalabalığa:

"-Artık kırılmış bir fidanın ü s t ü n e niçin yürüyorsunuz?" dediği duyulmuştur.

Halkın canavarlığına nihayet yoktur. Daha fazla tatmin olmak için gömleğini yırtıp paramparça e t m i ş l e r ; a d a m ı n biri kılıcını a ğ z ı n d a n bağırsaklarına kadar sokmuştur. Her biri kılıcını iki eliyle tutan iki İtalyan, hangi kılıcın daha iyi ve hangisinin daha usta olduğunu denemek için bunları, bütün güçleriyle imparatorun vücuduna sallamış ve onu neredeyse ikiye bölmüşlerdir.

Bu sırada sağlam elini ağzına götürerek can verdiği g ö r ü l m ü ş t ü r . B a z d a n bu hareketi yaralarından akan kanı içerek susuzluğunu gidermek için yaptığını sanmışlardır.

III. K I L I Ç A R S L A N *(1205)*

Çocuk yaşta Selçuklu sultanı olan III. Kılıçarslan, Rükneddin Süleyman Şah'ın oğludur. Babasının ölümünden sonra yedi ay kadar sultanlık yapmış, daha sonra Konya'yı kuşatan amcasının oğlu Gıyaseddin Keyhüsrev tarafından yakalanarak Kevele Kalesi'ne hapsedilmiştir. Burada yay kirişiyle boğdurulduğu rivayet edilmiştir.

C A M U K A *(1206)*

D ü n y a n ı n g e l m i ş g e ç m i ş e n b ü y ü k imparatorluklarından birini kurmuş olan Cengiz H a n ' ı n en yakın arkadaşı, kan kardeşi ve k o m u t a n l a r ı n d a n b i r i y d i . D a h a s o n r a kendisinden ayrılıp düşmanları safına geçmiş; h a t t a o n l a r ı k ı ş k ı r t ı p C e n g i z ü z e r i n e saldırmalarını sağlamıştı. Uzun mücadelelerden sonra mağlup edilen ve yakalanarak Cengiz'in huzuruna getirilen Camuka, eski arkadaşından, kanının yere dökülmeden öldürülmesini rica etti. Şaman inancına göre "insanın ruhu kanında olduğu için" bir soylunun, kanının dökülerek öldürülmesi ona yapılmış en büyük hakaret ve kötülük sayılırdı. Bu inancın daha sonraki asırlarda, hatta Osmanlılar döneminde de devam ettiği görülmüştür. Düzmece Mustafa'nın, II.

Murad'a, kendisinin bir şehzade gibi kanının dökülmeden öldürülmesi gerektiğini söylediği kaynaklarımızda yazılıdır. Anadolu Selçukluları dönemi boyunca sultan ve şehzadeler hep yay kirişiyle boğulmak suretiyle kanları dökülmeden öldürül-müşlerdir.

Cengiz, eski arkadaşının teklifini kabul ederek **Nasıl**

onun öldürülmesine yeğeni Alçıday'ı m e m u r **Öldürüldüler?**

etti.

Alçıday, yaptığı hataların ve ihanetenin cezası olmak üzere Camuka'nın b ü t ü n mafsallarını b i r e r b i r e r kırıp dayanılmaz i ş k e n c e l e r e uğrattıktan sonra, özel olarak hazırlanan tahta bir alet üzerine yatınp bel kemiklerini de kırarak öldürdü.

I. G I Y A S E D D İ N K E Y H Ü S R E V *(1211)*

Anadolu Selçuklularının altıncı hükümdarı ve Sultan II. Kılıçarslan'ın 12 oğlunun en küçüğüdür. Ağabeyleri ile giriştiği taht mücadeleleri sonunda hükümdar olmuş ve nihayet 1211

Alaşehir Meydan Muharebesi'nde savaş alanında şehid edilen Anadolu Selçuklu sultanı I. Gıyaseddin Keyhüsrev.

yılında Bizanslılarla yapılan bir savaş sırasında, ordusunun büyük bir zafer kazanması üzerine, savaş meydanını gezerken, ölüler arasından fırl ayan bir Frenk askerinin ani saldırısı ve kılıç darbeleri altında devrilerek şehid olmuştur.

Sultanı ö l d ü r d ü ğ ü n ü söyleyerek i m p a r a t o r Laskaris ve kaçan Bizans o r d u s u n u geriye d ö n d ü r ü p Selçuklu kuvvetlerinin m a ğ l u p olmasını sağlayan hain Frenk askeri, zaferin kazanılmasından sonra Laskaris tarafından katledilmiş ve imparator Sultan Gıyaseddin Keyhüsrev'in cenazesini Selçuklulara teslim etmiştir. Bir süre Akşehir'de kalan cenaze daha **Nasıl**

öldürüldüler? sonr a oğlu İzzeddi n Keykavus tarafında n 9 6 Konya'y a getirilere k Sultanla r T ü r b e s i ' n e defnedilmiştir.

N E C M Ü D D İ N K Ü B R A ***(1221)***

Kübrevî T a r i k a t ı ' n ı n k u r u c u s u ü n l ü bir mutasavvıftır. 1145 yılında H a r e z m ' i n bir köyünde doğup büyümüş, genç yaşta ilimle

meşgul olmaya başlamış ve daha ziyade hadis sahasında temayüz etmiştir. 3 5 yaşlarında iken tasavvuf mesleğine g i r e r e k kısa z a m a n d a olgunluğa erişip kendi bölgesi olan Harezm'de bir tekke açmıştır. İlmi, takvası ve yüksek şahsiyetiyle etrafına çok sayıda insan toplanan ve bir çok değerli talebe yetiştiren Necmüddin Kübra, 1221 ydında H a r e z m ' i n Moğollar tarafından işgali sırasında, şehri t e r k e d i p kaçmadığı gibi, kafir Moğollarla cihada girişmiş; eline geçirdiği taşları onlara fırlatarak mücadele ederken göğsüne saplanan bir okla yere düşüp şehid olmuştur. Son nefeslerini verirken kafir Moğol askerlerinden birinin saçını kavradığı ve askerin o n u n elinden saçının kesilmesiyle kurtulabildiği rivayet edilmiştir. Büyük mutasavvıf şairlerden Mevlâna Celaleddin bir şiirinde bu olaya işaretle şunları söylemiştir:

"Bir elden nûş edip iman şarâbın Bir elde perçem-i kâfir tutarlar!"

Adına nisbet edilen Kübrevî Tarikatı pek fazla yaygınlaşmamakla beraber o, yazdığı çok kıymedi eserler sebebiyle kendisinden sonra gelen mutasavvıflar üzerinde ziyadesiyle etkili olmuştur.

Mevlâna Celaleddin'in babası Bahaüddin Veled'in de onun müritlerinden olduğu söylenmiştir.

Necmüddin Kübra'nın asıl ismi Ahmed'tir. Şehid e d i l d i ğ i s ı r a d a yaşı s e k s e n e u l a ş m ı ş

bulunmaktaydı.

FERİDÜDDİN-İ ATTAR *(1221)*

Birbirinden önemli eserleri sebebiyle İslâm dünyasının yüksek şahsiyederinden olduğu kabul edilen Feridüddin Attar, bugün İran sınırları içinde kalan ve Meşhed kentine yakın küçük bir kasaba halindeki N i ş a b u r ' u n bir köyünde doğmuştur. Burada, attarlıkla meşgul olan b a b a s ı n ı n y a n ı n d a y e t i ş i p b ü y ü m ü ş , o dönemlerde bir ilim merkezi sayılan Nişabur'da eğitimini tamamlamış ve tasavvuf mesleğine olan sevgisi sebebiyle eserlerini bu vadide vermiştir.

(P Tezkiretü'l- Evliya, Mantık al-Tayr ve İlâhînâme Ä**.N.?,5!1..,** isimli kitapları çok tanınmıştır.

Öldürüldüler? r 3 3

Asıl ismi M u h a m m e d olan ve Attar lakabını kullanan bu büyük şair-mutasavvıf kendisinden sonra gelenleri de derinden etkilemiştir. Hatta Mevlâna Celaleddin Rûmî söylediklerinin

çoğunun Attar'ın sözü olduğunu belirtmiştir.

Moğolların Nişabur'u istila ettikleri 1221 yılında 90 yaşına ulaşmış bir ihtiyar olan Attar; taş taş

üstünde kalmayan ve binlerce insanın kadın, çocuk, genç, yaşlı denmeden öldürüldüğü bu hengame içinde bir Moğol askerinin eline esir düşmüş, rivayetlere göre kendisinin bir torba samana satılması gereken çok değersiz bir kimse olduğunu söylemiş ve bu söze sinirlenen Moğol çerisi gazaba gelerek başını kılıçla kesip onu şehid etmiştir. Halen bir ziyaretgah olan türbesi Nişabur'dadır.

C E L A L E D D İ N H A R İ Z M Ş A H *(1231)*

Büyük Selçuklu imparatorluğu yıkdmaya yüz tutarken H o r a s a n ' d a Harezmşahlar Devleti kurulmuştur. Bir süre bölgenin t a m a m ı n d a g e r ç e k bir h a k i m i y e t k u r a n M u h a m m e d Harizmşah zamanında Cengiz Han'ın orduları bölgeye girmiş, büyük bir vahşede halkı kadiama tabi tutmuş, Muhammed Harizmşah ve oğulları büyük zorluklarla kaçmayı başarmışlardır. Hazar D e n i z i ' n d e , k ü ç ü k b i r a d a d a , acılar ve yoksulluklar içinde ölen Muhammed Harizmşah, yerine, k a h r a m a n oğlu Celaleddin'i halef g ö s t e r m i ş , i n t i k a m ı n ı almasını istemiştir.

Celaleddin Harizmşah son h ü k ü m d a r olarak akıl almaz mücadelelere girişip Moğollan epeyce uğraştırdıysa da, Anadolu Selçuklu Sultanı Alaaddin Keykubat ile savaşa tutuşmak gibi büyük bir hata yapınca orduları dağılmış, kendisi de canını kurtarmak için Eyyubi hükümdarı Melik Eşrefe sığınmak üzere kaçarken, Silvan dağlarında, daha önce kardeşlerinden birini öldürdüğü bir Kürt aşiret reisi tarafından katledilmiştir.

T E R K E N HATUN *(1233)*

Harzemşahların kudretli hükümdarlarından

Muhammed Harizmşah'ın annesidir. Dönemin

ileri gelen şahsiyetlerinden biri idi. Çok nüfuz kazanmış; Harezm ülkesinin gerçek hakimi

d u r u m u n a geçmişti. Kendisine "Meliketü'n-nisâi'l-âlemîn", " U l u ğ T ü r k a n " , " İ s m e t ü ' d -

dünya ve'd-dîn" deniliyordu. Oğuzlardan Sarı Cenkçi Bey Beyatî'nin kızı idi.

1220 yılında Cengiz Han'a esir düştü ve onun tarafından Karakurum'a götürüldü. Burada 13

yıl süren ağır bir esaret hayatı yaşadı. Öyle ki **Nasıl**

Öldürüldüler?

günlük yiyeceğini bile Cengiz Han'ın sofrasının **1 0 0**

artıklarından, bizzat gelip toplamak suretiyle temine mecbur tutulmuştu. 12 3 3 'te ihtiyar yaşta öldü veya öldürüldü.

Terken Hatun'un pek çok siyasî hatalar yaptığı biliniyor. Hatta Otrar'da bulunan bir adamı, Cengiz'in ticaret kervanına ait mallan gasbetmiş, 450 tüccarı hunharca öldürmüş olduğundan

Moğolların gazabı doğmuştu.

Terken Hatun taklit edilemeyecek kadar güzel yazı yazabilen, ordular sevk ve idare edebilen, Kübrevî tarikatına bağlı, son derece haris, çabuk kan dökebilen bir kadındı. Oğlu, h ü k ü m d a r Muhammed Harizmşah'ın çadınnı başına yıktınp görevden aldığı bir veziri, hiç bir şey olmamış

gibi vazifesi başında tutabilen Terken Hatun, yaptıklarının hesabını yukarda anlatıldığı gibi pek ağır biçimde ödemiş ve Moğol zulmünün kurbanlarından biri olmuştur.

Cengiz, O t r a r ' d a tüccarları ö l d ü r e n valiyi yakalayınca onu da işkence ile öldürmüş, kulağına ve gözlerine erimiş gümüş akıtmıştır.

I. A L A E D D İ N K E Y K U B A T *(1237)*

Anadolu Selçuklularının onuncu ve en kudretii sultanı olarak tarihe mal olmuştur. Gıyaseddin Keyhüsrev'in küçük oğludur. Ağabeyi Izzeddin Keykavus'un ölümü üzerine tahta çıkmış, pek çok zaferler ve başarılar kazandıktan sonra, kudretinin doruğunda ve henüz 45 yaşında iken Kayseri'de şehid edilmiştir. Ölümüne, çok sevdiği av etine karıştırılmış kuvvetli bir zehrin sebep olduğu bilinmektedir. Aşçıbaşını ele geçirerek sultanın zehirlenmesini sağlayanlar, oğlu II.

Gıyaseddin Keyhüsrev ve yakın adamlarından Sadettin Köpek isimli bir vezirdir.

Sultanın zehirlenerek şehid edildiğinde takvim yaprakları 1237 yılının Ramazan Bayramını gösteri-yordu. Cenazesi tahnit edilerek Konya'ya getirilmiş ve Sultanlar Türbesi'ne defnedilmiştir.

S A D E T T İ N K Ö P E K ***(1238)***

Anadolu Selçukluları'nın büyük vezirlerindendir.

Aynı zamanda, kudredi bir sanatkar ve mimardır.

Alaaddin Keykubat zamanında şöhret kazanmış, bir süre sonra sultanın oğlu ile anlaşarak onu zehirletmiş ve yerine geçen II. Gıyaseddin Keyhüsrev'e rağmen devletin tek yetkilisi gibi hareket etmeye başlamıştır. Rivayetlere göre henüz 17 yaşındaki bu yeni sultanı da ortadan kaldırıp Selçuklu tahtına oturmayı düşünen Sadettin Köpek, d ö n e m i içinde akıl almaz **C2?** cinayedere imza atmış, kendisine engel gördüğü **Nasıl** herkesi acımasızca katletmiştir.

Öldürüldüler? 3

102

II. Gıyaseddin Keyhüsrev d u r u m u n gittikçe kötüye gittiğini ve kendi saltanatının da ayakları altından kaymaya başladığını anlayınca, ustaca bir plan yapıp, Beyşehir Gölü kıyısındaki Kubadabad Sarayı'nda düzenlediği yemekli bir toplantı sırasında, daha ö n c e d e n kendisini görevlendirdiği Kayseri Subaşısı Emir Karaca vasıtasıyla Sadettin Köpek'i öldürt-müştür. Onun feci sonu ile ilgili ayrıntıyı veren Selçuklu tarihçisi Ibn-i Bibi'nin yazdıklarına göre; yemek sırasında bir ihtiyaç için dışarı çıkan Sadettin, karşısında pür silah bekleyen Karaca ve adamlarını görünce feryada başlamış, kaçmaya çalışmışsa da hemen yakalanmış ve Bayraktar Togan Bey'in boynuna vurduğu keskin kılıç darbesiyle yere yıkılmıştır.

Sadettin öldürüldükten sonra, sultanın emriyle cesedi bir kafese konulup, sarayın yüksekçe bir burcuna asılmıştır. Sultan, bu zalim adamın öldürüldüğünü herkes görsün ve sevinsin diye böyle bir karar almıştır. H a l k kafesteki parçalanmış cesedi seyretmek için surların dibine toplanmış, tam bu sırada ipi kopan ağır kafes kalabalığın üzerine düşmüş ve bir seyircinin ö l ü m ü n e s e b e p o l m u ş t u r . Olayı k e n d i p e n c e r e s i n d e n seyreden genç sultan; "Vay uğursuz alçak! Ö l ü m ü n d e n sonra bile kan döküyor!" demekten kendini alamamıştır.

Nasıl

Öldürüldüler?

103

II. G I Y A S E D D İ N K E Y H Ü S R E V ***(1248)***

Babası Alaeddin Keykubat'ı z e h i r l e t e r e k ö l d ü r d ü k t e n sonra, henüz 17 yaşında iken Anadolu Selçukluları tahtına oturan II. Gıyaseddin Keyhüsrev zevk ve sefa âlemlerinde vakit geçirmekte ve vahşi hayvanlarla oynamakta idi.

9 seneye yakın bir süre tahtta kalmış ve sonunda Alaiye (Alanya) K a l e s i ' n d e , nasıl o l d u ğ u anlaşılamayan bir ölümle vefat etmiştir. Görgü tanıklarının ifadesine göre vahşi hayvanlarla oynamaktan çok hoşlanan sultan, bahçede iken

" İ m d a t ! İ m d a t ! " çığlıklarıyla sarayı ayağa kal-clırmış ve yanına yetişenler onun hiç bir şey söyleyemeden can verdiğini görmüşlerdir.

Cenazesi Konya'ya nakledilerek Sultanlar

Türbesi'ne defnedilmiştir. Hadise 1246 yılının Ocak ayı içinde cereyan etmiştir ve sultan henüz 25 yaşındadır.

M U S T A ' Z I M B İ L L A H ***(1258)***

Abbasi h a n e d a n ı n d a n gelen son halifedir.

f»J Moğolların Bağdat'ı işgal için ilerledikleri **Nasıl** haberlerine inanmamış; "b u bizim tahtımızdır, **Öldürüldüler? , . . ı ı ı**

i

m

i

-

onlara musade etmezsek gelemezler! demiş, **104**

ı

ı

ı

fakat büyük gafletinin sonunda Tatarlar Bağdat'a girmiş, şehri yakıp yıkarak korkunç bir katliam gerçekleştirmişlerdir. Musta'zım, Hülagu Han tarafından zincire vurulup hapsedilmiş; Moğol hakanı yedi gün yedi gece düşündükten sonra, kanı yere akmadan öldürülsün diyerek onu keçe bir çuval içine sokmuş, ağzı bağlanan çuval Moğol çerilerinin adan tarafından çiğnenmiş ve son Abbasi halifesi bu çuval içinde feci şekilde van vermiştir. Hülagu Han'ın korktuğu tek şey;

"Bu adamın kanı yere düşerse zelzele ve diğer felakeder doğabilir!" diyen şamanist büyücülerin sözleri idi. 1258 yılında katledilen Musta'zım Billah şehid edildiğinde 48 yaşındaydı. Oğulları Ebubekir ve Ahmed de kendisi ile beraber

öldürülmüşlerdir.

IV. K I L I Ç A R S L A N ***(1266)***

Anadolu Selçukluları'nın 13. hükümdandır. 28

yaşında iken veziri Emir Pervane ve Moğolların entrikaları sonucu çağırıldığı Aksaray'da, Napşı Noyan isimli Moğol k o m u t a n ı n ı n çerileri tarafından yay kirişiyle boğdurularak şehid edilmiştir. Moğolların ve Selçukluların törelerine göre h a n e d a n a m e n s u p olanlar m u k a d d e

s kimseler sayıldıklarından kanlarının akıtılması doğru değildir ve onlar mutlaka boğulmak

suretiyle öldürülürler. Nitekim IV. Kılıçarslan d a ü ç t u ğ l u s a l t a n a t ç a d ı r ı n d a b ö y l e boğdurulmuştur. Cenazesi Konya'ya nakledilerek ecdadının türbesine defnedilmiştir.

III. G I Y A S E D D İ N K E Y H Ü S R E V *(1277)*

Anadolu Selçukluları'nın son h ü k ü m d a r -

larındandır. Pek çok mücadeleden sonra tahta çıkmış, kardeşleriyle kavgalara t u t u ş m u ş , sonunda Moğolların yardımını almak üzere

İlhanlı m e m l e k e t i n e g i d i n c e Argun H a n tarafından Erzincan'da hapsedilmiştir. 1277

yılının Kurban bayramında, hapsedildiği yerden çıkarılıp yeniden Selçuklu tahtına oturtulmayı beklerken, odası ö n ü n d e ayak sesleri duyup irkilmiş ve ellerinde yay kirişleri tutan Moğol çerilerini görünce hiç bir harekette bulunmadan boynunu uzatmıştır. Gözleri kanlı, iri kıyım 10

Moğol çerisi işlerini çabuk bitirmişler ve tıpkı babası IV. Kılıçarslan gibi onu da genç yaşta öldürmüşlerdir.

EMİR P E R V A N E *(1277)*

Anadolu Selçukluları'nın ünlü veziri, uzun yıllar saltanat naibi ve çocuk sultanların iktidarında memleketin gerçek hakimi... Siyasetinin temeli Moğollarla işbirliğine dayandığı için yıllarca görevini sürdürebilmiş, fakat sonunda bazı **öldürüldüler?** hareketlerinden şüphelenen Moğol hükümdarı **106** Abaga H a n t a r a f ı n d a n Aladağ'a çağrılıp muhakeme edilmiş ve idamına karar verilmiştir.

iki yüz Moğol süvarisi, Pervane ve yanında bulunan otuz iki yakınını atlara bindirerek idam mahalline götürmüşler, burada iki rekat namaz kılma müsadesi alan Pervane, Tatar kılıçlarına boynunu uzatırken: "Size hizmet edenlerin mükafaatı bu mu olacaktı?" diye bağırmış, fakat hiç titrememiştir.

A H M E T T E K Ü D A R *(1284)*

Herhalde İslâm'ın büyük şehidlerinden biri kabul edilmesi gereken Ahmed Teküdar, Moğol hanları içinde müslümanlığı kabul etmiş ilk hakandır.

Bağdat'ı işgal ederek taş üstünde taş bırakmayan ve işlediği zulümlerle ismini tarihin kara sayfalarına yazdıran m e ş h u r Moğol Hakanı Hülagu Han'ın oğludur. Kardeşi Abaka Han'ın ölümünden sonra toplanan Meclis, 1282 yılında, Ahmed'in hükümdarlığını onaylamış, o da han o l u n c a c i v a r d a k i İ s l â m d e v l e t l e r i n i n hükümdarlarına mektup yazarak; artık büyük sulh ve gayret içinde, Müslümanların hayrı için çalışmaları gerektiğini bildirmiştir.

Memluklu sultanına gönderdiği m e k t u p t a , ç o c u k l u ğ u n d a n beri İslâm'a gönül verip Müslüman olduğunu, şimdi Allah'ın takdiriyle Moğol Hanı olarak göreve başladığını, artık her şeyin değişmesi gerektiğini, elbirliği ile sulhu sağlayıp insanlığın huzur ve barışına katkı sağlamalarının d i n i n de isteği o l d u ğ u n u açıklamıştır. O n u n bu iyi niyet ve gayretleri ne yazık ki Memluklular kadar kendi kavmi olan Moğollar tarafından da pek dikkate alınmamıştır.

E t r a f ı n d a k i l e r o n u n , a t a l a r ı C e n g i z ' i n yasalarından ayrıldığını söyleyerek kendisine cephe almışlar, kardeşi Kongurtay ve yeğeni Argun, İslâm düşmanları olarak ona isyan

etmişlerdir. Bu isyanları bastırmak için mücadele veren Ahmet Teküdar Kangurtay'ı öldürmeyi başarmışsa da, bazı komutanlarının ihanetine uğrayarak, Argun tarafından tesirsiz hale getirilmiş ve öldürülmek üzere Kongurtay ailesine teslim edilmiştir. Daha önce bir kalede sıkıştırıp yakaladığı halde kendisini serbest bıraktığı Argun'un, ona karşı böyle bir ihanet içine geirmesi, İslâm'a olan düşmanlığı sebebiyledir.

Kongurtay ailesi, onun intikamını almak için, elleri ve ayakları zincirlenen Ahmet Teküdar'ı 16 Ağustos 1 2 8 4 ' d e yay kirişiyle boğmak suretiyle öldürmüşlerdir.

Nasıl

Öldürüldüler?

108

E Ş R E F O Ğ L U S Ü L E Y M A N BEY *(1326)*

Anadolu Selçukluları'nın tarih sahnesinden silindiği yıllarda Beyşehir ve civarında, kırk yıl kadar hakimiyet kurmuş olan Eşrefoğulları'nın son hükümdarıdır. O d ö n e m d e Moğolların Anadoludaki u m u m valisi olarak görev yapan ve pek çok kan dökerek haklı bir infiale sebep olan Demirtaş'ın, 9 ekim 1326 tarihinde ani bir baskınla Beyşehir'i ele geçirmesiyle yakalanmış, bir çok işkenceye tabi t u t u l d u k t a n sonra öldürülüp, cenazesi Beyşehir Gölü'ne atılmıştır.

U M U R BEY *(1348)*

Anadolu Selçukluları'nın inkırazından sonra k u r u l a n Aydınoğulları Beyliği'nin ikinci hükümdarıdır. Babası Mehmed Bey'in vefatından sonra kardeşlerinin de onayıyla Aydın Beyi olmuş, Haçlılarla giriştiği pek çok savaştan galip çıkmış, Eğedeki bir çok adayı fethetmeyi

başarmış, i z m i r ' d e , papanın kışkırtmasıyla harekete geçen bir ordu ile savaşa tutuştuğunda, 1348 yılında ve henüz 39 yaşında iken, alnından vurularak şehid düşmüştür. Mezarı Birgi'de, babası Mehmet Bey'in türbesindedir.

Ünlü seyyah İbn-i Batuta, eserinde, 1333 yılında U m u r Bey'le İzmir'de görüştüğünü, onun son derece c ö m e r t ve gaza kahramanı bir kimse olduğunu yazmıştır.

M U R A D H Ü D Â V E N D İ G Â R *(1389)*

Üçüncü Osmanlı padişahı olan Sultan Murad Hüdâvendigâr, Haçlılara karşı kazandığı Kosova Meydan Muharebesi'nden sonra savaş alanını gezerken Miloş Obiliç adındaki yaralı bir Sırp askeri tarafından zehirli bir hançerle vurularak şehid edilmiştir. Miloş namlı kefere sultana yaklaşmak için bir çok yalan söylemiş; "Ben Müslüman olacağım, padişahın eteğini öpeceğim, ona söyleyeceğim mühim bir sır var" demiş ve sultanın m ü s a d e s i ü z e r

i n e yanına k a d a r yaklaştıktan sonra eteğini öpmek için eğilir gibi yaparak gömleği veya çizmesi içinden çıkardığı h a n ç e r l e vurarak Sultan M u r a d ' ı a t ı n d a n düşürmüştür. Bunu gören yeniçeriler kaçmak isteyen h a i n Sırplıyı h e m e n yakalayarak paralamışlardır.

Sultanın düştüğü yere bir çadır kurulmuş, bu arada büyük oğlu Yıldırım Beyazıd gelip yetişmiş

ve babasının vasiyetini dinlemiştir. Sultan Murad devlet erkanının ö n ü n d e Yıldırım Beyazıd'ın **Nasıl**

padişah olmasını istedikten sonra vefat etmiştir.

Öldürüldüler?

Padişahın iç organları çıkartılarak şehid edildiği Kosova Ovası'na defnedilmiş ve sonra üzerine bir türbe inşa edilmiştir. Kosovva'da hala ayakta duran bu türbeye "Meşhed-i Hüdavendigâr"

denilmektedir. Cenazesi ise Bursa'ya taşıttırılarak buradaki asıl türbesine gömülmüştür.

Ş E H Z A D E Y A K U B *(1389)*

Sultan Murad Hüdavendigâr'ın küçük oğludur.

Babasının da şehid edildiği Kosova Meydan Muharebesi'nde büyük yararlıklar göstermiş, kaçan düşman askerlerini kovalarken tekrar ordugaha çağrılmış ve devlet erkanının ağabeyi **Sultan Murad Hüdavendigâr'.n, hançerienerek şehid edilmesini konu alan eski bir minyatür.**

Yıldırım Beyazıd ile birlikte verdikleri karar üzerine, babasının çadırına girdirilerek, hiç beklemediği bir anda, yay kirişiyle boğularak şehid edilmiştir. Osmanlılarda sıkça rastlanan bu cinayetler nizâm-ı âlem adına yapılmakta ve padişah olamayan şehzadenin genellikle isyana kalkışıp nizamı bozması endişesiyle gerçekleştirilmekteydi.

Şehzade Yakub'un cenazesi, babasınınki ile beraber Bursa'ya nakledilerek defnedilmiştir.

Nasıl

Öldürüldüler?

K A R A M A N O Ğ L U A L A E D D İ N BEY *(1379)*

112

Anadolu Selçukluları zamanından beri Larende (Karaman), Ermenek, Mut gibi dağlık bölgede hakimiyet kuran ve 200 yıldan fazla iktidarda kalmayı başaran Karamanoğulları Beyliği'nin en güçlü hükümdarlarından biridir. Babası Halil Bey'in ölümünden ve ardından ağabeyi Süleyman Bey'in öldürülmesinden sonra Karaman tahtına o t u r m u ş , b ü t ü n hayatı b o y u n c a beyliğin sınırlarını genişletmek için mücadele vermiştir.

Asıl meramı ise Osmanlıların Anadolu'daki hakimiyetlerine son vererek burada büyük bir d e v l e t k u r m a k t ı r . B u n u n için M u r a d Hüdavendigâr zamanından beri çeşitli savaşlara girip çıkmış, çoğu sefer mağlup edildiği halde bağışlanmış, hatta I. Murad onu kızı Nefise Sultan'la evlendirerek aradaki kavgalara son vermek istemiştir.

Alaeddin Bey, Yıldırım Bayezid zammında da Osmanlıların Rumeli'de bulundukları her vakti fırsat bilerek topraklarına saldırmaktan geri durmamıştır. Nihayet Niğbolu Savaşı sırasında yeniden taarruza geçip Ankara ve yöresini ele geçirerek, Osmanlıların burada görevlendirdiği k o m u t a n l a r d a n Sarı T i m u r t a ş Paşa'yı esir etmiştir. Ancak Niğbolu Savaşı'nın Osmanlılarca kazanıldığını g ö r ü n c e esirini ve bir takım elçilerini Yıldırım'a göndererek sulh yapmak istediğini bildirmiş, fakat Osmanlı padişahı bunu kabul etmeyerek sürade Anadolu'ya girip, Konya civarındaki Akçay mevkiinde Alaeddin Bey'in ordusunu ağır bir yenilgiye uğratmıştır. Konya Kalesi'ne sığınan Karaman beyi, şehrin Yıldırım'a teslimi üzerine kaçmaya çalışmışsa da yakalanıp getirilmiş ve padişahın huzuruna çıkarılmıştır.

Yıldırım Beyazıd, kızkardeşi Nefise Sultan'ın kocası olan eniştesi Alaeddin Bey'e, niçin itaat etmedini sorunca Karamanoğlu'nun cevabı:

"Niçin sana itaat edeyim? Ben de senin gibi bir hükümdarım!" tarzında ve pervasızca olmuştur.

Buna hayli sinirlenen padişah eniştesini Sarı Timurtaş Paşa'ya teslim etmiş, o da açık bir emir beklemeden Alaeddin Bey'i katlederek başını kesip

getirmiştir. Bir mızrağa takılarak şehir içerisinde dolaştıran baş, artık

Karamanoğulları'nın eski güçlerini yitirip topraklarının t a m a m e n Osmanlıların eline geçtiğini ilan etmiş gibidir.

F A Z L U L L A H H U R Û F Î *(1394)*

Hurufîlik adı verilen batıl bir m e z h e b i n kurucusudur. 1340 yılında Şirvan veya Esterabâd şehrinde doğmuş, genç yaşta tasavvuf mesleğine girerek kendini bu sahada yetiştirmiştir. Kur'anı, incil'i, Tevrat'ı ezberlediği, İncil ve Tevrat'ın tefsirlerini okuyup öğrendiği, daha önce bazı mutasavvıflarca da önem verilen harflere tam bir kutsiyet kazandırıp, bunlardan çıkardığı anlamlarla kendisinin mehdi olduğunu ilan ettiği bilinmektedir. Sapık fikir ve düşüncelerini etrafa yaymaya başladığında, İslâm âlimlerince küfrüne fetva verilmiş ve dönemin hükümdarı T i m u r tarafından i d a m ı n a f e r m a n çıkarılmıştır.

Kaçarken Timur'un oğlu Miran Şah tarafından yakalanan Fazullluh Hurûfî, ö n c e Alıncak Kalesi'ne hapsedilmiş ve sonra boynu vurularak ö l d ü r ü l m ü ş t ü r . (1 3 9 4) Bazı kaynaklarda Alıncak'ta öldürüldükten sonra ayağına bir ip takılarak bir kaç gün sokaklarda sürüklendiği daha sonra da cesedinin Timur'a gönderilip orada da halka teşhir edildikten sonra yakıldığı rivayeti vardır.

KADI B U R H A N E D D İ N *(1398)*

1 3 4 5 y ı l ı n d a K a y s e r i ' d e d o ğ a n Kadı Burhaneddin'in asıl ismi Ahmed'tir. Kayseri Kadısı olan Şemseddin M e h m e t ' i n oğludur.

Ailesinin Salur adlı Türk oymağına bağlı olduğu bilinmektedir. Henüz dört yaşında iken tahsil hayatına başlayan Ahmed, babası tarafından çok iyi şekilde yetiştirilmiş; Şam ve Kahire'de eğitim görerek İslâm Fıkhı konusunda tam bir otorite o l m u ş t u r . H e n ü z 21 yaşında iken Ertana Beyliği'nin başşehri Kayseri'ye kadı olarak tayin edilen ve kısa bir süre içinde ehliyet ve liyakatıyla büyük şöhret kazanan Kadı Burhaneddin, bir süre sonra siyasî olaylara da karışmış ve 34

yaşında iken vezir olmuştur. 37 yaşında saltanat naibi ve nihayet kendi adıyla anılan devletin k u r u c u h ü k ü m d a r ı olmuştur. 17 yıl kadar saltanat sürdükten sonra henüz 54 yaşında iken, Akkoyunlu h ü k ü m d a r ı Kara Yülük O s m a n tarafından öldürülmüştür.

Kadı Burhaneddin devlet adamlığı yanında ilmî ve edebî çalışmalarıyla da büyük şöhret kazanmış

bir kimsedir. Hanefi Fıkhına dair yazdığı iki önemli eseri yanında, kendisinin gerçekten kudretli bir şair olduğunu gösteren büyük bir divânı vardır.

Ertena Beyliği'ni ele geçirdikten sonra Kayseri, Sivas ve civarında bir çok zaferler kazanıp topraklarını genişleterek kendi adıyla anılan bir devlet kurmayı başarmış olan Kadı Burhaneddin, önceleri sıcak ilişkiler içinde olduğu Kara Yülük Osman'ın ani bir baskını sonucu yakalanınca, kendisini yakalayan kimseye bir çok vaadlerde bulnduğu halde adam bunları kabul etmeyip onu Osman Bey'e teslim etmiştir. Hemen esirini yanına alarak Sivas'a gelen Kara Yülük Osman, şehrin teslimini istemişse de hükümdarlarının esir edilmiş olmasına rağmen Sivas halkı teslim olmayı reddetmiş, bu d u r u m a çok kızan Kara Yülük Osman, Kadı Burhaneddin'i, muhasara ettiği Sivas Kalesi önünde idam ettikten sonra **Nasıl**

öldürüldüler? cesedini de dör t parçaya ayırıp, her parçasını 1 1 6 bi r sırığa geçirmiştir. Hadis e 139 8 yılının yaz aylan içinde cereyan etmiştir. Nereye defnedildiği tam olarak bilinmeyen Kadı Burhaneddin adına Kayseri'de bir türbe vardır.

ISA Ç E L E B İ ***(1403)***

Sultan Yıldırım Beyazıd Han'ın oğullanndandır.

Küçük kardeşi Çelebi Sultan Mehmed'le giriştiği t a h t m ü c a d e l e s i s o n u n d a E s k i ş e h i r ' d e yakalanarak yay kirişiyle boğdurulmuştur.

EMİR S Ü L E Y M A N ***(1410)***

Yıldırım Beyazıd'ın oğullanndandır.

Bir süre Edirne'de padişahlık yaptıktan sonra, küçük kardeşi Musa Çelebi'nin gücü karşısında tutunamamış, Edirne'den İstanbul'a kaçarken, yolda, k ö y l ü l e r t a r a f ı n d a n y a k a l a n a r a k öldürülmüştür.

M U S A Ç E L E B İ *(1413)*

Yıldınm Beyazıd'ın oğullanndandır. Fetret devri sırasında Osmanlı tahtı için giriştiği pek çok mücadeleden sonra kardeşi Çelebi Sultan Mehmed tarafından sıkıştırılmış, Niş yoluyla Tuna'ya doğru çekilmiş, Çamurlu D e r b e n t denilen mevkide askerlerinin yenilgisini görüp kaçmaya çalışırken yakalanmış ve hemen boğdurulmuştur.

NESÎMÎ *(1418)*

Halk, Tekke ve Divan edebiyatı şairleri üzerinde etkisi asırlar boyunca devam etmiş olan Şair Nesîmî 14. yüzyılın sonlarında doğmuştur. Doğduğu yer hakkında çeşidi rivâyeder vardır. O'nun Şiraz'lı, Tebriz'li, Diyarbakır'lı Bağdat yahut Nusaybin'li olduğu söylenmiştir.

Türkçe, Arapça ve Farsça şiirleriyle haklı bir üne kavuşan Nesîmî, genç yaşlarda iken, sapkın tarikadardan olan Hurufîliğin kurucusu Şeyh Fadlullah Hurûfî ile tanışmış ve onun müfrit bağlıları arasına girmiştir. Görüşlerini yaymak için Iran ve civarından başka bütün Suriye, doğu, batı ve güney Anadolu'yu dolaşan şair, Türkçenin Oğuz Lehçesi'ne oldukça yakın olan Azerî Lehçesiyle yazdığı şiirlerle epeyce propoganda yapmış; sapkın görüşleri sebebiyle d ö n e m i n Mısır Hükümdarı El Müeyyed tarafından idamına h ü k ü m verildikten sonra, 1418 yılında, Halep'te feci şekilde öldürülmüştür. Vefatı sır

asında kırk-kırk beş yaşlarında olduğu tahmin

edilmektedir. Derisinin yüzülerek katledildiği rivayeti yaygın olmakla beraber, bu işin, boynu vurulduktan sonra gerçekleştirildiği ve cesedinin asılarak teşhir edildiği sanılmaktadır.

Kabri Halep'te ve halen ziyeratgâh olan bir türbe içindedir.

Ş E Y H B E D R E D D İ N *(1420)*

Sımavna Kadısı oğlu Şeyh Bedreddin, küçük yaşlardan itibaren ilmî çalışmalara başlamış, Bursa, Konya, Suriye ve Kahire'de büyük İslâm âlimlerinden dersler almış, bilhassa İslâm fıkhı (hukuku) konusunda araştırmalar yapmıştır.

Seyyid Nesîmî'yi gösteren eski bir minyatür Kahire'de bulunurken Hüseyin Ahlatî isimli Batınî bir şeyhe bağlanmış ve bu adam vasıtasıyla Islâmî anlayışında büyük değişiklikler doğmuştur.

Hüseyin Ahlatî'nin ö l ü m ü n d e n sonra yerine geçen Şeyh Bedreddin, sapık fikirlerini yaymak için büyük bir mücadeleye girişmiştir. "Varidat"

isimli eserini yazarak şöhret kazandıktan sonra; Osmanlı tarihinde Fetret Devri denilen ve 11

yıl kadar süren dönemde Edirne'de padişahlığını ilan eden Musa Çelebi'nin en yakın adamlarından biri olup kazaskerlik makamına getirilmiş ve o n u n öldürülmesinden sonra Çelebi Sultan M e h m e d ' e karşı büyük bir isyan hareketi **Nasıl**

Öldürüldüler?

başlatmıştır. Saltanat hırsıyla girişilen bu anlamsız **1 2 0**

ihtilal hareketi sırasında kendisine yardımcı olan Torlak Kemal ve Börklüce Mustafa isimli yakın a d a m l a r ı O s m a n l ı a s k e r l e r i t a r a f ı n d a n öldürüldükten sonra kendisi de yakalanmış, kurulan şerî bir mahkemede suçunu itiraf etmiş

ve Serez Pazarı'nda asılarak idam edilmiştir.

D Ü Z M E C E MUSTAFA *(1420)*

Osmanlı tarihinde Düzmece Mustafa lakabıyla tanınan ve kendisinin Yıldırım Beyazıd'ın oğlu olduğunu söyleyerek etrafına büyük bir güç toplayan Şehzade Mustafa, yeğeni Sultan II.

Murad'la giriştiği mücadeleyi kaybetmiş, Edirne Sarayı'ndaki hazineleri alıp Eflak cihetine doğru kaçmaya başlamış fakat Kızılağaç Yenicesi denilen yerde yakalanarak tekrar Edirne'ye getirilmiştir.

Kendisinin bir şehzade olduğunu ve yay kirişiyle boğulması gerektiğini beyan etmişse de sözleri dinlenmeyip Edirne burçlarında öldürülmüştür.

Ş E H Z A D E MUSTAFA *(1423)*

Çelebi Sultan Mehmed'in oğullanndandır. Henüz 1 2 - 1 3 yaşında olmasına rağmen yakınlarının kışkırtmasıyla ağabeyi Sultan II. Murad'a isyan etmiş, mevzi bazı başarılar kazanarak Iznik'i teslim almış ve şehri kuşatan Sultan Murad'ın tazyiki sonucu, kendisini kışkırtanlar tarafından Osmanlı komutanı Mihaloğlu Mehmet Bey'e

t e s l i m e d i l m i ş t i r . Sultan M u r a d h e m e n kardeşinin öldürülmesini emretmiş ve küçük şehzade bir incir ağacına asılarak daha yeni başlayan hayat hikâyesine son verilmiştir. Cenazesi Bursa'ya, babası Çelebi Sultan Mehmed'in yattığı Yeşil Türbe'ye defnedilmiştir.

C Ü N E Y T BEY *(1426)*

Aydınoğullan Beyliği'nin son hükümdan Cüneyd Bey, Osmanlılarla giriştiği bir çok mücadeleden sonra İpsili Kalesi'nde, Osmanlı komutanlarından Hamza Bey'in Cenevizlilerden sağladığı gemilerle deniz tarafından da sıkıştırıldığı için kaçamayacağını anlayınca, kendisinin öldürülmeyip Sultan II. Murad'a gönderilmesi şartıyla teslim olacağını söylemiş ve isteği kabul edilince kalesini teslim etmiştir. Ne var ki Hamza Bey, aynı gece, çadırında uykuya dalan Cüneyd Bey ve kardeşi Beyazıd Bey'in başlarını keserek, ayrıca teslim olan çocuklarını, torunlarını ve diğer aile bireylerini öldürmek suretiyle Aydı-

noğulları Beyliği'ni tarihe gömmüştür.

Nasıl

Öldürüldüler?

122

J A N DARK *(1431)*

Fransızların ünlü kahramanı Jan Dark, Janet isimli bir genç kızdır. Bir köy m e m u r u olan babasının ismini alıp, erkek elbiseleri giymek suretiyle, ingilizler tarafından neredeyse yok edilmek üzere olan Fransa'yı kurtarmak için mücadeleye girmiş; b u n u n kendisine verilen tanrısal bir görev olduğunu ilan ederek davasını Fransa kralına da kabul ettirmiştir. Emrine verilen askerî birliklerle gerçekten büyük basanlar kazanarak bir çok toprakları kurtaran Jan Dark bu sırada henüz 17 yaşında bulunuyordu. Kısa zamanda ünü her tarafa yayılmış ve bir azize konumuna yükselmiştir. Bir süre sonra Fransa kralı ve adamları tarafından yalnız bırakılınca,

Jan Dark'ı Orleon'a girerken gösteren eski bir resim

krala muhalif Fransız gurupları tarafından yakalanmış ve para karşılığında ingilizlere satılmıştır. Bir kuleye hapsedilen ve büyük işkencelere maruz bırakılan genç kız bu sıralarda yirmi yaşlarındadır. Papazlar tarafından

kurulan bir mahkemede yargılandıktan sonra, dinden çıkmış bir rafizî, r u h u n u şeytana satmış bir şarlatan, bir müşrik olarak afaroz edilmiştir.

Cezası, ateşte yakılmak suretiyle idamdır.

30 Mayıs 1431 tarihinde, toplanan büyük halk kalabalığı arasından sürüklenerek getirilen ve kendisi için hazırlanmış odun yığınının üstüne çakarılıp oradaki direğe bağlanan Jan Dark; dininden dönmediğini, gökten emirler aldığını, İsa'yı sevdiğini söylemesine rağmen yakılmaktan kurtulamamıştır.

Kendisine Orleon Bakiresi de denilen genç kızın kömürleşmiş cesedi saaderce kavrulduktan sonra direkten indirilmiş, tozları bir çuvala konularak Sen Nehri'ne dökülmüştür.

U L U Ğ BEY *(1449)*

Türk-İslâm dünyasının yetiştirdiği büyük astr o n o m i bilgini ve devlet adamlarındandır.

M e ş h u r T i m u r l e n k ' i n t o r u n u olup, babası Şahruh'un vefatı üzerine Doğu Türk İmparatorluğu'nun başına geçmiştir.

Dönemi bir çok siyasî ve askerî karışıklıklarla geçen Uluğ Bey 1449 yılında, kendisinin yerine geçmek isteyen oğlu ile giriştiği mücadeleyi k a y b e d i n c e savaş m e y d a n ı n d a n k a ç ı p Semerkant'a sığınmak istemiş, bir süre önce koruması için şehri kendisine teslim ettiği komutan eski hükümdarı şehre kabul etmemiş, bunun üzerine oğlu tarafından kovalanan Uluğ

Bey, esir düşmemek için, Türkistan sınırlarına kaçmıştır.

Bu maceranın sonunun gelmeyeceğini anlayınca oğlunun merhametine sığınan büyük hükümdar ne yazık ki, oğlunun yakınlarından ve daha önce bir suçu sebebiyle babasını katlettirdiği Abbas adlı bir kimseye teslim edilmiştir. Abbas, Uluğ

Bey'in öldürülme müsadesini alınca onu Semar-kant yakınlarındaki Bağrin Köyü'ne götürmek ve bir takım işkencelerden sonra başını kılıçla kesmek suretiyle şehid etmiştir.

Babasının öldürülmesi emrini veren yeni hükümdar Abdüllatif Mirza ise, altı ay kadar saltanat sürdükten sonra bir suikasta kurban gitmiş, o n u n da kesik başı babası Uluğ Bey'in kabri önünde teşhir edilmiştir.

Ç A N D A R L I K A R A HALİL PAŞA *(1453)*

Fatih Sultan M e h m e d döneminin ünlü veziri Çandarlı Kara Halil Paşa, İstanbul'un fethinden sonra, bu fethe taraftar olmadığı ve hatta padişahı kararından döndürmesi için kendisine Bizans i m p a r a t o r u t a r a f ı n d a n r ü ş v e t verildiği gerekçesiyle ve hakkındaki diğer söylentiler sebebiyle idam edilerek öldürülmüştür.

FATİH SULTAN M E H M E D *(1481)*

Nasıl

Osmanlı padişahlarının en büyüklerinden biri **Öldürüldüler?**

olarak kabul edilen Fatih Sultan M e h m e d , **126**

istanbul'u fethettikten sonra da bir çok zaferler kazanmış ve devletinin sınırlarını inanılmaz bir büyüklüğe kavuşturmuştur. Son seferinin İtalya üzerine olacağını ve onun, Batı Roma İmparatorluğunu da yıkarak bütün Avrupa'yı fethedeceğini düşünüp büyük bir korkuya kapılan Batılılar, çok iyi tasarlanmış bir suikast planıyla padişahı öldürmek istemişlerdir.

25 Nisan 1481 tarihinde yeni bir sefer için Üsküdar'ı geçip, Malta ile Gebze arasındaki çayırlığa otağını kurduran Fatih'e, hususi doktorlarından Yakup Paşa bir bardak şerbet sundu.

Sultan şerbeti içtikten bir kaç gün sonra hastalandı. Tedavisi için yine aynı Yakup Paşa yeni **Bir Yahudi dönmesi olan Yakup Paşa taraf, ndan zehirlenerek şehid edilen Fatih Sultan Mehmed Han**

şerbetler ve ilaçlar içirdi.

Bunların her geçen gün tesiri artan zehirler olduğu kimse tarafından farkedilmedi. 3 Mayıs 1481 günü iyice rahatsızlanan padişah henüz 49 yaşında iken hayata gözlerini yumdu.

Hakanın bir suikasta kurban gittiği anlaşılınca askerler, Venedikli bir Yahudi olup, asıl ismi Maestro Lacopo olan Yakup Paşa'yı öldürdüler.

Ne var ki Avrupalılar emellerine kavuşmuş ve F a t i h ' i , ö l ü m l e bile olsa d u r d u r m a y ı

^gi başarmışlardı. "Koca kartal öldü!" çığlıklarıyla N a s ı ı bütü n kiliselerde sevinç çanları çalındı.

Öldürüldüler?

G E D İ K A H M E T PAŞA *(1482)*

Fatih Sultan Mehmed'in ünlü vezirlerindendir.

Arnavut veya Rum dönmesi olduğu, girdiği her mücadeleden galip ayrılmasını bildiği için nâ-

mağlup komutan unvanını aldığı; sert tabiatlı ve acımasız bir kimse olduğu rivayet edilmiştir.

II. Beyazıd'ın Cem Sultan'la olan mücade-lesinde Cem'in takibi ve yakalanmasında lakayd davrandığı gerekçesiyle idam edilmiştir. II. Bayezid öteden beri sevmediği bu adamı katletmeyi düşününce idam mahalli olarak

İstanbul yerine Edirne'yi seçmiştir. Çünkü yeniçerilerin Gedik Ahmet Paşa'ya olan sevgi ve bağlılıkları

sebebiyle isyan çıkartabileceklerini hesaplamıştır.

1482 yılının Ramazan bayramından sonra

Edirne'de, Yeni Saray'da, devlet adamlarını bir akşam yemeğine davet eden padişah bir çok kimseye hilat giydirdiği halde, Gedik Ahmet Paşa'nın sırtına, idam alâmeti olan kara bir kaftan geçirilmiş ve bu arada sultanın işaret ettiği saray dilsizlerinden biri hemen ileri atılarak veziri hançerlemeye başlamıştır. Başka bir rivayete göre O, sarayın b o d r u m u n a indirilerek boğdurulmuştur.

C E M SULTAN *(1495)*

Fatih Sultan Mehmed'in küçük oğludur. Babasının ölümü üzerine tahta çıkan ağabeyi Sultan II. Bayezid'in sultanlığını kabul etmeyerek onunla mücadeleye başlamıştır.

Cem'in Bursa'ya yürüdğünü duyan Sultan Bayezid, üzerine, Ayas Paşa komutasında bir kuvvet göndermiştir. Yapılan savaşta Cem Sultan galip gelmiş, Bursa'ya girmiş ve burada padişahlığını ilan etmiştir. Ancak devletin ikiye bölünmesine razı olmayan Sultan Bayezid daha güçlü bir orduyla saldırarak Cem'i mağlup etmiştir. En yakın adamlarının da kendisini terkettiğini gören genç şehzade canını zor kurtarıp Konya'ya kaç-

mıştır. Takip edildiğini öğrenince önce Adana'ya, daha sonra da Halep, Şam ve Kudüs yoluyla Mısır'a gitmiştir. Mısır'da Sultan Kayıtbay tarafından büyük bir merasimle karşılanan Cem Sultan aynı yıl içinde H a c c a da gitmiştir. G e r i dönüşünde kendisini yeniden mücadeleye davet eden Karamonoğlu ve diğer bazı beylerin teşviki ile Anadolu'ya geçmiştir. Ancak ağabeyinin gönderdiği ordu ile başa çıkamayacağını anlayınca mücadelesine Rumeli topraklarında devam

etmeyi düşünüp, bunun için Rodos şövalyeleriyle

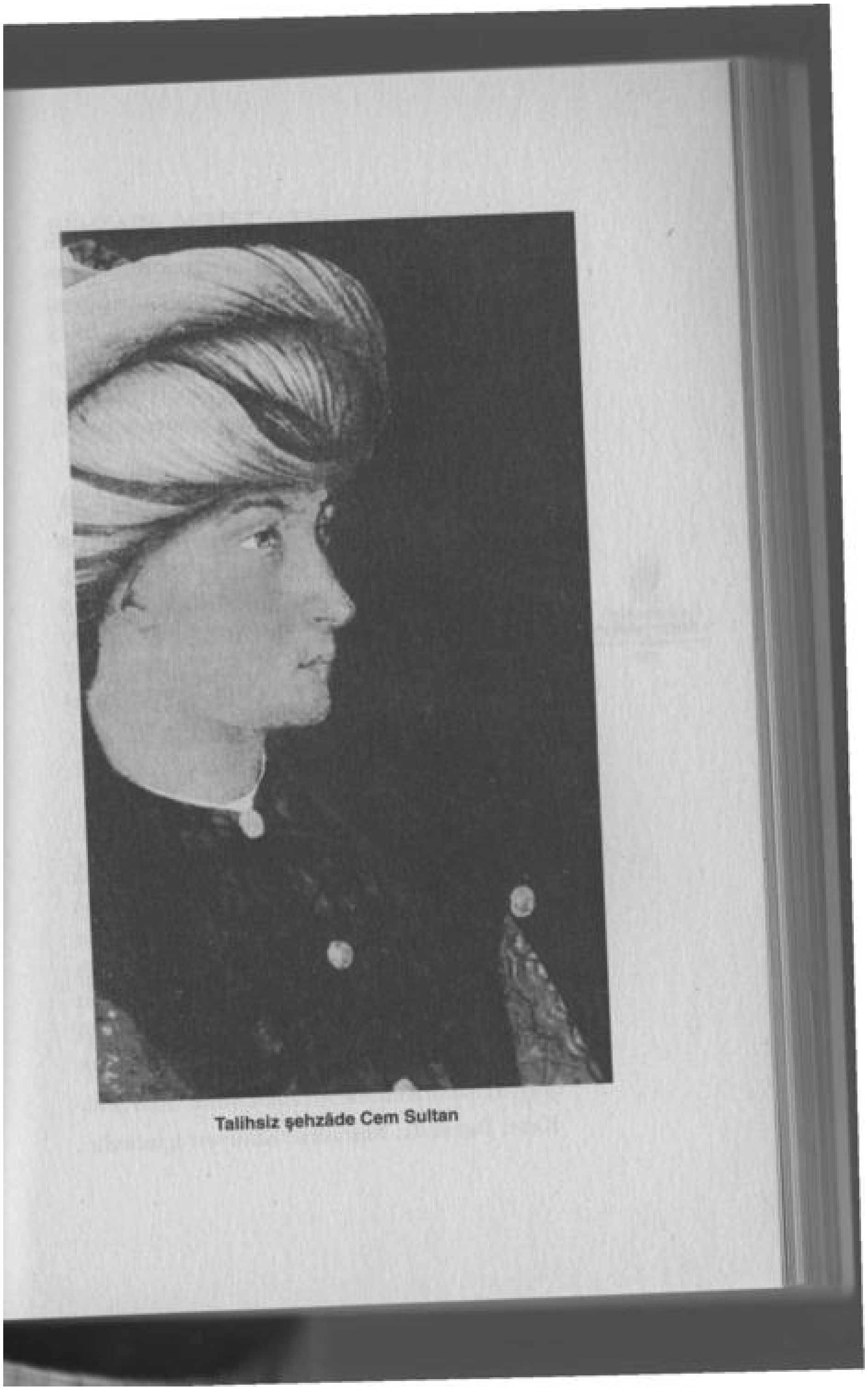
jâk anlaşmıştır.

öldürüldüler? Şövalyeler ise onu yanlarında tutmak karşılığında

^ Sultan **I I .** Bayezid'den büyük miktarda para koparınca Cem'i Rumeli'ye geçirmemişlerdir.

Bir süre Rodos'ta kalan genç şehzade daha sonra Fransa'ya, oradan da Vatikan'a götürülmüştür.

Kozların eline geçtiğini gören Papa, Osmanlı padişahı **I I .** Bayezid'le anlaşarak ve kendisinden büyük paralar alarak Cem Sultan'ı bir esir gibi yanında tutmaya başlamıştır. O ' n u n yeniden Mısır'a d ö n m e k isteği de reddedilmiş, fakat Hıristiyan olmayı kabul ederse kendisine kardinallik verileceği söylenmiştir. Bu hayasızca teklifi şiddetle reddeden Cem Sultan büyük acı ve k e d e r içinde hayatını s ü r d ü r ü r k e n , o n u öldürmek ve Osmanlı padişahından daha büyük paralar almak isteyen Papa ve yakınları kendisini

Talihsiz şehzâde Cem Sultan

alçakça zehirlemişlerdir. Tesiri geç farkedilen bu zehir, Napoli'de bulunduğu sırada C e m Sultan'ı yatağa düşürmüş, yüzü, gözü ve boynu şişmeye başlamıştır. Nihayet 25 Şubat 1495

tarihinde, henüz 36 yaşında iken vefat etmiştir.

Yakın arkadaşları Celal ve Sinan Beyler dinî merasimi yerine getirmişler, şehzadenin cesedi tahnit edilmiştir.

Kardeşinin ölüm haberini alan Sultan II. Bayezid, bütün Osmanlı topraklarında gaip cenaze namazı kıldırmış, onun adına pek çok sadaka dağıtmış, ŞTj ülkede üç gün yas ilan ettirmiştir. Şehzadenin **Nasıl** cenazesi dör t sene kada r sonra Napoli'de n **Öldürüldüler? _ , ... r . ı**

nursa ya getirilerek daha once veıat etmiş olan **132** *J b* s

ağabeyi Şehzade Mustafa'nın kabri yanına

defnedilmiştir.

Ş E H Z A D E K O R K U T *(1513)*

Yavuz Sultan Selim'in, kendisinden üç yaş büyük ağabeyidir. Önceleri o n u n saltanatına karşı çıkmayacağını beyan etmiş fakat sonra taht için mücadeleye giriştiği anlaşılınca valilik yaptığı Manisa'da sıkıştırılmıştır. Sarayın arka kapısından kaçıp kurtulmayı başarmışsa da, gizlendiği mağarada yakalanarak yay kirişiyle boğulmak suretiyle öldürülmüştür.

Kabri Bursa'da, Muradiye Külliyesi içindedir.

Ş E H Z A D E A H M E T *(1513)*

Yavuz Sultan Selim'in ağabeyidir. Saltanat için ayaklanınca Şah İsmail'den yardım görmesine rağmen mağlup olmaktan kurtulamamış, yapılan savaşta askerinin dağıldığını görünce kaçmaya çalışmış, fakat yakalanarak boğdurulmuştur.

A L Â Ü D D E V L E *(1515)*

1339 yılında Maraş- Elbistan ve hatta Malatya ve Harput'a kadar olan bölgelerde bir beylik kuran Dulkadiroğulları'nın son hükümdarıdır.

Osmanlılar yerine Memluklu devletine tabi olduğu için Çaldıran Savaşı'ndan sonra, Yavuz Sultan Selim'in veziri Hadım Sinan Paşa komutasındaki o r d u karşısında mağlup o l m u ş , Turnadağı'nda uğradığı bu yenilgi üzerine dört oğluyla b i r l i k t e esir e d i l m i ş ve d e r h a l öldürülmüştür. Alaüddevle'nin kesik başı Memluk sultanına gönderilerek ona da gözdağı verilmek istenmiştir.

T O M A N B A Y ***(1517)***

Mısırda hakimiyet kurmuş olan Kölemenlilerin son sultanıdır. Ridaniye Meydan M u h a r e -

besi'nde, Yavuz Sultan Selim tarafından mağlup edildikten sonra bir süre de Kahire içinde mukavemete devam etmiş, şehrin Osmanlıların eline geçmekte olduğunu anlayınca, yakınlarıyla beraber kaçıp bir Arap şeyhine sığınmıştır. Ancak şeyh ona ihanet etmiş ve saklandığı yeri haber vermiştir. Yakalanıp, elleri bağlanarak Yavuz'un huzura getirilince; devleti ve vatanı uğruna son ana kadar k a h r a m a n c a çarpışmış olan bu h ü k ü m d a r ı , Yavuz b ü y ü k b i r h ü r m e t l e karşılamıştır. Kendisine bir esir muamelesi yapalmayacağı söylenmiş, bir süre karşılıklı sohbetten sonra Tomanbay misafir edileceği çadıra gönderilmiştir. Ancak aradan geçen on-
Nasıl

Öldürüldüler?

on beş gün zarfında Kahirelilerin Tomanbay **134**

lehine tezahürat yaptıkları ve onun esir edilmeyip mücadeleye devam etmekte olduğu şayiasının arttığı görülmüştür. Bu d u r u m Osmanlıların aleyhine bir gelişme olduğundan, ilerde isyanların patlak vereceği ve düzenin bozulacağı hesap edilerek Tomanbay'ın idamına hükmedilmiştir.

Bir katır sırtına bindirilerek Kahire içinde dolaştırılan sabık hükümdar, daha sonra Kahire kapılarının biri ö n ü n e kurulan dar ağacında idam edilip öldürül-müştür.

Yavuz Sultan Selim, onun, bir hükümdara yaraşır törenle gömülmesini emretmiş ve cenaze masraflarının tamamını kendi kesesinden karşılamıştır.

O R U Ç REİS *(1518)*

Büyük T ü r k denizcisi Barbaros Hayreddin Paşa'nın ağabeyidir. 1474 ydında Midilli'de doğmuş, kardeşleri ile birlikte denizci olmaya karar verdikten sonra küçük bir gemiyle ticarete başlamış, kısa bir zamanda Ege ve Akdeniz'de Hırıstiyanlarla savaşlara girip büyük bir şöhret kazanmıştır. Bir ara Rodos şövalyelerine esir düşmüşse de kurtularak mücadelesine devam etmiştir.

Kuzey Afrika sahillerinde ispanyol ve Ceneviz donanmalarını mağlup ederek Cezayir ve civarını **Nasıl**

ele geçiren O r u ç Reis, burada bir h ü k ü m e t **Öldürüldüler?**

kurmuş, bu arada Osmanlı Devleti'nin tabiyetine **1 3 5**

girmiştir.

Oruç Reis, Cezayir'de hükümet kurduktan sonra Telemsan'ı da fethederek oraya yerleşmiştir.

1518 yılında İspanyollar tarafından büyük bir orduyla kuşatılan Telemsan'da sıkıştırılınca, elli kadar askeriyle kaleden çıkarak, düşmanlarını yarıp kaçmayı başarmış, fakat takipçiler onları Salado ırmağı kıyısında kıstırarak hunharca şehid etmişlerdir. Oruç Reis Salado'yu yüzerek geçip karşı kıyıya geçtiği ve kurtulduğu halde, geride kalarak İspanyollarla vuruşmaya başlayan

arkadaşlarının: "Baba Oruç! Bizi düşman elinde koma!" diye bağırmalarına ve feryadarına daya-namadığı için geri dönmüş ve orada kahramanca çarpışmak suretiyle can vermiştir. Ölürken, kardeşi Hızır Reis'in intikamını almasını vasiyet ettiği ve ilerde Barbaros Hayreddin adıyla anılacak olan Hızır Reis'in de bu vasiyeti yerine getirip bütün Akdeniz'i bir Türk gölü haline getirdiği bilinmektedir.

M O L L A KÂBIZ *(1527)*

~ Kanuni Sultan Süleyman döneminde yaşamıştır.

w Nerede doğduğu belli olmamakla beraber bazı **Öldürüldüler?**

kaynaklarda iran'dan İstanbul'a geldiği ve burada yetişerek ilmiye sınıfına girdiği yazılıdır. H e m Islâmî ilimlerde hem de Hıristiyan teolojisinde geniş bilgi sahibi olan Molla Kabız, Hazreti isa'nın Hazreti M u h a m m e d aleyhisselâm'dan daha üstün ve faziletli olduğunu iddia ederek bütün İstanbul'da büyük bir çalkantıya sebep olmuş, gittiği her yerde davasını isbat için ilmî ve aklî deliller ileri sürerek kafaları karıştırdığı anlaşılınca yakalanıp sorguya çekilmiş; padişahın da takip ettiği bu ilk sorgulama sırasında Kazaskerler karşısında üstün konuma geçip, sultanın sinirlenmesine sebep olmuştur. Kanuni, peygamberinin savunulmasında yetersiz kalan kazaskerlerine çıkışarak, Molla Kabız'ın Şeyhülislâm Ibni Kemal karşısına çıkartılmasını emretmiştir.

Tutuklu bulunduğu yerden çıkartılarak yeniden saraya getirilen Molla, karşısında Şeyhülislâm'ı görünce büyük bir şaşkınlık geçirmiş, fakat daha önce ileri sürdüğü delillerle davasının haklılığını isbata çalışmıştır. Kendisini dikkatle dinleyen İbn-i Kemal, iddiaların her birini hem İslâm hem de Hıristiyan kaynaklarına dayanarak birer birer çürütmüş ve neticede Molla Kabız, boynunu eğip, cevap veremez hale gelmiştir. Bunun üzerine kendisine, tevbe edip, zındıkça düşüncelerinden vazgeçmesi teklif edilmişse de sözünün ve fikirlerinin arkasında duracağını açıklayarak yaptıklarından pişman olmadığını söylemiştir.

O n u n batıl davasına olan inanç ve kararlılığı herkesi şaşırtmışsa da idamına hüküm verilmiştir.

Boynu vurulmak üzere cellada teslim edilen Molla Kabız'ın ektiği şer tohumlan bir süre daha İstanbul'u meşgul etmiştir. Nitekim Şeyhülislam İbn-i Kemal bu olaydan sonra Resûlullah'ın bütün peygamberlerden üstün olduğuna dair bir kaç risale yazmıştır.

Tarihte Molla Kabız ve onun gibi düşününenlere

" H u b Mesîhî" denilmektedir.

PÎRÎ M E H M E D PAŞA ***(1532)***

Yavuz Sultan Selim'in son vezir-i azamidir.

Kanuni'nin ilk yıllannda da görevini sürdürmüş, beş seneden fazla süren bu vazifesinden 1523

ydında azledilince Silivri'deki çiftliğine çekilmiştir.

Aslen Konyalı, Amasyalı veya Aksaraylı olduğu söylenen büyük vezir iyi bir eğitim ve terbiyeden sonra hızla yükselerek önemli başarılara imza atmıştır. Çaldıran, Belgrad ve Rodos zaferlerin-deki payı yanında Osmanlı denizciliğinin gelişmesi için de hayırlı çalışmalar yapmıştır.

Kendinden sonra yerine geçip sadrazam olan Makbul ibrahim Paşa, o n u n yeniden göreve N a s ı ı döndürülmes i endişesin i duymaya başlayınca **Öldürüldüler?**

bir plan yapmış ve Piri Mehmet Paşa'nın Edirne **138**

kadısı olan öz oğlu Mevlâna M e h m e d Reşid Efendi'yi, yüksek mevki ve mansıp vereceği vaadi ile kandırıp babasını zehirlemesini istemiştir.

Mehmet Raşid kapıldığı hırs sebebiyle bu cinayeti işlemekten çekinmemiştir. Bir gün, 66-67

yaşlarında olan babasına gelerek, şehre teşrif edecek olan padişaha dinç görünmesi gerektiğini söyleyip ona zehirli bir macun yedirmiştir.

Zehirlendiğini anlayan eski vezir oğluna "Beni yaktın, Hak teala da seni yaksın!" diye beddua ederek ölmüş ve Silivri'deki kabrine defnedilmiştir.

Babasının ölümünden sonra arzu ettiği mevki ve mansıbın kendisine verilmediğini gören Mehmed Raşid Efendi büyük bir üzüntü içine düşüp esrar ve içki müptelası olmuş, bir kış günü yanan mangalın kenarında sızıp kalmışken eteğinin tutuşmasıyla uyanmış, ateşi söndürmek için su zannıyla rakı testisini dökünce alevler daha da artmış ve yanarak feci şekilde can vermiştir. Bu ibretâmiz ölüm, baba bedduasının tutacağını ve dünyanın gerçekten bir "etme bulma dünyası"

olduğunu göstermesi bakımından hatıralardan silinmemiştir.

PÎRÎREİS *(1543)*

Konyalı bir ailenin çocuğu olarak 1465 yılında Gelibolu'da doğan Pîrî Reis, ünlü Türk denizcilerinden Kemal Reis'in yeğenidir. Amcasının yanında denizci olarak yetişmiş, Barbaros Hayreddin Paşa ile birlikte çalışmış, bir çok deniz çenginde büyük basanlar kazanmıştır. Aynı zamanda coğrafya ilmi ile de ilgilenerek sırları hala çözülememiş olan ve tarihî değeri çok yüksek b u l u n a n haritalar çizmiştir. Kristof Kolomb'un Amerika'yı keşfinden önce bu kıtanın da haritasını çizdiği bilinen Pîrî Reis büyük eseri

"Kitab-ı Bahriye"yi Kanuni Sultan Süleyman'a takdim ederek dönemin en ünlü kişileri arasına girmiştir. Daha sonra Mısır donanmalarının reisliğine getirilmiş, Hind Denizi ve U m m a n kıyılarını fethetmiş, fakat daha sonra, Portekiz korsanlannca Basra civannda sıkıştırılınca donanmayı orada bırakıp Mısır'a döndüğü gerekçesiyle ve hakkında uydurulan başka iftiralar yüzünden, 1543 yılında, seksen yaşına ulaştığı bir sırada, Kanuni'nin fermanıyla idam edilmiştir.

Ş E H Z A D E MUSTAFA *(1553)*

Kanuni Sultan Süleyman'ın büyük oğludur. Üvey annesi Hürrem Sultan'ın entrikaları sonucu taht için isyan edeceği varsayımıyla, Konya Ereğli-Nasıl

si'ndeki Aktepe Menzili'nde; babasının elini

ö p m e k üzere girdiği çadırda, dilsiz cellatlara boğdurularak şehid edilmiştir. Öldürüleceğini anlayınca babasını imdada çağırdığı, fakat yan taraftaki çadırda bulunan Kanuni'nin, nizâmı âlem uğruna, gözyaşı dökerek, sessiz kaldığı rivayet edilmiştir.

Ş E H Z A D E BAYEZİD *(1554)*

Kanuni Sultan Süleyman'ın oğludur. Babasından sonra sultan olmak isteyen II. Selim ve yakınlarının entrikalarıyla, isyan etmiş gibi gösterilmiş; üzerine

gönderilen ordu sebebiyle mağlup olup, dört oğluyla beraber İran Şah'ı Tahmasb'a sığınmış, fakat bir süre sonra Kanuni ile anlaşan Tahmasb, Şehzade Bayezid'i ve oğullarını teslim etmekte bir mahzur görmemiştir. H e m e n yay kirişleriyle boğulan Şehzade Bayezid ve oğullarının cenazeleri Sivas'a getirilerek defnedilmiştir.

PİR SULTAN A B D A L *(1560)*

16. yüzyılda yaşamış büyük halk şairidir. Efsane haline dönüşmüş hayat hikâyesinden anlaşıldığı kadarıyla o, Sivas'ın Yıldızeli Kazasına bağlı Banaz Köyü'nde doğup büyümüş ve nüfuzlu bir alevî dedesi olarak hayatını sürdürmüştür. Söylediği âşık-tekke tarzı şiirleriyle de edebiyat tarihine geçmiş olan Pir Sultan Abdal, dönemin İran hükümdarı Şah Tahmasb'a bağlılık gösterdiği ve bulunduğu yörede Osmanlılar aleyhine bir isyan başlattığı anlaşılınca takibe alınmış ve nihayet isyanı bastıran Hızır Paşa tarafından yakalanarak Sivas'da idam edilmiştir.

Hayatı boyunca alevilik davasını sürdüren ve Osmanlı devleti yerine İran şahlarını tercih ederek onlara övgüler düzen Pir Sultan Abdal, şiirlerinden açıkça belli olduğu gibi ideolojik saplantılara düşmüş; bir alevi dedesi olmaktan öte, siyasî kimliği ile tanınmış ve şiirlerini de tamamen bu kavgaya tahsis etmiştir. Gerçekten bütün yazdıklarında Şah'a olan sevgisi, Osmanlı ve sünnî düşmanlığı ve bir çok batinî görüş ve açıklamalar vardır.

İdam edildikten sonra daha da meşhur olan ve hayatı efsaneleştirilen Pir Sultan Abdal, Alevi-Bektaşîler arasında en büyük yedi şairden biri olarak kabul edilir. Bu yedi şair arasında Nesîmî, Fuzûli, Hatâyı (Şah ismail), Kul Himmet, Yemînî ve Virânî vardır.

Öldürüldüler? T U R G U T REİ S *(1565)*

142

Ünlü Türk denizcilerinden Turgut Reis, 1485

yılında Menteş'te fakir bir ailenin oğlu olarak doğup büyümüş, genç yaşta denizciliğe merak salıp bir korsan gemisine levent yazılmış, bundan sonraki hayatı tamamen denizlerde geçmiştir.

Önceleri bağımsız olarak hareket ederken, sonra Barbaros Hayreddin Paşa'nın emrine girerek onun yakınlarından biri olmuştur. Preveze'de Osmanlı donanmasının kazandığı zaferde büyük bir pay da Turgut Reis'e aittir. Bir ara Ceneviz korsanlanna esir düşmüşse de Barbaros Hayreddin Paşa tarafından kurtarılmıştır.

80 yaşına geldiği sıralarda Malta Savaşı'na iştirak eden ünlü denizci, hayli ilerlemiş yaşına rağmen kahramanca çarpışırken, düşman tarafından atılan büyük bir taşla vurularak şehid düşmüştür.

Cenazesi Trablusgarb'a götürülerek buradaki kabrine defnedilmiştir.

S O K U L L U M E H M E D PAŞA *(1579)*

Kanuni Sultan Süleyman, II. Selim ve III. Murad dönemlerinde sadrazamlık yapmış olan büyük devlet adamlarından biridir. İyice yaşlandığı bir çağda, iktidar hırsıyla gözü dönmüş hasımları tarafından kiralanan meczup bir Boşnak tarafından hançerlenerek öldürülmüştür. Sokullu'nun her fırsatta sadaka vererek sevindirdiği meczup Boşnak'tan hiç şüphelenmediği ve onun, yanına kadar sokulmasına müsade ettiği bilinmektedir.

30 Eylül 1579 da cereyan eden bu olay sırasında sadrazamı öldüren meczup'ta hemen katledilmiştir.

Ş E H Z A D E M A H M U D *(1603)*

Sultan III. M e h m e d ' i n büyük oğludur. Daha çok annesi Safiye Sultan'ın kışkırtmasıyla, Sultan III. Mehmet, oğlunun tahta göz. diktiğini

varsayarak, onu bir sabah namazı vakti, yatağında, gecelik entarisi ile, yalın ayak, başı açık olarak boğdurtmuştur. Cenazesi Şehzade Camii avlusuna defnedilmiştir.

Ş E H Z A D E M E H M E D ***(1621)***

Sultan **I.** Ahmed'in oğlu, Genç Osman'ın da kardeşidir. Büyük şehzade Genç Osman padişah olunca, son derece zeki ve kabiliyetli bir genç olan Şehzade M e h m e t ' i n ö l d ü r ü l m e s i n i emretmiş; cellatlarıyla amansız ve umutsuz bir mücadeleye girişen talihsiz şehzade son nefesleri

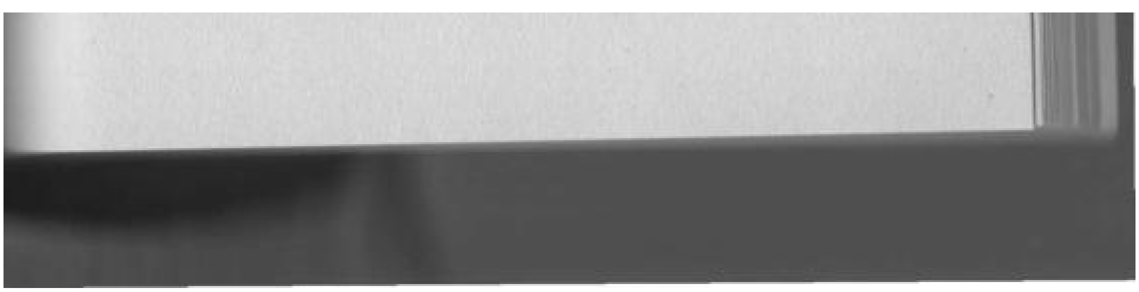
mi ni vermeden önce ağabeyine beddua ederek: **öldürüldüler?** "Bre Osman! Allah'tan dilerim ki öm r ü devletin **144** berbad olup, beni ö m r ü m d e n nice m a h r u m eyledinse sen dahi b e h r e m e n d olmayasın!"

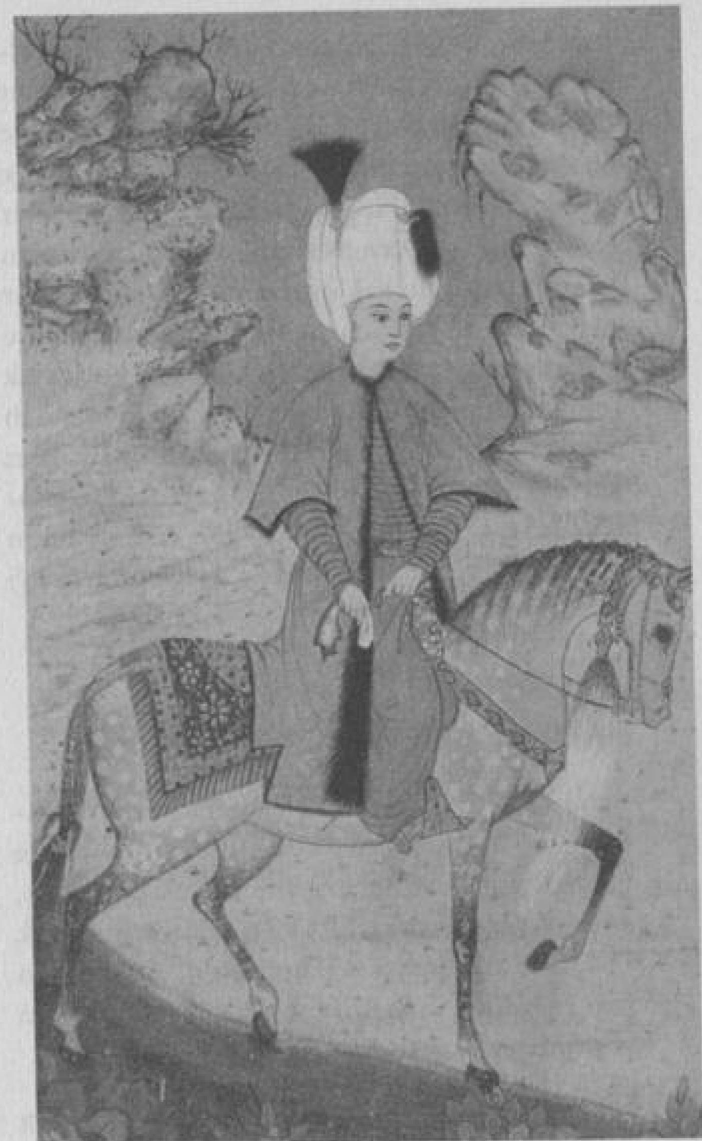
demiştir.

Şehzade Mehmet'in bedduası tutmuş olacak ki Genç Osman da kısa bir süre sonra bir takım kanlı katillerin urganından kurtulamayıp feci şekilde can vermiştir.

G E N Ç O S M A N ***(1622)***

Osmanlı padişahtan içinde kadedilerek öldürülen ilk padişahtır. Çocuk yaşta iken tahta çıkmış, 18 yaşında iken yeniçerilerin çıkardığı bir isyan sonucu, ağır hakaretlere maruz tutulduktan

Henüz 18 yaşında iken bir yeniçeri ayaklanması ile tahttan indirilip vahşice öldürülen Genç Osman'ı atı üzerinde gösteren eski bir minyatür

sonra Yedikule Zindanı'nda hunharca boğulmuştur. Tarihî kayıdara göre güçlü kuvvetli bir delikanlı olan Genç Osman, zindan hücresine girmeye çalışan katilleri ile epeyce mücadele etmiş, silahsız olduğu için karşısındaki on bir caniye fazla mukavemet edememiş, içlerinden birinin balta ile sağ omuzuna vurması ve bir diğerinin de hayalarını sıkması sonucu yere

yığılmış, nihayet boynuna geçirilen iple boğularak şehid edilmiştir. Cenazesi gece vakti zindandan çıkartılıp Topkapı Sarayı'na getirilmiştir. Bazı kaynaklarda, öldürül-düğünün hasımları tarafından anlaşılması için kulaklarının ve b u r n u n u n **Nasıl**

öldürüldüler? da kesildiği ve bu azaların hasımlarına gösterildiği 1 4 6 yazılıdır.

HAFIZ A H M E D PAŞA *(1633)*

Sultan IV Murad'ın sadık ve vefakar vezirlerinden, büyük bir devlet adamıdır. D ö n e m i n d e çıkartılan bir isyan üzerine kellesi istenmiş, sultan tarafından b i r kayığa b i n d i r i l e r e k Üsküdar'a kaçması sağlanmışken, yarı yoldan geri çağrılmış ve kendi canından korktuğu için vezirini geri çağırtan sultanına:

"Hünkarım! Beni siz öldürmeyiniz, isyancılara veriniz. Böylece onlar haksız yere kanımı dökecekleri için şehid o l u r u m " diyerek abdest alıp dışarı çıkmış ve gözü d ö n m ü ş kalabalık tarafından kısa zamanda linç edilmiştir. Daha sonra başı da kesilen büyük vezirin yerine, katillerini kışkırtan Topal Recep Paşa geçmişse de kısa bir süre sonra o da Sultan IV Murad'ın emriyle idam edilmiştir.

T O P A L R E C E P PAŞA *(1633)*

IV Murad Han'ın döneminde devletin sadrazamlığına kadar yükselmiş olan hırslı ve iktidar düşkünü bir devlet adamıdır. Yeniçerileri ayaklandırarak kendisinden önceki sadrazamın kadine sebep olmuş, hatta bu kargaşalık sırasında genç yaştaki padişahı da; "Siz de abdest alsanız iyi olur sultanım!" diyerek dehdit etmekten çekinmemiştir.

Aradan üç dört ay geçip de IV Murad dizginleri ele alınca, bir gün Topal Recep Paşa'yı aniden huzuruna çağırmış ve o, henüz içeri girerken:

"Gel beru Topal zorba başı!" diye haykırmıştır.

Akibetini h e m e n anlayıp kıvranmaya başlayan sadrazama sultan:

"Bre melun! Abdest al" dedikten sonra, "Tiz şu hainin başını kesin!" emrini vermiştir.

Pek çok entrikalarla sadrazamlık mührünü ele geçiren Topal Recep Paşa o gün sarayda idam edilerek, tarihdeki hikâyesini tamamlamıştır.

NEFÎ *(1634)*

Divan edebiyatının büyük hiciv şairi Nefî, Erzurumludur. Daha sonra İstanbul'a gelmiş, 1. Ahmed, **I I .** Osman, **I.** Mustafa ve **IV.** Murad dönemlerinde İstanbul ve Edirne'de yaşamıştır.

* Şiirleriyle büyük bir şöhret sahibi olmuş, bir ara r<*y padişah **IV.** Murad'ı n yakınları arasına girmeyi **öldürüldüler?** de başarmıştır.

Eserlerinin çoğunun hiciv türünde olması sebebiyle insanların ve özellikle devlet adalarının nefretini kazanan Nefî'nin, son olarak vezir-i azam Bayram Paşa'ya yazdığı hicviye sebebiyle, idamına karar verilmiştir.

Muallim Naci "Osmanlı Şairleri" isimli eserinde

" O ' n u n ahlakî yönden şiddetle tenkide şayan bir 'kötü dilli' olduğunu gizlemeye imkan yoktur"

dedikten sonra "şairane tabiatında olan iktidar ise hiç bir vakit inkâr olunamaz" h ü k m ü n ü vermiştir.

Dilinin cezasını çekmek üzere padişahın emriyle Bayram Paşa'ya teslim edilen ve muhtemelen o sırada 60 yaşını biraz geçmiş b u l u n a n şair, Çavuşbaşı Boynu Eğri Mehmed Paşa tarafından;

"Gel bakalım Nefî Efendi! Odunlukta hicvolu-nacak birisi var!" denilerek sarayın odunluğunda boğdurulmuş ve cesedi denize atılmıştır.

SULTAN İ B R A H İ M *(1649)*

Sultan I. Ahmed'in oğlu, IV. Murad'ın hayatta kalan tek kardeşidir. Diğer kardeşleri IV.

Murad'ın emriyle öldürüldükleri için şehzade i b r a h i m de daima ölüm korkuları duyarak büvümüş, sonunda ağabeyinin genç yaşta vefatı üzerine Osmanlı tahtına oturmuştur. 8 sene 9

ay kadar bu tahtı işgal ettikten sonra, isyan eden ordu ve devlet erkanının işbirliğiyle hal edilerek bir hücreye kapatılmıştır. Yerine oğullarından IV. M e h m e d , henüz, yedi yaşında bir çocuk olduğu halde tahta çıkmıştır. Yeni sultanın çocuk olmasını gerekçe gösteren ve yeniden Sultan ibrahim'in tahta çıkması gerektiğini düşünen bazı kimselere fırsat vermemek için devlet

erkânı kendi aralarında anlaşarak Sultan ibrahim'i kapatıldığı hücrede, Cellatbaşı Kara Ali Ağa'ya boğdurtmuşlardır.

K Ö S E M SULTAN *(1651)*

Osmanlı tarihinde kadınlar saltanatının baş

temsilcilerindendir. Torunu IV. M e h m e t zamanında, Valide Sultan olan Turhan Sultan ve yakınlarının marifetiyle, Saray Ağası Süleyman isimli bir zat tarafından öldürülmüştür.

1651 yılı Ağustosunda bir gece yansı saklandığı yerden çıkartılan Kösem Sultan, Süleyman

Ağa'nın celladarından Küçük Mehmet isimli bir zülüflü baltacının eline düştü. Zülüflü, vura vura

jâk sersem hâle getirdiği ihtiyar kadını daha sonra **Nas**,ı y e r e y a t ı n P b ° ğ d u -

Öldürüldüler?

150

M E R Z İ F O N L U K. M U S T A F A PAŞA *(1683)*

IV Mehmed döneminin ünlü sadrazamıdır. 1683

yılında Viyana önlerinde Osmanlı ordusunun büyük bir mağlubiyete düşmesine sebep olduğu için, aleyhinde çalışan devlet adamlarının da gayretiyle padişahın gözünden düşmüş, nihayet hakkında ölüm fermanı çıkartılarak Belgrad'da idam edilmiştir.

Köprülü Mehmet Paşa tarafından yetiştirilen ve Fazıl Ahmet Paşa'nın genç yaşta vefatı üzerine sadrazam olan Merzifonlu, aslında fazilet ve ehliyet sahibi bir devlet adamıydı. Viyana bozgunu, kendisine yardım etmesi gereken Budin Beylerbeyi'nin ve Kırım Hanı Murat Giray'ın ihanetleri sebebiyle doğmuş; bu muharebe sırasında en az 10.000 Osmanlı askeri öldürüldüğü gibi, bir çok top, çadır ve mühimmat düşman kuvvetlerinin eline geçmiştir.

II. Viyana bozgunu ile Osmanlıların Avrupa toprak-larındaki ilerleyişi durduğu gibi artık geri çekilme dönemi başlamıştır. Nitekim devletin yıkıldığı günlere kadar geçen 238 yıl içinde, kazanılmış bütün memlekeder birer birer elden çıkarak, üzerlerinde yeni devletler kurulmuştur.

Merzifonlu'nun idamına ferman çıkartılınca Kapıcılar Kethüdası Ahmet ve Çavuşbaşı Mehmet Ağalar Belgrad'a gönderilmiştir. Bunlar oraya ulaşınca, yedi seneden beri sadrazam olarak görev yapan bu cihangiri boğarak öldürmüş ve başını kesip Edirne'ye göndermişlerdir. Bu kesik baş padişaha gösterildikten sonra Saruca Paşa hazîresine gömülmüştür. Merzifonlu'nun başsız gövdesi ise Belgrad'a defnedilmiştir.

N E V Ş E H İ R L İ D A M A D İ B R A H İ M P A Ş A

(1730)

Osmanlı tarihinde Lale Devri adıvla meşhur olan bir döneme damgasını vuran büyük devlet adamlanndandır. Uzun süre vezir-i azandık yaptıktan sonra Patrona Halil ve arkadaşlarının çıkardığı isyan ü z e r i n e sarayda kıstırılan sadrazam, senelerce beraber bulunduğu ve beraber eğlendiği Sultan III. Ahmed'e, kendisini **isyancılara** teslim etmemesini rica etmiş, bunun üzerine kendi canından da korkan padişahın emriyle sarayın bir odasında boğdurulmuştur.

Cenazesi bir ot arabasına konularak kapı önünde bekleşen isyancılara teslim edilmiştir. Asiler tarafından üç gün sokaklarda sürüklenen cesedi, geceleri İstanbul köpekleri tarafından da didik-lenerek tamamen tanınmaz hâle gelmiştir.

Nasıl

Öldürüldüler?

152

PATRONA HALİL (] *730)*

Osmanlı tarihinde Lale Devri olarak bilinen dönemin sonunda büyük bir isyan çıkartarak, hem Vezir-i azam Damat İbrahim Paşa'yı katiet-tiren, hem de padişah III. Ahmed'i tahttan indirip yerine I. M a h m u d ' u n tahta çıkmasını sağlayan Patrona Halil, Arnavut kökenli bir hamam tellala idi. Gidişattan memnun olmayan bir takım kimseleri başına toplayarak ihtilali gerçekleştirdi. Bu olaylar sırasında devlet görevlisi bazı kimselerin de yardımını gören Patrona Halil, 49 gün kadar her istediğini yaptırarak büyük bir saltanat içinde yaşamış, ancak yeni padişahın ustaca düzenlediği bir suikast ile idam edilmiştir.

Önemli işlerin görüşüleceği haber verilerek saraya çağrılan ihtilalci, 900 kişilik gurubuyla Topkapı'ya geldiğinde, "askerlerin içeri girmesi padişaha hakaret sayılır, siz yalnız b u y u r u n ! "

denilerek iki yakın adamıyla birlikte Bağdat Köşkü'ne girdirilmiş, onlar azametle köşelerine kurulup sultanı beklerlerken ortada şerbet sunmak için dolaşan pehlivan yapılı on kadar E n d e r u n Ağası aniden üzerlerine çullanıp kendilerini etkisiz hâle getirmişlerdir. Neye uğradıklarını anlamadan sürüklenerek dışarı çıkartılan Patrona ve adamları, köşkün kemerleri a l t ı n d a g i z l e n m i ş o l a n cellatlara t e s l i m edilmişlerdir. Kısa sürede öldürülen ihtilalcilerin cesederi dış kapıda bekleyen adamlarının önüne atılınca onlar da kendi canları telaşına düşüp kaçmışlardır.

15 Kasım 1730 Cumartesi günü cereyan eden bu olaydan sonra iktidar t a m a m e n Sultan I.

Mahmud'un kontrolüne geçmiştir.

A L E M D A R MUSTAFA PAŞA *(1785)*

Emrindeki ordu ile İstanbul'a gelen ve tahtından indirilen III. Selim'i yeniden padişah yapmak isteyen Alemdar Mustafa Paşa, III. Selim'in öldürülmesi üzerine II. Mahmud'a biat etmiş, onun sadrazamı olmuş fakat aradan üç dört ay geçmeden yeniçeriler isyan etmişlerdir. Bir gece yansı kışlalanndan çıkan yeniçeriler Bab-ı Ali'yi gizlice kuşatıp, Kethüda Dairesi'ni ateşe verdikten sonra, elli alü cariyesi ile haremdeki mahzene sığınan Alemdar'ı teslime zorlamışlardır. Buna razı olmayan sadrazam, II. Mahmud'un kendisine yardıma geleceğini boş yere beklemiş, nihayet m a h z e n d e k i b a r u t fıçılarını k e n d i eliyle ateşleyerek intiharı tercih etmiştir. Müthiş bir padama ile yıkılan mahzenin yakınında bulunan **Nasıl**

Öldürüldüler?

bir çok isyancı da onunla birlikte yok olmuştur.

D A N T O N ***(1794)***

1789 yılında gerçekleşen Fransız İhtilali'nin önde gelen liderlerindendir.

1759 yılında doğmuş, Paris'te hukuk öğrenimini tamamladıktan sonra avukat olarak meslek

hayatına atılmış, bu sırada ihtilalci çetelere katılarak adını duyurmuştur. Robespierre ve Marat gibi diğer ihtilalcilerle birlikte kral ve kraliçenin devrilmesi mücedelesine girip başanlı olan Danton, kurdukları ihtilal mahkemesinde başta XVI. Lui ve karısı Fransız kraliçesi Marie Antoinette olmak üzere bir çok kimseyi giyotinle idam ederek öldürünce yeni halk ayaklanmaları başlamıştır. Bunları önlemek için şiddeti artıran ihtilalciler kendi içlerinde de anlaşmazlığa düşmüşlerdir.

İhtilalden beş yıl kadar sonra Robespierre, D a n t o n ' u çeşitli yolzuzluklarla suçlayarak m a h k e m e y e ç ı k a r t t ı . D ö r t g ü n l ü k b i r duruşmadan sonra, "İhtilal kendi adamlarını yemeye başladı!" diyen Danton ölüm cezasına çarptırıldı. Uzunca bir süredir Fransa'da yaygın olarak kullanılan giyotin bu safer Danton için hazırlandı. O ise bugüne kadar yaptıklarına p i ş m a n o l d u ğ u n u , k e n d i k u r d u ğ u ihtilal

m a h k e m e s i n i n büyük bir hata o l d u ğ u n u

belirterek, Tanrıdan ve insanlardan af dilediğini beyan etti. Başı koparılmak üzere giyotine yatırıldığında henüz 35 yaşındaydı. İdamı fazlaca önemsenmedi. Kendisinden sonra Robespierre ve Marat gibi ihtilalciler de öldürüldüler.

III. S E L İ M ***(1808)***

Osmanlı padişahlarının en tanınmışlarından biri olan III. Selim, batılılaşma hareketlerinin sıkı takipçisi, sanatkâr ruhlu, kibar ve nazik bir hükümdardı. Dönemi içinde başlayan Kabakçı Mustafa İsyanı ile tahtından indirilmiş ve nihayet kendisini, kapatıldığı hücreden kurtararak yeni-

den tahta çıkarmak isteyen Alemdar Mustafa Paşa'nın İstanbul'a geldiği gün, padişah **IV.**

Mustafa'nın adamları tarafından, hanımı ve cariyelerinin gözü önünde öldürülmüştür. Çeşidi kaynaklara göre katiller h ü c u m ettiklerinde efendilerini korumak için yoğun gayret gösteren kadınlar kolayca bertaraf edilmiş, **I I I .** Selim silahsız bulunduğundan elindeki ney ile canını korumaya çalışmıştır. Ne var ki on kişiden fazla olan katiller şiddede saldırıp kılıçları ile vurmaya başlamışlar ve nihayet mahlû padişah kanlar içinde yere serilerek can vermiştir.

Nasıl

Öldürüldüler?

IV. MUSTAFA *(1808)*

Tahtından indirileceği korkusuyla amcası III.

Selim'in ve kardeşi Sultan II. M a h m u d ' u n ö l d ü r ü l m e s i e m r i n i veren IV. Mustafa, I.

Abdülhamid'in oğludur. Alemdar Mustafa Paşa isyanı ile tahttan indirilmiş ve yerine öldürülmesi için e m i r verdiği, fakat adamlarının b u n u başaramadığı II. Mahmud padişah olmuştur. IV

Mustafa daha önce Sultan M a h m u d ' u n kapalı tutulduğu Şimşirlik denilen odaya hapsedilmiş, aradan dört ay bile geçmeden, tekrar tahta çıkartılabileceği endişesiyle II. Mahmud tarafından ölümüne ferman çıkartılmıştır. Odasına giren cellatlar onu kendi belindeki şal kuşakla **ToDkaoı Sarayı'nda hançer ve kılıç darbeleriyle öldürülen Osmanlı padişah. Sultan III. Selim** boğmuşlardır. Cenazesi, babası I. Abdülhamid'in türbesine defnedilmiştir.

SULTAN A B D Ü L A Z İ Z *(1876)*

Osmanlı padişahlarının otuz ikincisi olarak tahta çıkan Abdülaziz, II. M a h m u d ' u n oğludur. Babasının vefatı üzerine padişah olmuş, 15 yıl kadar bu görevde kaldıktan sonra Serasker Avni Paşa, Mütercim Rüştü ve Mithat Paşa üçlüsü tarafından tahtından indirilmiştir. Onu hal eden İP mütecavizler, şahsî servetini yağma edip, cariye-

öidürüid'üier? lerine el koydukta n sonra, Dolmabahçe'de n **158** Topkapı Sarayı'na götürmüşler, daha önce III.

Selim'in öldürüldüğü odaya kapatmışlar, üç gün sonra da Feriye Sarayı'na nakletmişlerdir. Burada daha fazla süre yaşamasını kendileri için tehlikeli gören devlet adamları, görevlendirdikleri celladar marifetiyle ve bir tırnak makasıyla sağ ve sol bileklerinin damarlarını kestirmiş, kan kaybından

ölmesine sebep olup olaya intihar süsü vermek istemişlerdir. II.
Abdülhamid tarafından kurdurulan büyük bir mahkeme Abdülaziz H a n ' ı
n öldürülmesi olayına karışanları birer birer yakalayıp cezalandırmış;
Mithat Paşa'nın da idamına hükmetmiştir.

Bu cezayı sürgüne çeviren Abdülhamid, onu TaiPe göndermiştir, ingilizlerin
yardımıyla

Bir tırnak makasıyla sağ ve sol bilekleri kesilerek öldürülen Osmanlı padişahı Sultan Abdülaziz Han'ın ecnebî bir ressam tarafından yapılmış yağlıboya tablosu

buradan kaçmaya çalışan Mithat Paşa da, zindan görevlileri tarafından boğulmuştur. Abdülaziz'in.

öldürülüşünde birinci derecede rol alan Serasker Avni Paşa ise, cinayeti işlediğinin üzerinden bir hafta geçtikten sonra, Abdülaziz'in hanımlarından Neşerek Kadın Efendi'nin kardeşi Çerkez Hasan isimli bir kıdemli yüzbaşı tarafından, Mithat Paşa'nın konağında kurşunlanarak ve belki de ölmez düşüncesiyle defalarca hançerlenerek yok edilmiştir. Bu sırada bir köşeye saklanan Mithat Paşa canını zor kurtarmış, yakalanan Çerkez Hasan da ertesi gün idam edilmiştir.

Nasıl

Öldürüldüler?

160

ALI SUAVÎ ***(1878)***

Hayatı ve mücadelesi hakkında aydınlatıcı bir çok bilgiden yoksun olduğumuz Ali Suavî, "Yeni Osmanlılar" arasında öne çıkmış bir siyaset ve fikir adamıdır.

Çankırılı bir babanın oğlu olarak 1839 yılında İ s t a n b u l ' d a d o ğ m u ş , c i d d î b i r t a h s i l görmemesine rağmen kendisini yetiştirmiş; camilerde vaaz ederek, gazetelerde yazılar yazarak tanınmış, bazı devlet görevlerinde bulunmuş, karıştığı siyasî olaylar sebebiyle İstanbul'dan Kastamonu'ya sürülmüş, oradan Avrupa'ya kaçıp Fransa ve İngiltere'de gazeteler neşretmiş; kendisiyle birlikte hareket eden Namık Kemal

ve Ziya Paşa gibi Yeni Osmanlılarla görüş

ayrılığına düşüp yalnız bırakılmış, buna rağmen m ü c a d e l e s i n e d e v a m e d e r e k , k e n d i s i n i destekleyen bazı kimseler aracılığıyla tekrar İstanbul'a dönmüştür. İngiliz bir hanımla evlenen Ali Suavî, daima ön plânda olmak isteyen, egosuna mağlup, hırslı ve karışık fikirli bir kimsedir. Çeşitli kaynaklarda o n u n bir İngiliz ajanı olduğu, II. Abdülhamid Han'ı devirmek isteyenlerce kullanıldığı; ahlakî zaafları sebebiyle hayat boyu herhangi bir işte başarılı olamadığı; hiç bir görevde bulunmayıp, her hangi bir iş

yapmadığı zamanlarda bile Avrupa'da rahatça **Nasıl**

dolaşıp bol bol para harcadığı yazılıp söylenmiş, **Öldürüldüler?**

Türkçü fikirleri sebebiyle kendisinden sonra **161**

gelen bir takım milliyetçilere öncülük ettiği bildirilmiştir.

Ali Suavî'yi m e ş h u r e d e n asıl hadise, I I .

Abdülhamid H a n ' ı tahttan indirip, Çırağan Sarayı'nda gözetim altında tutulan V. Murad'ı tekrar tahta çıkarma girişimidir. Bunun için Rumeli göçmenlerinden topladığı 300 kadar adamla Çırağan'a baskın düzenleyen, kapıdaki nöbetçileri etkisiz hale getirdikten sonra içeri girip V. Murad'ı dışarı çıkarmaya çalışan ve bu sırada "Aman padişahım! Gel bizi Moskoftan kurtar!" diye bağıran Ali Suavî tam bu sırada isyancıları tepeleyip içeri giren Beşiktaş Muhafızı Hasan Paşa'nın kafasına vurduğu sopa darbeleriyle yere yıkılmış, bu arada diğer muhafızların tekme ve dipçik darbeleriyle feci şekilde öldürülmüştür.

Tarihte, Çırağan Vakası olarak bilinen bu hadise 1878 yılının Mayıs ayında vuku bulmuş, Ali Suavî'ye destek veren Rumeli muhacirlerinden 23 kişi de bu kavga sırasında katledilmiştir.

Bu sırada kocasından gelecek haberi bekleyen ve bir ingiliz ajanı olduğu bilinen karısı Mary,

£gi onun öldürüldüğünü haber alınca kendisine ait Nas,ı bütü n evrakları yakarak yok etmeyi başarmıştır.

Öldürüldüler?

162

MİTHAT PAŞA *(1884)*

Sultan Abdülaziz, V. M u r a d ve Sultan II.

Abdülhamid d ö n e m l e r i n d e ismi öne çıkmış

devlet adamlarındandır. Rusçuklu Hacı Eşref Efendi'nin oğlu olarak 1822 yılında İstanbul'da doğmuştur. Zekası ve çalışkanlığı sayesinde kısa zamanda çeşitli memuriyetlere getirilmiş ve nihayet Sultan Abdülaziz'in sadrazamı olmuştur.

Tam bir İngiliz hayranı olarak yetişen ve Osmanlı devlet düzenini batılıların istediği bir şekle dönüştürmek için mücadele veren Mithat Paşa, meşrutî bir idare için kendisine engel gördüğü Sultan Abdülaziz'in tahttan indirilip şehid edilmesi olayına karışmış, V Murad'ın da istediği adam olmadığını görünce II. Abdülhamid ile anlaşıp o n u n padişah olmasını sağlamıştır.

Böylece Kanuni Esâsî'yi ilan ederek I. Meşrutiyet dönemini başlatan Mithat Paşa'nın şahsi emel ve ihtiraslarına bir sınır çizilemediği anlaşılmıştır.

O, "Âl-i Osman" yerine "Âl-i Mithat" hanedanlığını bile isteyecek kadar cüretkar davranan, memleketi 93 Harbi denilen büyük bir felakete sürükleyen; başarılı bir memur olmakla beraber siyasî dehaya sahip bulunmayan kültür ve bilgisi zayıf bir adamdır. II. Abdülhamid'in, amcası Abdülaziz'in katillerini açığa çıkartmak için kurdurduğu Yıldız Mahkemesi'nde yargılanan Mithat Paşa, m a h k e m e c e suçlu görülerek hakkında idam kararı verilmiştir. Sultan II.

A b d ü l h a m i d b u k a r a r ı m ü e b b e t h a p s e çevirdiktan sonra mahkumlar Taif Kalesi'ne hapsedilmişlerdir. Burada, ingilizler tarafından kaçırılarak, devletin başına yeni gaileler açılmak istenmesi üzerine zindanda görevli iki zabit, bir çavuş ve altı nefer tarafından içerden kilitlediği kapı kırılmak suretiyle Mithat Paşa tutulmuş ve Edirneli İsmail isimli bir nefer tarafından boğazı sıkılmak suretiyle elle boğulmuştur. Bu sırada M i t p a t

Paşa'nın kendisini ö l d ü r m e k için gelenlere fazla bir mukavemet göstermediği nakledilmiştir. 1884 yılının 6-7 Mayıs tarihinde cereyan eden bu hadiseden sonra Mithat Paşa'nın cenazesi zindan civarındaki eski bir kabristana defnedilmiştir. Cumhuriyet döneminde resmî tarihçiler tarafından "hürriyet şehidi" olarak kabul edilip yüceltilen Mithat Paşa'nın kemikleri, 1951 yılında TaiPten İstanbul'a nakledilerek Hürriyet-i Ebediye tepesinde yaptırılan anıt mezara konmuştur.

D E R V İ Ş VAHDETÎ *(1909)*

Sultan I I . A b d ü l h a m i d H a n ' ı n t a h t ı n d a n indirilmesine sebep olan 31 Mart Vakası içinde **Nasıl**

Öldürüldüler?

önemli rol oynayan Derviş Vahdeti, Kıbrıslıdır.

1 6 4

Yoksul bir ailenin çocuğu olarak büyümüş, Kıbrıs'ta memurluk yapmış, İngilizce öğrenmiş

ve 1902 yılında İstanbul'a gelmiştir. Burada bazı uygunsuz hareketlere giriştiği için Diyarbakır'a sürülen Derviş Vahdetî, II. M e ş r u t i y e t i n ilanından sonra tekrar İstanbul'a gelerek İttihat ve Terakki Fırkası'na girmek istemiş, kabul edilmeyince "Volkan" isimli bir gazete neşrederek müthiş yazılarla cemiyete saldırmaya başlamıştır. Bu arada "İttihad-ı Muhammediyye"

adını verdiği bir cemiyet kuran ve kısa sürede gelişmesini sağlayan Derviş Vahdetî, Meclis-i Mebusan'ın ittihatçı vekillerini dinî duygulardan uzak, kozmopolit ve ahlaksız kişiler olarak tavsif etmektedir. Gerçekten o d ö n e m d e İttihat ve Terakki, hükümet üzerinde etkili durumdadır ve bir çok yanlış kararların alınmasını sağladığı gibi fail-i meçhul cinayetlere bulaşmış durumdadır. Asıl mesele ise iktidarı tamamen kontrol altına alarak meclisi ele g e ç i r m e k ve II.

Abdülhamid'i tahttan indirmektir. Cemiyet üyeleri beynelmilel Masonluğun her halde çok dikkade çizdiği bir plan sayesinde bu emellerine kavuşmuş ve neticede imparatorluğun da yıkılmasına sebep olmuşlardır.

Bir ingiliz ajanı olduğu artık bilinen Derviş

Vahdetî, 31 M a r t Vakası'nı hazırlayarak İstanbul'da bir isyan başlatmış, "Şeriat isteriz!"

çığlıklarıyla meclisi dağıtmak isteyenler bir süre sonra meclisi kurtarmaya geldiğini söyleyerek S e l a n i k ' t e n yola çıkan H a r e k e t O r d u s u marifetiyle katliama tabi tutulmuşlardır. Bu orduyla İstanbul'u ele geçiren İttihatçılar Abdülhamid Hanı da tahttan indirmeyi başarmış, bu arada suçlu veya suçsuz yüzlerce insanın ölümüne sebep olmuşlardır.

Canından korkup İzmir'e kaçan Derviş Vahdetî ise artık görevi tamamlandığı için yakalanıp İ s t a n b u l ' a getirilmiş ve g ö s t e r m e l i k b i r mahkemenin ardından Ayasofya meydanında

asılmak suretiyle öldürülmüştür. Daha sonraki yıllarda İttihatçıların 31 Mart Vakasını bir gerici ayaklanması olarak gösterip Derviş Vahdetî'nin Abdülhamid'le birlikte hareket ettiği yalanını söyledikleri bilinmektedir. Nitekim bu şeriat kalkışmasının (!) bahane edilerek İttihatçıların iktidara el koydukları, yani kalkışmanın sadece onlara yaradığı açıkça belli olmuştur. Abdülhamid gibi siyasî deha sahibi bir hükümdarın, bir İngiliz ajanı olan Derviş Vahdetî ile hiç bir ilişkisinin olmadığı ve aslında kendi menfaatına uygun düşen 31 Mart Vakasına müdahil olup ondan istifade cihetine gitmediği bilinmektedir.

R A S P U T İ N *(1916)*

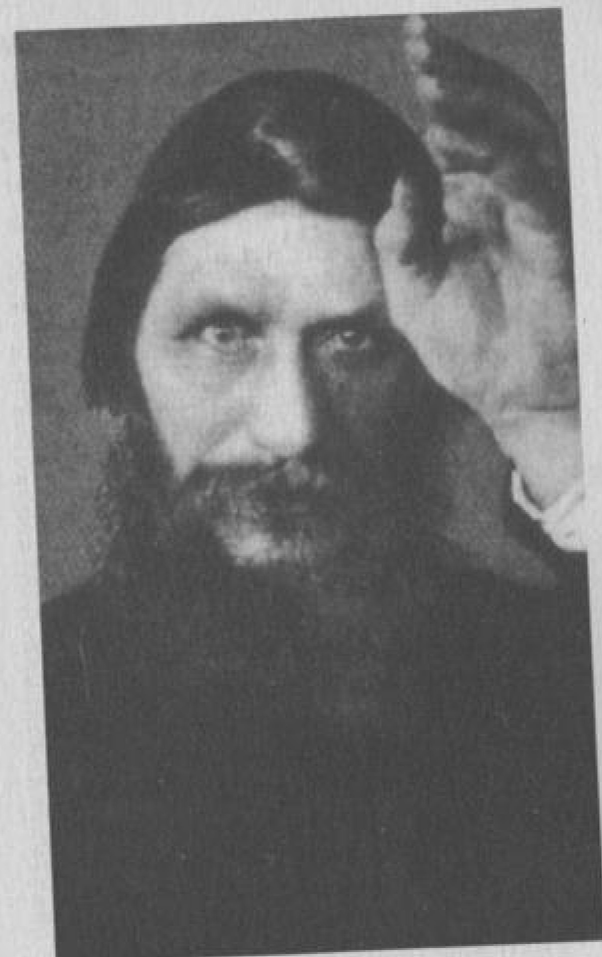
Nasıl

Öldürüldüler?

166 1917 yılında Rusya'da gerçekleştirilen Bolşevik ihtilali öncesinde son Rus çarı ve çariçesi üzerinde inanılmaz bir etki bırakmış olan cahil bir papazdır.

1871 yılında doğan ve 1904 yılında bir köy papazı olarak meslek hayatına atılan Rasputin büyük hırs, kibir, ahlak düşüklüğü ve korkunç bir yükselme arzusuyla, kendini kerametler g ö s t e r e n bir e r m i ş olarak t a k d i m etmeye başlamıştır. Kısa bir süre içinde halkı, etrafına şifa dağıtan yüksek bir şahsiyet olduğuna inandırmayı başarmıştır.

Şöhreti saraya kadar ulaştığında, çariçe, hasta oğlunun tedavisi için Rasputin'i saraya davet

Son Rus çarı ve çariçesi üzerinde inanılmaz bir etki bırakarak Rus sosyetesinin bir numaralı adamı haline gelen Rasputin.

etmiş, konuşmaları ve davranışlarından etkilenerek adeta onun kölesi haline gelmiştir.

Çar da, oğlunu sağlığına kavuşturduğuna inandığı bu korkunç ve gizemli papazı el üstünde tutmaya başlayınca Rasputin, Rus sosyetesinin bir numaralı adamı haline gelmiştir.

O, bundan sonraki yıllarını sarayda, her türlü devlet işlerine müdahale ederek ve dilden dile dolaşan fuhuş ve içki partileriyle geçirir.

Söylentilere göre çariçe ve kızlarıyla da ilişkiye girmekte ve çarın yakınları tarafından nefretle takip e d i l m e k t e d i r . N i t e k i m 1916 yılına **Nasıl** ulaşıldığında artık Rusya'nın zirvesindeki tek **Öldürüldüler? ı .1**

adammış gibi görünen ve "Tanrıya ulaşmanın tek yolunun günah işlemekten geçtiğini" söyleyen ahlaksız papaz, Çarın kuzeni Dimitri Pavloviç ve Prens Yusupov tarafından bir ziyafete davet edilir. Onuruna verilen yemekte Rasputin, daha önce içine zehir karıştırılmış pastaları bolca yediği halde ölmeyince, ev sahipleri üzerine atılıp kıyasıya dövmeye başlarlar. İri yarı bir adam olan korkunç papaz onlarla mücadeleye girişirse de sonunda kurşun yağmuruna tutulmak suretiyle kanlar içinde yere serilir. Bütün bunlara rağmen can çekişmeye devam ettiği görülünce bir halıya sarılarak Neva Nehri'nin soğuk sularına atılıp yok edilir.

MATA HARİ *(1917)*

Almanların I. Dünya Savaşı'nda öne çıkan ünlü casuslarından biridir.

Hollandalı bir işadamının kızı olarak 1876 yılında doğan Mata Hari, ailesi tarafından bir rahibe okuluna gönderilmişse de 18 yaşında iken

Hollanda ordusunda görev yapan Iskoçyalı bir subaya âşık olmuş ve onunla evlenerek Java Adası'na gitmiştir. Burada gizemli Doğu Hint danslarını öğrenen genç ve güzel kadın Avrupa'ya döndükten sonra, kendisinden 20 yaş büyük olan kocasından boşanıp Paris'e yerleşmiştir.

Avrupa'nın değişik şehirlerinde dans ederek büyük bir üne kavuştuğu sıralarda Almanlar tarafından casusluk eğitimine tabi tutularak yetiştirildiği bilinmektedir. Asıl ismi Margaretha Zelle olan ve Mali dilinde "Şafağın G ö z ü "

anlamına gelen Mata Hari ismini kullanan genç kadın Fransız, ingiliz ve Rus subaylarının gözdesi olarak bir çok gizli belgeye ulaşmış ve bunları büyük ustalıkla Almanlara bildirmiştir. Daha sonra kendisinden şüphelenen Fransızlar ona işbirliği teklif etmişler, Mata Hari bunu kabul etmiş göründüğü halde, ilişki kurduğu altı Fransız ajanı Almanlar tarafından 15 gün içinde

öldürülmüştür. Bunun üzerine hemen mahkemeye sevkedilen ve yargılanan Mata H a r i hakkında yeterli delil toplanamadığı halde idama mahkum edilmiştir.

Dünya casusluk tarihinin en önemli simalarından biri olarak büyük üne kavuşan Mata Hari, 15

ekim 1917 tarihinde, şafak vakti, infaz için bir ormana götürülürken bile, Fransızların kendisini öldürerek bir şey kazanamayacağını söylemiştir.

Korkusuz bir tavır sergilediği, hatta gözlerini bağlatmadığı bilinmektedir. O n u n , kendisini kurşuna dizen 15 Fransız askerinden sadece birinin kurşunuyla ölmüş olduğu da belgelenmiştir. Diğer 14 askerin kurşunlan Mata Hari'yi hedef almamış görünmektedir.

öldürdüler? TALAT PAŞA *(1921)*

ittihat ve Terakki Cemiyeti'nin önde gelen liderlerindendir. Bir süre sadrazamlık da yapmış, devletin felaketinde birinci derecede rol oynadıktan sonra yurdu terkedip kaçmış, Berlin'de, genç bir E r m e n i tarafından kurşunlanarak öldürülmüştür.

C E M A L PAŞA *(1922)*

ittihat Terakki yöneticilerindendir. Payitahtı terkedip kaçtıktan bir süre sonra Tiflis'te, Ermeniler tarafından kurşunlanarak öldürülmüştür.

Dünya casusluk tarihinin unutulmaz isimleri arasına girmeyi başaran Mata Hari

E N V E R PAŞA *(1922)*

Osmanlı tarihinin son zamanlarına damgasını v u r a n İ t t i h a t ç ı l i d e r l e r d e n d i r . O s m a n l ı hanedanından Naciye Sultanla da evlenerek

Damad olan Enver Paşa, uğranılan büyük hezimet sonrasında yurdu terkedip kaçmış, bir süre Moskova'da kaldıktan sonra, bir Turan Devleti kurmak üzere harekete geçmiş ve nihayet Buhara yakınlarında, Ruslarla giriştiği bir mücadele sırasında, atı üzerinde saldırıya geçmişken, vücuduna isabet e d e n kurşunlarla hayatını (A kaybetmiştir.

Nasıl

Öldürüldüler?

172

ALİ Ş Ü K R Ü BEY ***(1923)***

Büyük Millet Meclisi'nin birinci d ö n e m i n d e Trabzon Mebusu olarak görev yapan Ali Şükrü Bey, 1884 yılında Vakfıkebir'in Şarlı Nahiyesinde doğmuştur. Babası gibi Bahriye Zabiti olarak orduya katılmış, Osmanlı donanmasının güçlenmesi için kurulan Donanma Cemiyeti'nin ikinci başkanı olarak görev yapmış, son Osmanlı

Meclisi'nde mebus iken, Anadolu'ya geçip milli mücadelede görev almıştır.

Son derece dindar, atak, bilgili ve hatip bir kimse olarak mecliste ün yapan Ali Şükrü Bey, h e m meclis başkanı Mustafa Kemal'e, hem de birinci gurup denilen batı yanlısı mebuslara muhalefede öne çıkmıştır. O daha çok Mehmet Akif ve diğer dindar mebuslarla beraber olmuş, içkinin yasaklanmasına dair kanunun çıkmasını sağlamış ve bu faaliyederiyle bir çok kimseyi rahatsız etmiştir.

Memleketinde de çok sevilip sayılan ve her seçimde başarılı olacağı anlaşılan Ali Şükrü Bey, bir gün Mustafa Kemal'in muhafız alayında görevli olan Topal Osman isimli hemşehrisinin kahvesine çay içmek için davet edildiğinde, onun adamları tarafından, çadır ipiyle boğularak şehid edilmiştir. Cesedi bir kilime sarılıp Çankaya'daki boş bir tarlaya, üzerindeki elbiseler bile çıkarılmadan gizlice gömülen Ali Şükrü Bey'in ortadan kaybolması meclisi ayağa kaldırmış ve nihayet beş gün sonra ölüsü gömülü olduğu yerden

çıkarılmış, katillerinin Topal Osman ve adamları olduğu anlaşılınca o n l a r da y a k a l a n m a k istenmiştir. Ne var ki Topal Osman, üzerine gönderilen kuvvetlerin, kendisine ateş etmeye başladığını görünce şaşkınlıkla karşılık vermeye başlamış, fakat hiç bir şey konuşmasına fırsat verilmeden öldürülmüştür. Daha sonra olayın üzeri kapatılarak Ali Şükrü Bey cinayeti unutturulmak istenmiştir.

C e n a z e s i T r a b z o n ' a g ö n d e r i l e r e k oraya defnedilen bu genç ve atak mebus, şehid edildiğinde, henüz 39 yaşında bulunuyordu.

Ölümünden sonra Trabzon'da çıkması muhtemel ayaklanma, Mustafa Kemal'in şehre gönderdiği bazı milletvekilleri aracılığıyla önlenmiştir.

Ş E Y H S A İ D *(1925)*

Asıl adı Muhammed Said, babasının ismi Şeyh Muhmud'tur. Palu'da doğup büyümüş, sonra

Erzurum'un kazası Hınıs'a yerleşmiştir. Medrese tahsilinden sonra kendini talebe yetiştirmeye vermiş, İslâmî ilimler sahasında yörenin öne

^ çıkan isimlerinden biri olmuştur. Hem müderris, **öldürüldüler?** hem de Nakşibendî şeyhi olarak çevresinden **174** hürmet ve itibar gören Şeyh Said; cumhuriyetin ilanı, hilâfetin kıldırılması ve bir takım yeni kanunlar çıkartılarak laik bir düzene doğru gidilmesi karşısında, doğu vilâyederinin çoğunu kapsayan bir isyan başlatmış, kurulan cumhuriyet h ü k ü m e t i n e ve başında bulunan zata kıyam edilmesi gerektiğini belirterek harekete geçmiştir.

13 Şubat 1925 tarihinde başlayan bu isyan hareketi kısa sürede büyüyüp genişlemiş, Şeyh Said'e bağlı kuvvetler Hani, Piran, Elazığ gibi yerleri ele geçirerek Diyarbakır'a doğru ilerlemeye başlamışlardır. Onların bu hareketleri karşısında h e m e n Takrir-i Sükûn Kanunu'nu çıkartan ve 12 il ve 2 ilçede sıkıyönetim ilan ederek, askerî harekata başlayan İsmet İnönü hükümeti, isyanı bastırmak için bütün kuvvetiyle bölgeye yüklenmiştir. Sonunda Şeyh Said, en yakın adamlarından biri olan bacanağının ih-barıyla bulunduğu yerde yakalanmış ve diğer isyancılarla birlikte Diyarbakır'a getirilerek, bu iş için tesis edilmiş olan Şark İstiklal Mahkemesi önüne çıkarılmıştır. Bu sıralarda 60 yaşını biraz geçmiş bulunan Şeyh Said ve arkadaşları kısa süren bir sorgulamadan sonra idama mahkum edilmişler ve 29 Haziran 1925 gecesinde hüküm infaz edilmiştir. O gece Şeyh Said'le birlikte idam edilenlerin sayısı 48'dir.

Şeyh Said'in idam sehbasına yürürken "Zalim ve katillerle elbette Mahşer Günü'nde hesapla

şacağız!" dediği rivayet edilir. Zaten mahkeme zabıdarından anlaşıldığına göre O, savunmasının tümünde pervasız bir tavır sergilemiş, davasının haklılığına olan inancından hiç vazgeçmediğini göstermiştir.

İSKİLİPLİ ATIF E F E N D İ (1926)

Son devrin büyük İslâm bilginlerinden İskilipli Atıf Efendi 1926 yılında Ankara'da, asılmak suretiyle idam edilmiştir.

Şapka Kanunu'na muhalefet ettiği gerekçesiyle, İstiklal Mahkemesi tarafından idamına karar verilen İskilipli Atıf Efendi, kendisinin suçlandığı eserini, Şapka Kanunu'nun çıkmasından epeyce önce yazdığını ve "Frenk Mukallitliği ve İslâm"

isimli bu risale ile şimdi suçlanamayacağını bildirmişse de mahkeme üyeleri esasen bu değerli alimi idam ederek onun gibi düşünenlere gözdağı vermeyi amaçladıklarından kitabın, hadiseleri kışkırtıcı b i r u n s u r o l d u ğ u n u bildirmişlerdir. Onlar, şapka aleyhinde olanların dini siyasete alet ettiklerini ve bunun da gerekirse idamla cezalandırılması gerektiğini söylemişlerdir. Mahkeme üyeleri yaptıkları bu işlerle rejimi ve cumhuriyeti kurtardıkları zannına kapılmış, kendilerini destekleyen çevrelerin de **Nasıl**

öldürüldüler? itimat ve sevgisini kazanmışlardır. İskilipli Atıf 1 7 6 Efendi'nin idamına karar veren İstiklal Mahkemesi üyelerinin reisi Kel Ali lakabıyla meşhur olan Ali Çetinkaya idi. Diğer mahkeme üyeleri ise Kılıç Ali, Rize Mebusu Ali (Zırh) ve yedek üye de Reşid Galib Bey idi. Savcı olarak görev yapan zâtın adı da Necip Ali olduğundan onlara

" D ö r t Aliler", mahkemeye de " D ö r t Aliler Mahkemesi" deniliyordu.

Türkiye'de gezici mahkemeler kurarak kısa zamanda bir çok karara imza atmış olan bu üyelerin kaç kişiyi idam ettiği halâ tam olarak bilinmemektedir. Sadece Rize'de şapka giymek istemeyen 143 kişi iki gün içinde yargılanmış, içlerinden sekiz kişi idama, 14 kişi 15 yıla, 22

kişi 10 yıla, 19 kişi de beş yıl hapse mahkum edilmiştir.

İskilipli Atıf Efendi'ye m a h k e m e reisinin;

"Şapkaya niçin muhalefet ediyorsun? Nihayet bir bez parçasıdır!" dediği ve o n u n da reisin arkasında asılı bulunan bayrağı göstererek "O

da bir bez parçasıdır, fakat anlamı vardır!" diye cevap verdiği hafızalardan silinmemiştir.

T R O Ç K İ ***(1940)***

Bir Yahudi ailesinin çocuğu olarak 1879 yılında **Nasıl Öldürüldüler?**

U k r a y n a ' n ı n güneyinde bir köyde d o ğ d u .

177

Matematik ve hukuk alanında yüksek öğrenim gördü. Öğrenciliği sırasında devrimci görüşlere sahip o l u p Marksizmi b e n i m s e d i . Çarlık idaresince tutuklanıp Sibirya'ya sürüldü. İki yıl sonra buradan kaçıp Viyana ve Londra'ya gitti.

Lenin'le arkadaşlık kurdu ve Bolşevik ihtilalinin hazırlayıcıları arasına girdi. İhtilalden sonra Kızıl Ordu'yu kurup başkomutan olarak görev yaptı.

L e n i n ' i n hayatta olduğu sürece mevki ve iktidarını k o r u d u . Ancak Lenin'in 1924'de ölmesi ve Stalin'in başa geçmesi üzerine onunla anlaşamayıp iki yıllık süre içinde bütün yetkilerini kaybetti. 1929-33 yılları arasında İstanbul'da s ü r g ü n hayatı yaşadı. Burada, h a t ı r a ve düşüncelerini kaleme alıp yayınladı. 1933 yılında Fransa'ya gitti. İki yıl sonra sınır dışı edildi ve Norveç'e geçti. İki yıl da burada kaldıktan sonra 1937 yılında Meksika'ya sığındı. Stalin hâlâ onun peşindeydi ve mudaka öldürülmesini istiyordu.

20 ağustos 1940 yılında komünist bir İspanyalı ajan olan Roman Mercader, gazeteci kılığında onunla röportaj için geldi ve bulduğu ilk fırsatta başına buz baltasıyla vurmak suretiyle ağır şekilde yaraladı. Korumaları tarafından hemen hastaneye kaldırılan Troçki şuurunun açık olduğu bir sıra,

"Siyasi bir katilin darbesi yüzünden ölüme yaklaşıyorum. O d a m d a bana vurdu. Onunla **Nasıl**

mücadele e t t i m " gibi sözler söyledikten sonra **Öldürüldüler?**

öldü.

M U S S O L I N İ ***(1945)***

Benito Mussolini 1883-1945 yılları arasında yaşamış İtalyan devlet adamı ve diktatördür.

Faşizmin kurucusu olarak kabul edilir. Pek çok mücadeleden sonra, 1925 yılında İtalya'nın başına geçmiş; sert, acımasız ve zalim bir tiran olarak büyük kadiam ve zulümlere imza atmıştır.

Hider'in başarıları üzerine 1939 yılında Almanya ile birlikte Faşist ideolojiyi bütün dünyaya yaymaya çalıştı. Arnavutluğu işgal etti, Fransa ve **Mussolini ve metresi öldürüldükten sonra ayaklarından asılarak günlerce teşhir edildi.**

Yunanistan'a saldırdı. 1940 yılında tamamen Almanya'ya tabi uydu bir devlet başkanı olarak göründü, italya, savaşın acıları ile boğuşmaya başlayınca Mussolini, parti liderleri tarafından yetkilerini devretmeye çağrıldı. 1943 yılında Kralın emriyle tutuklandı. Alman paraşütçü birlikleri tarafından hapisten kurtarılıp yeniden m ü c a d e l e y e başladıysa da 1945 yılında Almanya'nın, **I I .** Dünya Harbi'nden mağlup çıkması üzerine Mussolini de her şeyini kaybetti, isviçre'ye kaçmaya çalışırken, kendisine muhalif çeteler tarafından yakalandı ve metresi ile birlikte idam edildi. Cesedi Milano'ya götürülüp ayak-Nasıl

öidürüidüier? lanndan asılmak suretiyle günlerce teşhir edildi.

180

M A H A T M A G A N D H İ ***(1948)***

Hindistan'ın bağımsızlık mücadelesinde liderlik yapan ve bölgenin ingiliz sömürgeciliğinden kurtulmasını sağlayan dînî ve siyasî önderdir.

O, 1869 yılında Hindistan'da zengin bir ailenin oğlu olarak dünyaya gelmiş, iyi bir eğitim görerek yetişmiş, ingiltere'de hukuk tahsili giördükten sonra Bombay'a d ö n ü p bir kaç yıl avukatlık yapmış, daha sonra da Güney Afrika'ya taşınarak b u r a d a k i H i n t l i vatandaşlarının haklarını savunmak için etkin çalışmalara girişmiştir. 21

yıl kadar Güney Afrika'da kalan Gandhi artık

liderlerinden Mahatma Gandhi

Hindistan'ın dinî ve siyası

iyice t a n ı n a n bir m ü c a d e l e adamı olarak Hindistan'a dönüp ülkesinin bir ingiliz sömürgesi olmaktan kurtarılması için çalışmalarını hızlandrırmıştır.

O, halkının kendine verdiği Mahatma, yani

"Yüce Ruh" ismiyle giriştiği mücadelelerinde şiddet karşıtlığını savunmuş, sivil itaatsizliği, pasifizmi ve uzlaşmacılığı öne çıkarmıştır. Eğer bu yöntem bütün halk tarafından kabul görür ve ingiliz malları ve idarecileri pasif bir direnişle etkisiz hâle getirilebilirse memleket kurtulacaktır.

(P Gerçekten gittiği her yerde bu barışçı yöntemi **öldürüldüler?** öğütleyen Gandhi başarılı olmuş ve bir süre

^ sonra bu ağır amborgaya dayanamayan ingilizler Hindistan'ı terketmek zorunda kalmışlardır.

Artık onların kaba kuvvetleri işe yaramamakta, halk hiç bir emirlerini dinlemeyerek b ü t ü n kararları boşa çıkarmaktadır.

G a n d h i defalarca tutuklandığı halde açlık grevleriyle mücadelesini sürdürmüş ve Hintiler tarafından yüksek bir dînî ve siyasî lider olarak kabul edilmiştir. O, birlikte yaşadıkları Müslüman halklara da barışçı yaklaşımlar göstermiş, tek bir Hindistan hayaliyle yaşadığı halde Müslümanların kurduğu Pakistan Devleti'ne de karşı çıkmamıştır. "Şiddet göstermemek, inancımın birinci maddesidir. Aynı zamanda o, itikadımın da son maddesidir" diyen Gandhi 30 Ocak 1948

tarihinde, Yeni Delhi'de, radikal bir Brahman tarafından v ü c u d u n a üç k u r ş u n sıkılarak ö l d ü r ü l m ü ş t ü r . O n u n ö l ü m haberini alan Hintliler büyük bir üzüntü yaşamış ve cenazesi görülmemiş bir kalabalık tarafından yakılarak külleri Ganj Nehri'ne dökülmüştür.

H A S A N EL B E N N A ***(1950)***

Mısır'da, dünyaca meşhur İhvan-ı Müslimîn (Müslüman Kardeşler) teşkilatının kurucusudur.

Şimşire Köyü'nde doğup büyümüş, öğretmen

okulunu bitirip bir süre muallimlik yapmış, sonra Kahire'de yüksek tahsilini tamamlayarak Islâmî çalışmalara girişmiştir. Gittiği her yerde davasına taraftar toplayarak ve özellikle üniversite öğrencileri arasında teşkilatını yaygınlaştırıp, ingiliz misyonerlerinin çalışmalarını engellemeyi başarmıştır. Müslümanların kendi dinlerine ve kültürlerine dönerek, her türlü cehalet ve emperyalist rejimlerle mücadele etmesi gerektiğini söyleyen ve bu konuda el kitabı olarak büyük rağbet gören eserler neşreden Hasan el Benna, Filistinli Müslümanlara da maddî ve manevî yardımlarda bulunarak, hatta kendi teşkilatından bazı mücahidleri bizzat savaşmak üzere göndererek haklı bir üne kavuşmuştur.

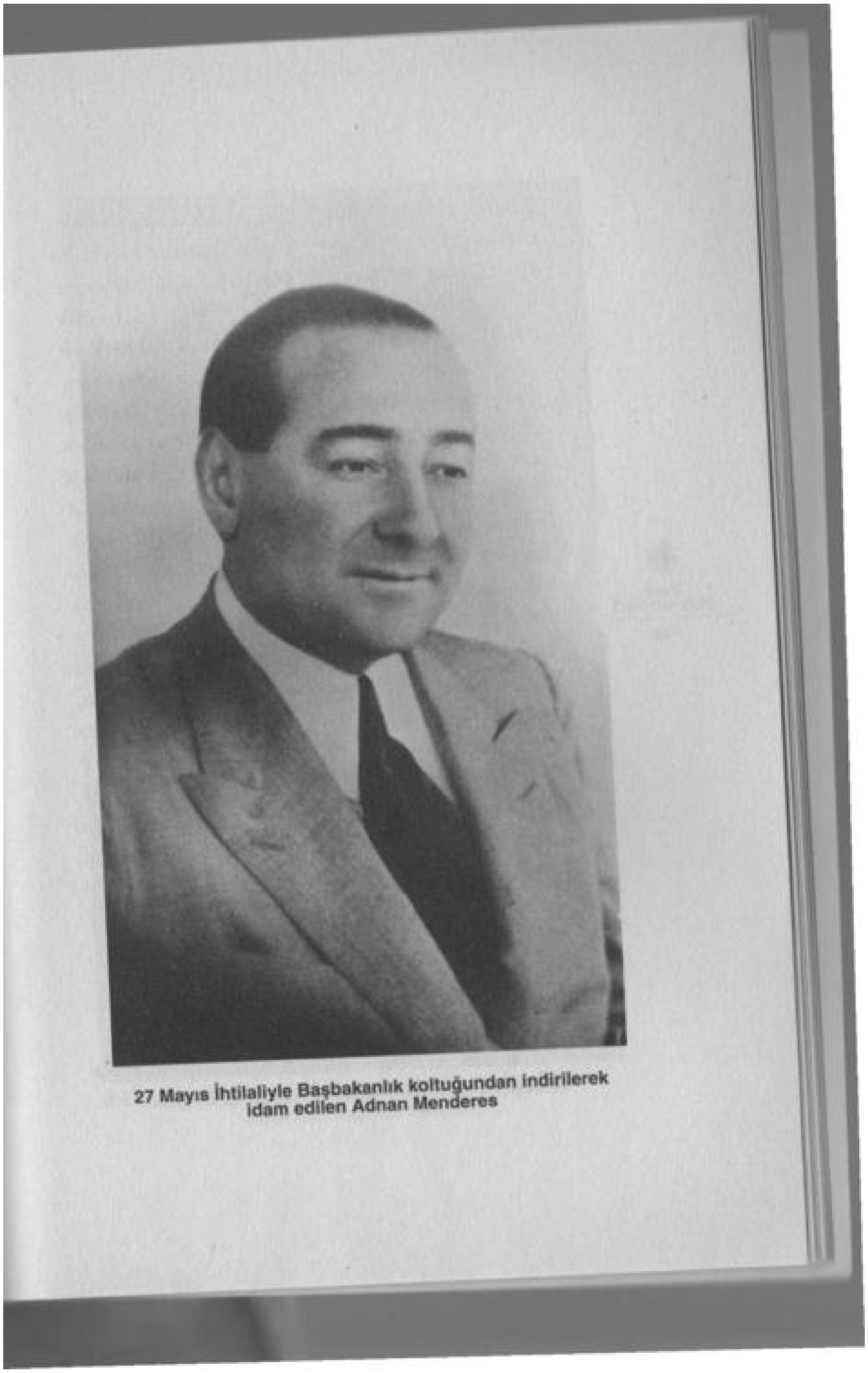
Mısır siyasetinde etkin rol oynayan ingilizler ve o n l a r ı n u ş a k l a r ı , H a s a n e l B e n n a ' n ı n çalışmalarından rahatsızlık duymaya başlayınca Kral Faruk, teşkilatın dağıtılmasını emretmiş ve Müslüman Kardeşler tutuklanmaya başlan-mıştır.

Kendisi hapsedilmemekle beraber her türlü Islâmî faaliyetten men edilen Hasan el Benna, bir gençlik derneğinin toplantısına katılmak için izin alınca oraya gitmiş, fakat toplantı bitiminde bindiği taksiye yaklaşan, kimliği belirsiz üç-dört kişi tarafından kurşun yağmuruna tutularak yaralanmıştır. Hastanede, kan kaybından öldüğü duyurulmuş; cenaze törenine kimsenin kaülma-W ması istenmiştir. Sıkı güvenlik önlemleri altında **öldürüldüler?** defnedilen Hasan el Benna'nı n kabri başında **184** Fatiha okumak isteyenler bile tutuklan-mışlardır.

A D N A N M E N D E R E S ***(1961)***

1899 yılında, Aydın'da, zengin bir ailenin çocuğu o l a r a k d ü n y a y a geldi. İ z m i r A m e r i k a n K o l e j i ' n d e n m e z u n oldu. Ankara H u k u k Fakültesi'ne girdi. Atatürk'le tanışıp takdirini kazandıktan sonra 1930 yılında CHP'den Aydın Milletvekili seçildi. 1949 yılında partisinden ayrılıp

Celal Bayar'la birlikte Demokrat Parti'yi kurdu. 1950 seçimlerinde, CHP'nin icraadann-dan nefret etmiş olan halk tarafından ezici bir çoğunlukla iktidara getirildi. Başbakan oldu.

27 Mayıs İhtilaliyle Başbakanlık koltuğundan indirilerek idam edilen Adnan Menderes

Ezanın, eskiden olduğu gibi yeniden aslî şekliyle okunmasını sağladığı ve dindar insanlar üzerinde yıllarca süren baskıları bir parça azalttığı için halk tarafından 1955 seçimlerinde de tek başına iktidara getirildi. Hayatı tamamen Atatürk ve inönü zihniyetiyle şekillenmiş olmasına rağmen, yapılan bazı değişiklikleri devrimin elden çıkması olarak yorumlayan İsmet İnönü, çevresindekiler ve onlara tam destek veren askerler tarafından kıskaca alındı. Basın tarafından şiddetle tenkit edilip, aslı astarı olmayan yalanlar ve iftiralarla karalandı. Dış müdahelelerin de etkisiyle 1960

yılında askerî ihtilal gerçekleşti ve Menderes **Nasıl**

Öldürüldüler?

tutuklandı. Bir kısım arkadaşlarıyla Yassıada'ya **186**

gönderilip sıkı gözetim altında tutuldu. Akıl almaz manevî işkencelere uğratıldıktan sonra, kendisine günlük olarak verilen uyku haplarını biriktirip intihara kalkıştı. Midesi yıkanıp iyileştirildikten bir gün sonra, 17 eylül 1961

tarihinde, Imralı'da idam edildi. Üzerine giydirilen i d a m gömleği ile darağacına d o ğ r u yürürken, "Hiç muğber değilim", yani kimseye küskün, dargın değilim dediği söylenmiştir.

KENNEDY *(1963)*

Tam ismi John Fitzgerald olan Kennedy, Amerika Birleşik Devletleri'nin 35. Devlet Başkanı idi.

Bir suikasta kurban giderek hayatını kaybeden
Amerikan Başkanı Kennedy

1917 yılında d o ğ a n K e n n e d y ' n i n ailesi, irlanda'dan Amerika'ya gelmiş göçmenlerdendir.

Çocukluğunu Boston'da geçirmiş, tahsilini Har-ward Universitesi'nde tamamlamış, bu arada yazarlığa başlayarak çok okunan bazı eserler kaleme almıştır.

II. Dünya Savaşı'ndan sonra siyasete atılan Kennedy, kısa zamanda Temsilciler Meclisi'ne seçilmiş, sonra senatör olmuş ve nihayet 1960

yılında Başkan seçilmiştir. Onun halk tarafından

^ çok sevilmesi ve uygulamaya çalıştığı ekonomik N a s ı ı programla r şüphesiz ki muhalifleri ve özellikle **Öldürüldüler?**

Yahudi lobileri tarafından hazmedilememiş ve **188**

bugün bile mahiyeti tam olarak anlaşılamayan bir suikast düzenlenerek, karısı ile Dallas Texas'da bulunduğu bir sırada, onlarca korumasına ve sıkı güvenlik önlemlerine rağmen, 22 Kasım 1963 t a r i h i n d e , vurularak ö l d ü r ü l m ü ş t ü r .

Nereden geldiği belli olmayan kurşun bir anda Kennedy'nin kafatasını paramparça etmiştir.

Karısı, daha sonraki yıllarda Yunanlı bir armatörle evlenmiş, Kennedy ailesinden başkaları da çeşidi suikastlarla yok edilmişlerdir.

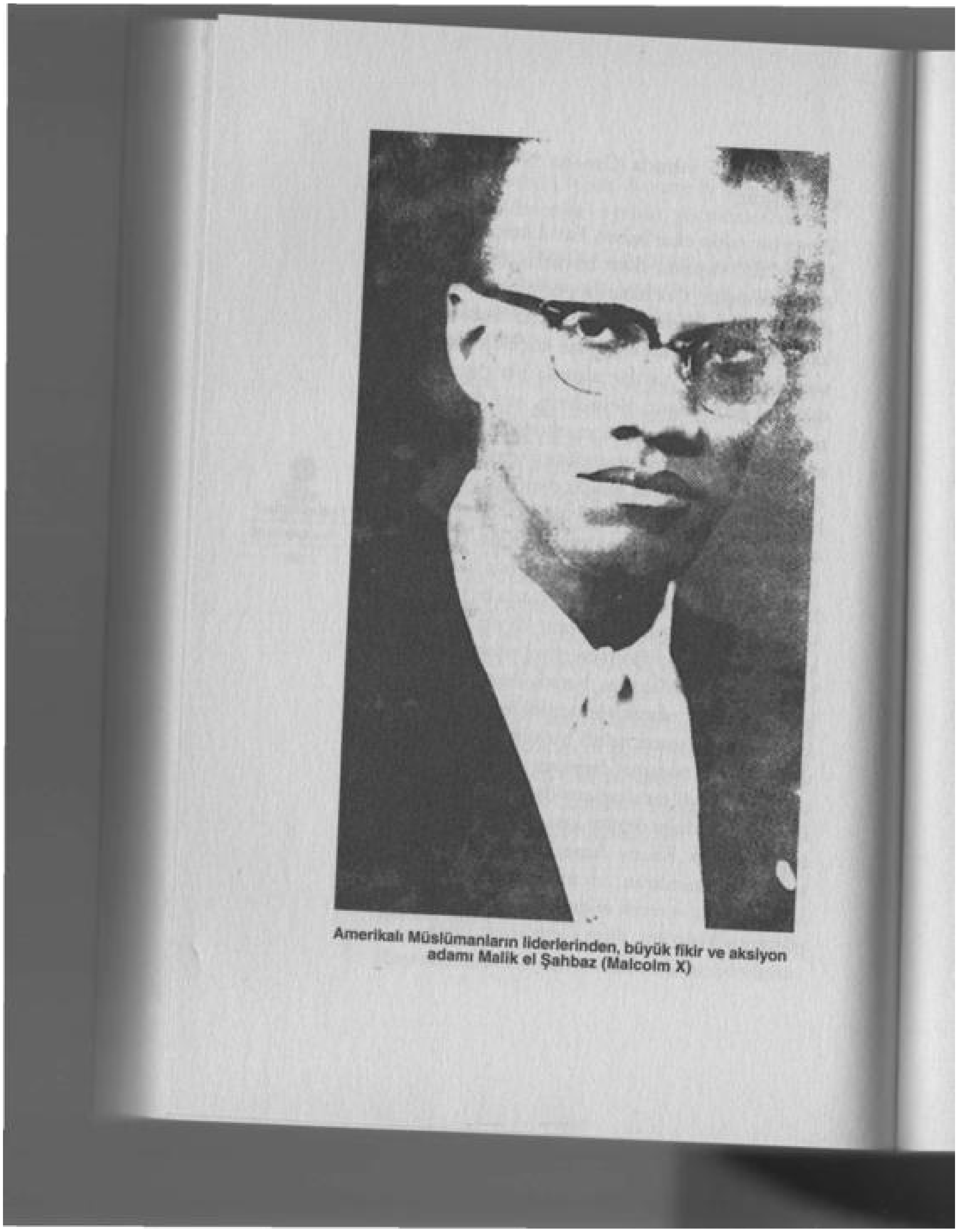
M A L C O L M X *(1965)*

Amerikalı Müslümanların unutulmaz liderlerindendir. 1925 ydında O m a h a N e b r o s k a ' d a doğmuştur.

Zenci bir rahip olan babası Earl Litte, Malcolm henüz altı yaşında iken beyazlar tarafından öldürülmüştür. Çocuklarını geçindiremeyecek duruma düşen annesi ise çıldınp, akıl hastanesine kapatılmış; evi ve ailesi dağılan küçük Malcolm, son derece ağır şartlar altında bir çocukluk dönemi geçirmiştir. Beyazların, sırf derisinin rengi sebebiyle kendisini ve ırkdaşlarını sürekli aşağıladığını görerek ve geçimini temin için bir iş bulmakta zorlanarak gençlik dönemini yaşamış; bu arada içki, kumar ve uyuşturcuya müptela olup dengesiz bir hayata sürüklenmiştir. Hırsızlık sebebiyle tutuklanıp hapse aüldığında henüz 21

yaşındadır ve beyaz yargıçlar en fazla üç yıl hapis cezası vermeleri gerekirken onu 10 yıla mahkum etmişlerdir. Gençliğinin en güzel yıllarını hapishanede geçiren Malcolm, burada iken kendisinin bir peygamber olarak gönderildiğini iddia eden Elijah Muhammed isimli birinin, adına İslam dediği din ile tanışmış; hapisten çıkınca ona tabi olup, en ateşli taraftarlarından biri olmuştur.

Elijah'ın kurduğu örgütü kısa zamanda derleyip toparlayarak Kuzey Amerika'daki zencileri teşkilata kazandıran, memleketin her yerinde konferanslar vererek etkin bir kimse olduğunu gösteren Malcolm, dünya ağır siklet boks

Amerikalı Müslümanların liderlerinden, büyük fikir ve aksiyon adamı Malik el Şahbaz (Malcolm X)

şampiyonu Muhammed Ali'nin de arkadaşı ve hocasıdır.

Aradan geçen günler içinde Elijah'ın ahlâk ve karekter zaafı içinde yaşayan uydurma bir peygamber olduğunu ve onun, sekreterleriyle gizli ilişkilere girip sapıkça bir hayat yaşadığını gören Malcolm X ile teşkilatının arası

açılmış ve O, bir gün hiç kimseye haber vermeden Hac için Mekke'ye gitmiştir. Burada, İslâm dininin Elijah'ın öğretilerinden başka bir şey olduğunu açıkça gördükten sonra, gerçek Müslüman kimliğiyle ve Malik el Şahbaz adını alarak Amerika'ya dönmüştür. O'nun bundan sonra asıl mücadelesine başladığı anlaşılınca düşmanlarının arttığı, h e m Amerikan gizli servislerinin, h e m de Elijah'ın kendisini yok etmek istediği anlaşılmıştır. Nitekim 21 Şubat 1965 günü, New York City'de, kalabalık bir topluluğa konferans vermek için kürsüye çıktığında, karısı ve k ü ç ü k çocuklarının da hazır bulunduğu salonda, kimin adına hareket ettikleri halâ bir sır olarak kalan üç-dört kişi tarafından defalarca kurşun sıkılmak suretiyle şehid edilmiştir.

Bronz bir tabut içinde 8 gün kadar bekletilen ce-nazesi, binlerce kişi tarafından ziyaret edildikten sonra, İslâm'a tam uygun bir dinî merasimle kabrine defnedilmiştir.

Hayatı ve mücadelesi üzerine bir çok kitaplar yazılan ve bir de sinema filmi çekilen Malcolm X, son devrin en büyük fikir ve aksiyon adamlarından biri olarak İslâm tarihindeki yerini almış görünüyor.

S E Y Y İ D K U T U P ***(1966)***

1906 yılında Mısır'da doğmuştur. Köklü ve varlıklı bir ailenin dört çocuğundan biri olarak büyümüş, zekası ve çalışkanlığı sebebiyle başarılı bir öğrenim hayatı geçirmiş, sonra Kahire'de **öldürüldüler?** yazarlık yapmaya başlamıştır. Heme n her sahada **192** kalemini başarıyla kullanan Seyyid Kutup, bir ara eğitim kastıyla Amerika'ya gönderilmiş ve burada iken Hasan El Benna'nın şehadet haberini alınca, İhvan-ı Müslimîn'e katılmaya karar vermiştir. Nitekim 1950 yılında Mısır'a döndükten sonra çalışmalarını daha çok, Müslüman Kardeşler Teşkilatı'nın ilerlemesi ve Hasan el Benna'nın görüş ve düşüncelerinin yaygınlaşmasına teksif etmiştir. Tabi yazılan ve mücadelesi sebebiyle tutuklanarak hapse atılmıştır. 15 sene kadar süren mahpusluğunun 10 senesi hapishane hastanesinde geçen Seyyid Kutup, burada hiç durmadan çalışarak en büyük eseri sayılan Fî Zilâli'l- Kuran (Kur'anın Gölgesinde) isimli tefsirini yazmıştır.

Yapılan mahkemeler sonunda, onun insanları devlete karşı kışkırtıp karışıklık çıkardığına karar verilerek idamına hükmedilince, o bunu

durdurmak için herhangi bir mücadeleye girişmemiş, hatta kendisinden, özür dilerse idam cezasını kaldıracağını söyleyen Mısır Devlet Başkanı Nasır'a "Ben Allah yolunda yaptığım iş için özür dilemem!" cevabını vermiştir.

29 Ağustos 1966'da, iki arkadaşıyla birlikte asılarak idam edilen Seyyid Kutup bu sırada 60

yaşında idi. Bazı kaynaklara göre idam edilmeden hemen önce bir isteği olup olmadığı sorulmuş, iki rekat namaz kılmak istediğini söyleyip namaza d u r u n c a secdeden kalkmadığı görülmüştür.

Vazifeliler işin uzadığına kızarak onu uyarmaya geldiklerinde r u h u n u teslim etmiş olduğunu görüp şaşırmışlar, buna rağmen kaldırıp idam sehbasına asmışlardır.

C H E GUAVARA *(1967)*

İlginç hayat hikâyesi ve devrimci kişiliğiyle dünya komunisderinin idollerinden biri olmayı başaran Che Guavara, 1928 yılında Arjantin'de doğmuş; zeki, atak, cesur ve maceraperest bir genç olarak yetişmiş ve tıp tahsilini tamamlayarak doktor olmuştur. Bu tahsil sırasında Latin Amerika'yı baştan başa dolaşan ve motosikletiyle geçmedik yer bırakmayan genç adam halkların yoksulluğunu ve bir kurtuluşa m u h t a ç olduklarını düşünerek Marksizmi benimseyip komünist

ideolojiye kendini adamıştır. Bu uğurda akıl almaz mücedelelere atılan genç doktor, Küba'da sosyalist bir ihtilal gerçekleştirmek isteyen Fidel Kastro ile tanışmış ve onunla birlikte Küba'ya geçerek mücadeleden başarıyla çıkmıştır. Kübalı olmadığı halde kısa sürede yeni iktidarın en tanınmış adamı olan Che Guavara ülkenin

merkez bankasına başkanlık yaptığı gibi bir süre sonra sanayi bakanlığına getirilmiştir. 1964

yılında Kastro'dan sonra Küba'nın ikinci adamı **Nasıl**

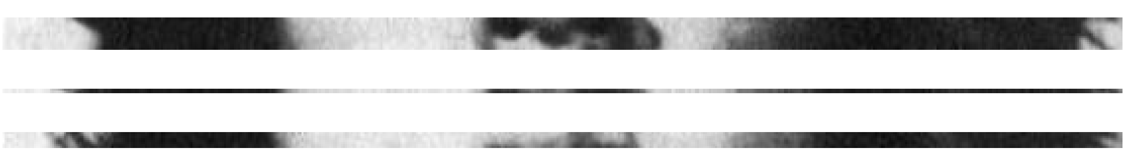
Öldürüldüler?

gibi görünen Che Guavara, Küba heyetinin başı **1 9 4**

olarak Birleşmiş Milletler'de konuşma yapmak üzere New York'a gitmiş, daha sonra Paris'e gelmiş ve buradan, üç ay süren uluslararası gezilerine başlamıştır. Çin, Mısır, Cezayir, Gana, Gine, Mali, Kongo ve Tanzanya gibi ülkeleri gezip resmî görüşmeler yapan genç gerillacı 1965 yılında Küba'ya döndükten bir süre sonra ortadan kaybolmuştur. O n u n kayboluşu iki yıl kadar tam bir muamma olarak kaldıktan sonra kendisinin Kongo'da bulunduğu ve burada

komünist bir ihtilal için gerilla hareketlerine giriştiği ortaya çıkmıştır. Hadiseden Kastro'nun haberdar olduğu ve Che'yi kararından vazgeçiremediği için kayboluşu hakkında suskun kaldığı bildirilmiştir. Tahminlere göre o dönemde

Küba devriminin liderlerinden Che Guavara S o v y e t l e r i n p o l i t i k a s ı n d a n ziyade Ç i n k o m ü n i s t l e r i n i ö r n e k alan C h e ile Kastro anlaşamamaktadırlar.

Kongo'da başarılı olamayan Che Guavara bu sefer gizlice Bolivya'ya geçmiş, Küba devriminin bir benzerini burada gerçekleştirmek için yine akıl almaz gerilla harekederine girişmiştir. Onun Bolivya'da o l d u ğ u Kastro t a r a f ı n d a n da bilinmekte, hatta kendisine gizlice yardım edilmektedir. Ne var ki Che Guavara'nın

faaliyetleri h e m Bolivya hükümeti, h e m de Amerika tarafından da takip edildiği için bir **öldürüldüler?** s u r e s o n r a kampının bulunduğu yer öğrenilmiş

^ ve henüz 39 yaşında bulunan genç devrimci giriştiği kısa bir çarpışmadan sonra yakalanmıştır.

Bolivyalı askerler hemen öldürülmesi için devlet başkanından emir aldıklarından onu herhangi bir yargılamaya tabi tutmadan, geceyi bir mahpus olarak geçirdiği k ö h n e okul içinde öldürmüşlerdir. Bir çarpışma sırasında öldürüldüğü izlenimi vermek üzere bacaklarına defalarca ateş

edilen Che Guavara'nın cesedi bir helikopterle Vallagrande şehrine götürülmüş, askerî bir doktor tarafından elleri kesildikten sonra gizlice

gömülmüştür. Cesedinin yakılarak yok edildiği de söylenmiştir.

Kastro eski devrimci arkadaşının öldürüldüğünü haber alınca ülkesinde üç gün yas ilan etmiş, 1997 yılında da cesedinden kalanları Küba'ya getirtip bir anıt mezara koydurmuştur.

Yazdığı hatıraları, şiirleri ve öğütlediği gerilla taktikleriyle aşırı derecede saldırgan bir kişiliği olduğu anlaşılan ve gerçekten bir çok sefer acımasız katiamlara da imza atmış olan Che Guavara ö l ü m ü n d e n sonra dünya komünist-lerince bir efsâne haline dönüştürülmüştür.

E N V E R SEDAT *(1981)*

Mısır'ın üçüncü cumhurbaşkanı olan Enver

Sedat 1918 yılında doğmuştur. Öğrenciliği sırasında siyasî faaliyedere girişmiş; 1952 yılında Kral Faruk'a karşı gerçekleştirilen askerî darbeye katılarak kendisini tanıtmış, 1970 yılında da halefi Cemal Abdunnasır'ın ölümü üzerine Mısır devlet başkanı olmuştur.

Dinî hassasiyetten uzak, batı yanlısı ve İsrail dostu bir diktatör olarak tanınan Enver Sedat tek başına iktidarda kaldığı 11 yıllık süre içinde pek çok zülüm ve işkencelerle halkını sindirmiş; özellikle İslâmî kuruluşlara cephe alarak tam bir Firavun edasıyla hareket etmiştir. Ülkesinin Sovyetler Birliği ile olan ilişkilerini de keserek batıya açılmayı isteyen döktatör, Arap-İsrail Savaşı'ndan sonra Menahem Begin'le birlikte, güya barış çabalarına destek verdiği için 1978

yılında, Nobel Barış ödülü ile taltif edilmiştir.

1981 yılına gelindiğinde artık bu diktatörün yok edilmesine karar veren ve Mısır o r d u s u n d a yüzbaşı rütbesinde görev yapan Halid İslambulî isimli bir subay, sekiz arkadaşıyla birlikte hareket ederek, Mısır'ın bağımsızlığının kutlandığı bir tören sırasında, bindikleri askerî araçlardan inip tribünde kendilerini seyreden kibir ve gurur heykeli diktatörü kurşun yağmuruna tutmuşlardır. Televizyonlarda açıkça gösterilen bu suikast sırasında Halid İslambulî ve arkadaşlarının **Nasıl**

kararlılıkları ve cesaretleri bütün dünya tarafın

Öldürüldüler?

dan seyredilmiştir. Onlar, Enver Sedat'ın öldüğünden emin olmak için protokol duvarının üstüne de çıkarak ateş etmeyi sürdürmüşlerdir.

Daha sonra yakalanan Halid İslambulî ve

arkadaşları göstermelik bir mahkeme safahatından sonra idam edilmişlerdir.

Ç A V U Ş E S K U *(1989)*

Komünist Romanya'nın devlet başkanı ve gelmiş

geçmiş en büyük diktatörlerinden biridir.

1918 yılında doğmuş, öğrenciliği yıllarında k o m ü n i s t gençlik h a r e k e t l e r i n e katılmış, komünist partiye girip çeşidi görevler yaptıktan sonra 1965 yılında devlet başkanı olmuştur.

1989 yılına kadar tam 24 yıl ülkeyi tek başına yöneten ve halkının büyük nefretini kazanarak sonunda isyan etmelerine sebep olan komünist lider, askerlerin 17 Aralık 1989 tarihde, bir gösteri sırasında Macar asıllı halkın üzerine ateş

açmaları emrini vererek kendi sonunu hazırladı.

Dalga dalga yayılan ve bütün ülkeyi kaplayan isyan artık Çavuşesku iktidarının bittiğini gösteriyordu. Nitekim bu korkunç halk isyanını bastıramayacağını anlayınca ülkesinden kaçmaya çalıştı. Bir süre gizlendikten sonra polise sığındı ve onlar da kendisini askerlere teslim ettiler.

Kısa bir yargılamadan sonra idamına karar verildi ve başlarına gelen felaketi anlamakta hâlâ zorlanan karısı ile beraber kurşuna dizilerek öldürüldü. Oysa halkının açlıktan kırıldığı günlerde Çavuşesku ve karısı Elena Petruska sayısı kırkı bulan muazzam villalarda lüks ve israf içinde

yaşamaktaydılar. Servederinin haddi hesabı yoktu ve arkalarında milyarlarca doları bulan bir servet bırakmışlardı.

Çavuşesku ve karısının kurşuna dizildikleri sırada askerlere nasıl yalvarıp yakardıkları, şeref ve haysiyetlerini nasıl yitirerek ölüme gittikleri dünya televizyonlarınca tam bir ibret levhası halinde yayınlanmıştır.

İZAK R A B İ N ***(1995)***

İsrail'in ileri gelen devlet adamlarından biridir.

1922 tarihinde Kudüs'te doğmuş, genç yaşından itibaren siyonist emelleri gerçekleştirmek için mücadeleye girişmiş, askerî kademede yükselerek Genel Kurmay Başkanlığına kadar çıkmış, nihayet Başbakan olmuştur. Bütün hayatı boyunca şiddet yanlısı bir politika uygulayarak Filistinli Müslümanlara kan kusturan; İsrail askerlerinin yakaladıkları Filistinlilerin kollarını taşlar ve dipçiklerle kırmasına müsade eden ve tutuklu M ü s l ü m a n l a r ı n b i r yıl m a h k e m e y e bile **Nasıl** çıkarılmadan hapsedilmesi kararını uygulayan **Öldürüldüler? ? ~ ı**

Izak Rabin, Başbakan olduktan sonra barışçı bir çizgi izlemeye çalışmış, yahut öyle görünerek Arap d ü n y a s ı n ı n s e m p a t i s i n i kazanmaya çalışmıştır.

Yahudilerin kendi iç mücadelerinin dışarıya yansımadığı bir sırada İzak Rabin, bir suikasta k u r b a n giderek, fanatik bir Yahudi genci tarafından, kurşunlanarak öldürülmüştür. 4

Kasım 1995 tarihinde haber ajanslarına bomba gibi düşen bu hadiseye göre Yigal Amir isimli bir Yahudi genci kalabalık bir topluluk içinde bulunan Başbakana kadar yaklaşmayı başarmış

ve silahını ateşlemiştir. H e m e n yakalanarak mahkemeye çıkartılan Yigal Amir, İzak Rabin'i, Filistinlilere özerk yönetim tanıması ve

siyonizmin ilkelerine ihanet ettiği gerekçesiyle öldürdüğünü söylemiştir. Daha sonraki yıllarda Yigal'ın ailesi, İzak Rabin'i öldüren kurşunun oğulları tarafından sıkılmadığını ve silahın daha yakından ateşlendiğini iddia ederek olaya yeni bir boyut kazandırmışlardır.

Ş E Y H A H M E D YASİN *(2004)*

İsrail Devleti'nin işgal altında tuttuğu Filistin'de k u r t u l u ş h a r e k e t l e r i n i n l i d e r l e r i n d e n ve H a m a s ' ı n kurucularındandır. 1937 yılında Filistin'in Askalan şehri yakınlarında doğmuş, küçük yaşta babasını kaybettiği için annesi ve kardeşleri tarafından yetiştirilmiş, ilkokulu bitirdiği sıralarda bir yüzme sporu esnasında geçirdiği kaza sonucu bütün vücudu felçli hâle gelmiştir.

Öğrenimini tamamladıktan sonra, öğretmen

olarak hizmete başlayan Şeyh Ahmet Yasin, milletinin İsrail z u l m ü n d e n k u r t u l u ş u ve bağımsızlığı için mücadelelere girişmiş, defalarca

tutuklanarak İsrail zindanlarına atılmıştır.Onca acı ve zulme rağmen haklı mücadelesinden

vazgeçmeyerek intifada hareketlerinin manevî liderliğine devam eden Şeyh Ahmet Yasin, Filistin başkanı Yaser Arafatia'da hemen her dönemde anlaşmazlığa düşerek onun politikalarıyla

Filistin'in kurtuluş mücadelesinde bayraklaşan isimlerden biri olan Şeyh Ahmet Yasin.

Filistin'in gerçek kurtuluşa kavuşamayacağını söylemiştir.

Hapisten çıktığı dönemlerde de bir kaç kez İsrail suikastına maruz kalan ve kurtulmayı başaran Şeyh Ahmet Yasin, 22 Mart 2 0 0 4 tarihinde, tekerlekli

sandalyesi ile bir sabah namazına giderken, İsrail uçaklarınca açılan ateş sonucu parçalanarak şehid edilmiştir. Cenazesi öcünü almaya yemin e d e n Filistinliler tarafından Gazze'de, gözyaşları arasında toprağa verilmiştir.

Şeyh Ahmet Yasin'in b ü t ü n dünyanın gözü önünde böyle vahşi bir yöntemle katledilmesi İsrail'e olan nefreti körüklemekle beraber başta ABD ve müttefikleri her hangi bir kınamaya bile gerek g ö r m e d i k l e r i n d e n İsrailliler baskı ve zulümlerini artırarak devam ettirmişlerdir.

S A D D A M H Ü S E Y İ N ***(2006)***

Uzun yıllar Irak'ın acımasız diktatörü olarak devlet başkanlığı görevinde bulunan Saddam Hüseyin, 1939 yılında Tikrit'in bir köyünde doğmuştur. Çobanlıkla geçinen bir ailenin oğlu olan Saddam, henüz dünyaya gelmeden babası ortadan kaybolduğu için bir süre amcasının yanında kalmıştır.

Çocukluğu üvey babasının yanında ve devamlı dayak yiyerek geçen Saddam, gençlik döneminde Arap milliyetçiliğini savunan Baas (Diriliş) partisine üye olmuş, kısa sürede yükselerek parti başkanlığını ele geçirmiştir. 1959 yılından beri çeşitli suikast girişimleriyle adını duyuran Saddam, bir süre ülkesinin dışında kaçak olarak yaşamış; B e y r u t ' t a b u l u n d u ğ u sırada CİA tarafından eğitilmiş, Kahire'de hukuk öğrenimi görmüş, 1964 yılında ülkesine geri dönünce tutuklanarak hapse atılmıştır. 1967yılında

^| hapisten çıkan ve Baas Partisi'nin başına geçen

, Saddam, 1968 yılındaki darbe ile iktidar **Nasıl** *J*

öldürüldüler? koltuğuna oturmuştur . Artık Irak akıl almaz **204**

zulüm, soygun ve cinayetlere gebedir. Ülkenin aklı başında âlimleri, bilginler ve yüksek şahsiyederi huncarca kadedilmekte, hapishaneler dolup taşmaktadır.

Saddam Hüseyin 1980 yılında, İran'a saldırarak sekiz yıl sürecek ve bir milyondan fazla insanın ölümünü sebep olacak bir savaşa girişti. Harp sırasında Batının ve Amerika'nın yoğun desteğini g ö r d ü . 1988 yılında H

a l e p ç e k a t l i a m ı n ı gerçekleştirdi. Kimyasal silahlarla 5000'den fazla Kürt vahşice öldürüldü. 1990 yılında Kuveyt'e saldıran Saddam, bu sefer, ülkenin p e t r o l zenginliğine gözlerini diken batılı dostları ve ABD tarafından kıskaca alındı. 1991 'de I. Körfez **Saddam Hüseyin mahkeme sırasında...**

Harekâtı başlatıldı ve ülke batılılarca işgal edilmeye başlandı. 2 0 0 3 yılında ABD ve müttefikleri tarafından büyük bir askerî harekat başlatılarak bütün Irak ele geçirildi. Bu sırada herhangi bir mukavemet göstermeyen Saddam Hüseyin bir süre saklandıktan sonra 13 Aralık 2 0 0 3 t a r i h i n d e yakalandı ve d ü z m e c e bir m a h k e m e t a r a f ı n d a n u z u n c a s ü r e n b i r yargılamadan sonra idama m a h k u m edildi, infazının k u r ş u n l a n m a k suretiyle y e r i n e getirilmesini i s t e m e s i n e r a ğ m e n asılarak ö l d ü r ü l e c e ğ i d u y u r u l d u . 30 aralık 2 0 0 6

tarihinde, yüzleri kar maskeleriyle kapatılmış

Nasıl

Öldürüldüler?

olan görevliler tarafından, şafak vakti, boynuna **206**

geçirilen urganla idam edildi. Cenazesi doğduğu kent olan Tikrit'e gönderildi. Bazı iddialara göre ülkesini bir kan gölü haline dönüştüren batı yanlısı Saddam Hüseyin, aslında ABD ve uşakları tarafından idam edilmemiş; TV'de, yakalandığı ana benzer düzmece sahneler yayınlanarak dünya aldatılmak istenmiştir.